

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

**EXPORTURILE
COMPLEXE**

**ȘI CREȘTEREA
EFICIENȚEI**

*LA INVITAȚIA TOVARAȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU
Sub semnul dorinței comune de dezvoltare multilaterală
a relațiilor româno-angoleze*

*VIZITA OFICIALĂ DE PRIETENIE
A TOVARĂȘULUI JOSE EDUARDO DOS SANTOS*

*președintele M. P. L. A. — Partidul Muncii,
președintele Republicii Populare Angola*

23 AUGUST 1944 —

act istoric cu adânci rezonanțe pentru progresul economiei românești

ANIILE de după 1965 au fost anii unor însemnate orientări inovatoare, hotărâtoare pentru progresul României, inițiate și elaborate cu contribuția esențială a tovarășului Nicolae Ceaușescu. A fost concepută în acești ani o strălucită strategie privind dezvoltarea de ansamblu a economiei românești, privită în mod unitar, având în vedere industria, agricultura, transporturile, toate sectoarele și domeniile economiei, componente cu funcțiuni multiple în cadrul reproducerii lărgite unitare. Tocmai pe baza înfăptuirii acestei concepții, economia românească a înregistrat realizări dintre cele mai prestigioase.

Agricultura — contribuție majoră în procesul dezvoltării

PROGRESE substanțiale a înregistrat agricultura, ramură de bază a economiei naționale. Trecerea pe baze socialiste a agriculturii a creat largi posibilități pentru creșterea producției și pentru sporirea contribuției acestei ramuri la dezvoltarea economică a țării. Partidul nostru a subliniat că avantajele care decurg din formele socialiste de organizare a agriculturii nu se realizează de la sine și nici nu feresc apriori de greutăți și neajunsuri, ci implică o strategie corespunzătoare, o vastă activitate politică, organizatorică, științifică și cultural-educativă, crearea unor premise de ordin tehnic și economic, o muncă neîncetată de conducere și îndrumare științifică atât la nivel macroeconomic, cât și la nivel microeconomic. În acest spirit, în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, perioadă în care agricultura românească a cunoscut cele mai de seamă progrese ale sale, au fost elaborate și aplicate ample programe și măsuri menite să stimuleze dezvoltarea și modernizarea mai puternică a agriculturii, sporirea contribuției acesteia la creșterea economică și la satisfacerea cerințelor economiei naționale.

Transformările economico-sociale, formarea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale a agriculturii au favorizat creșterea producției agricole la culturile și subramurile de bază. Totodată,

Primele părți ale studiului au apărut în numerele 1 și 2 a.c. ale revistei.

s-au înregistrat sporuri importante la producția medie la hectar. Sint semnificative în acest sens și datele tabelului. Producția globală a agriculturii a crescut, așa cum s-a arătat și în prima parte a articolului, de la 32 miliarde lei în 1950 la 214 miliarde lei; ritmul mediu anual de creștere a producției globale pe întreaga perioadă a construcției socialiste a fost de 4,3%, iar în anii 1966—1982 de 4,8%. Ca urmare a acestei evoluții, a crescut în proporții importante producția principalelor produse agricole pe locuitor: la cereale boabe de la 315,7 kg în 1950 la 996 kg în 1982; la floarea soarelui de la 13 la 37,7 kg, la sfecla de zahăr de la 35,7 kg la 296 kg, la carne de la 39,5 kg la 99,2 kg, iar la lapte de la 140,6 litri pe locuitor în 1950 la 205,3 litri în 1982.

Deși creșterile la toți indicatorii de mai sus sint importante (cu excepția unor produse la care și randamentele și producția totală au evoluat mai lent), nivelul producțiilor totale precum și al randamentelor este sub posibilitățile pe care le are agricultura noastră și, de aceea, Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului au situat acest sector între prioritățile de bază ale planului de dezvoltare economico-socială în actuala etapă a construcției socialiste.

Din punct de vedere teoretic, pentru progresul României Socialiste au o însemnătate cardinală tezele formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la dezvoltarea concomitentă și puternică în etapa actuală atât a industriei cât și a agriculturii, precum și la necesitatea și căile înfăptuirii unei noi și profunde revoluții agrare, concepută ca un proces complex în care baza tehnico-materială și baza economică, laturile tehnico-economice și sociale se împletesc organic, fiind necesar să ducă, în ultimă instanță, la dublarea producției agricole. În acest scop, au fost elaborate programe speciale în vederea sporirii producției de cereale, dezvoltării producției de legume, fructe și struguri, precum și a ramurilor care asigură materii prime industriei ușoare.

Programul național privind asigurarea unor producții sigure și stabile adoptat de Plenara C.C. al P.C.R. din iunie 1983 prevede ample măsuri pentru dezvoltarea lucrărilor de irigații și îmbunătățiri funciare, astfel încât să se obțină o creștere substanțială a po-

tențialului productiv al pământului. Totodată, o orientare importantă a politicii agrare actuale este dezvoltarea mai puternică a zootehniei, care trebuie să ajungă la o pondere de circa 50% din totalul producției agricole.

Toate județele țării — pe traiectoria progresului

DEZVOLTAREA economiei naționale și creșterea potențialului economic al țării se subordonează unor țeluri și obiective care decurg din natura social-economică a noii orînduiri și din finalitatea socială a politicii economice a partidului: creșterea gradului de omogenizare economico-socială a societății și ridicarea nivelului de viață materială și spirituală al oamenilor. Edificarea socialismului și comunismului, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „presupune dezvoltarea puternică a forțelor de producție pe întregul teritoriu al țării, într-o concepție unitară și de largă perspectivă. Numai pe această cale se asigură ridicarea gradului de civilizație a tuturor localităților, lichidarea migrației populației spre orașele mari, transformarea armonioasă a întregii structuri și vieții sociale, făurirea deplinei egalități în ce privește condițiile de muncă și viață, exercitarea drepturilor și afirmarea în cîmpul vieții sociale a tuturor cetățenilor țării”.

În țara noastră aceste cerințe căpătau o amploare deosebită în condițiile trecerii la făurirea noii orînduiri sociale, datorită situației pe care România a moștenit-o de la regimul burghezo-moșieresc, disproporțiile între ramurile și subramurile economiei împletindu-se cu mari disproporții în ce privește nivelul de dezvoltare a județelor. În urmă cu peste patru decenii, circa 80% din capacitățile de producție erau concentrate în numai 6 județe, zone întregi, ca Moldova, Oltenia și Dobrogea, care cuprindeau 38% din populația țării, nerealizînd decît 12% din volumul producției industriale.

Cele patru decenii care au trecut de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă scot în evidență faptul că dezvoltarea forțelor de producție, progresul industriei și agriculturii, al celorlalte ramuri ale producției materiale au constituit factorii esențiali ai înfloririi științei.

**Producția totală și producția medie la hectar la principalele culturi
(media anilor)**

	1931—1938	1951—1955	1961—1965	1976—1980	1981—1982
I. Producția totală — mii tone					
cereale boabe	8 015,7	8 232,3	10 886,7	19 383	21 139,9
floarea-soarelui	48,4	265,7	503,8	825,4	828,3
sfeclă de zahăr	361,1	1 293,1	2 637,2	6 134,5	6 044,2
cartofi	1 317,8	2 351,5	2 599,7	4 431,6	4 726,5
II. Producția medie la hectar — chintale					
grâu și secară	10,2	11,3	14,5	26,8	27,4
porumb	10,4	12,9	17,7	33,6	38,3
floarea-soarelui	8,7	7,4	11,1	16,0	16,6
sfeclă de zahăr	141,2	116,7	148,9	248,4	219,4
cartofi	77,2	94,6	85,1	147,3	151,1

invățământului și culturii, precum și ai dezvoltării armonioase a tuturor zonelor și județelor patriei.

Repartizarea rațională a forțelor de producție pe teritoriul țării a urmărit atât atragerea tuturor resurselor naturale în circuitul național și atragerea tuturor comunelor, orașelor și municipiilor la o viață economico-socială tot mai activă, cât și cerințe social-politice, decurgând din politica națională a partidului de asigurare a deplinei egalități în drepturi pentru toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate. În documentele partidului nostru, în lucrările secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fost amplu fundamentată o strategie proprie în acest domeniu, strategie care are la bază în amplasarea investițiilor, împletirea armonioasă a criteriului și cerințelor eficienței economice cu criteriul și cerințele de ordin social, precum și creșterea rolului planului național unic, prin realizarea unei unități organice între planificarea în profil de ramură și departamental cu planificarea în profil teritorial. Totodată, procesul de dezvoltare a forțelor de producție în profil teritorial a fost sprijinit și printr-o nouă organizare administrativ-teritorială a țării, prin care să se asigure creșterea eficienței și rolului organelor locale, iar perfecționarea conducerii și organizării vieții sociale a fost astfel concepută încât să se realizeze atât amplificarea rolului și funcțiilor planului național unic cât și largirea atribuțiilor și răspunderilor consiliilor populare județene, municipale, orașenești și comunale, instituționalizarea autoconducerii și autoaprovizionării teritoriale, dezvoltarea democrației socialiste.

În anii care au trecut de la adoptarea noii împărțiri administrativ teritoriale (1968) au fost create peste 6 100 noi capacități de producție industrială, amplasate în toate județele țării, care alături de modernizarea întreprinderilor existente au permis o creștere susținută a producției industriale. Ritmuri deosebit de mari, peste media pe ansamblul industriei, a înregistrat producția industrială în județele în trecut fără bază industrială sau mai puțin

dezvoltate: astfel, în timp ce față de 1965 producția industrială a țării a crescut de 5,3 ori, creșteri sensibile mai accentuate au înregistrat județele: Argeș, Bistrița-Năsăud, Botoșani, Dolj, Galați, Gorj, Ialomița, Iași, Mehedinți, Olt, Satu Mare, Sălaj, Teleorman, Tulcea, Vaslui, Vâlcea și altele.

Ca urmare, a suferit modificări pozitive importante configurația producției industriale a țării: în 1982, 19 județe ale țării realizau o producție industrială de peste 20 miliarde lei fiecare, față de numai unul singur în 1968, 12 județe realizau o producție între 10 și 20 miliarde lei, față de numai 3 în 1968, iar 10 județe realizau o producție între 5 și 10 miliarde, față de 15 județe în 1968, an în care 22 județe se aflau sub limita de 5 miliarde lei.

Bunăstarea materială și spirituală — o realitate pentru toți cetățenii patriei

CEI 40 de ani care au trecut de la actul istoric de la 23 August 1944 au marcat mari schimbări nu numai în sistemul producției materiale, ci și în condițiile de viață ale populației, în raporturile dintre clasele și grupurile sociale, dintre membrii societății. Pe temelia trainică a dezvoltării susținute a economiei naționale și a modernizării structurii ei s-au creat peste 5 milioane de noi locuri de muncă, asigurându-se folosirea potențialului creativ al națiunii, iar prin amplele programe de modernizare a aparatului de producție s-au îmbunătățit substanțial condițiile de muncă.

Odată cu instaurarea și dezvoltarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție, precum și prin introducerea sistemului socialist de organizare a vieții economico-sociale, s-au instituit și noi relații de repartiție a produselor care au la bază principiul „de la fiecare după posibilități, fiecăruia după muncă”. „Acest principiu — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu

la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 — presupune ca fiecare membru al societății, în cadrul diviziunii muncii, să-și pună întreaga sa capacitate de muncă și cunoaștere în slujba creșterii continue a producției materiale, a dezvoltării științei, învățământului și culturii. În actuala etapă de dezvoltare a societății socialiste trebuie să facem totul pentru a produce cât mai mult, cât mai bine, la o calitate cât mai înaltă, cu cheltuieli cât mai mici, să asigurăm creșterea continuă a eficienței, a producției nete, a venitului național — baza progresului societății și a creșterii bunăstării poporului”. Se realizează, astfel, o legătură nemijlocită între activitatea depusă de membrii societății, sporirea potențialului economic al țării și îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor.

Pe baza creșterii venitului național au sporit veniturile oamenilor muncii — retribuiția medie netă s-a ridicat de la 337 lei în 1950, la 1 028 lei în 1965 și la 2 600 lei în 1983 — s-au realizat ample programe în domeniul construcțiilor de locuințe. s-a desfășurat un larg proces de urbanizare, care au schimbat înfățișarea orașelor patriei noastre. Totodată, s-au dezvoltat învățământul și cultura, ocrotirea sănătății. Cheltuielile social-culturale făcute de la bugetul de stat au crescut de la 211 lei pe locuitor în 1950, la 1 100 lei în 1965 și la 3 654 lei în 1983, cu 457 lei mai mult comparativ cu anul 1980.

O importanță deosebită o au măsurile hotărâte de Plenara C.C. al P.C.R. din 29—30 iunie 1983 în domeniul retribuirii și formării veniturilor populației, măsuri care vizează, pe de o parte, aplicarea consecventă și perfecționarea principiilor socialiste de repartiție, în funcție de stadiul actual al dezvoltării economico-sociale și de cerințele îmbunătățirii mecanismului economico-financiar, astfel încât veniturile să fie nemijlocit determinate de munca depusă și de rezultatele muncii.

Măsurile adoptate urmăresc, pe de altă parte, ridicarea retribuiției tuturor categoriilor de oameni ai muncii, astfel încât, la încheierea acțiunii de generalizare a creșterii retribuiției tarifare, în august anul acesta, retribuiția reală să sporească cu 50% față de 1980. Veniturile reale ale țărănimii, provenite din munca în cooperativele agricole de producție și din gospodăriile personale, calculate pe o persoană activă, cunosc, la rîndul lor, o creștere substanțială. Totodată, pentru învățămînt, ocrotirea sănătății, cultură, artă și sport, precum și pentru plata pensiilor, a alocațiilor de stat pentru copii, pentru acoperirea altor acțiuni sociale în bugetul de stat pe acest an s-au prevăzut 84,2 miliarde lei.

Toate aceste realizări constituie o temelie trainică pentru dezvoltarea mai departe a economiei noastre și reprezintă totodată un puternic imbold în muncă pentru întregul popor, care în timpină cea de-a 40-a aniversare a actului istoric de la 23 August 1944, precum și cel de-al XIII-lea Congres al partidului cu hotărîrea fermă de a acționa neconținut pentru progresul neîntrerupt al patriei noastre socialiste.

Gheorghe CREȚOIU

Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice

Cercetarea geologică și cerințele punerii în valoare a noilor zăcăminte

DEZVOLTAREA economiei naționale în ritmurile stabilite necesită asigurarea unor cantități mereu sporite de resurse minerale utile. După cum se știe, acestea nu pot fi produse sau regenerare ciclic în scopul menținerii sau creșterii potențialului existent la o anumită dată. Consumul sporit de materii prime minerale, reprezentat printr-o funcție exponențială, conduce în cea mai mare parte la scăderea potențialelor existente în regiunile cunoscute ca generatoare ale acestora, iar menținerea unui echilibru între consum și rata de creștere necesită utilizarea unor tehnici și mijloace de investigare moderne, însoțită de un efort financiar și un factor de risc care se menține și în continuare la un nivel destul de ridicat.

Având în vedere aceste considerente, la Congresul al XII-lea al P.C.R. au fost jalonate liniile directoare pe care trebuie să le urmeze cercetarea geologică din țara noastră în vederea creșterii fondului național de substanțe minerale utile necesare dezvoltării industriale și asigurării independenței energetice. Ca urmare a importanței pe care o au resursele minerale utile în economie, conducerea partidului a trasat sarcini concrete ministerelor de profil și întreprinderilor specializate, pentru adaptarea continuă a programelor de cercetare geologică și tehnologică, precum și a sistemelor organizatorice, în așa fel încât activitatea în acest domeniu să se amplifice tot mai mult, în condițiile asigurării unui grad de eficiență și rentabilitate ridicat.

INTRE UNITAȚILE cu sarcini mari în acest domeniu se numără și **Întreprinderea de prospecțiuni și explorări geologice „Hunedoara” din Deva**. Activitatea geologică complexă ce o desfășoară aceasta este axată în principal pe descoperirea de noi zăcăminte și, respectiv, pe evidențierea de noi rezerve de substanțe minerale utile solide (metalifere, nemetalifere, combustibili minerali) în județele Alba, Arad, Hunedoara și Sibiu. În cadrul principalelor sectoare geologice structurale ale întreprinderii (munții Metaliferi, Bihor, Drocei, Poiana Ruscă, Sebeș și Bazinul Petroșani) există, în unele regiuni, o veche activitate geologico-minieră, iar în altele doar cercetări cu caracter general. Aceasta a impus și impune executarea de lucrări de cercetare atât în zonele adiacente și în profunzime ale unor zăcăminte cunoscute (în vederea creșterii rezervelor existente valorificabile), cât și în zone noi sau incomplet investigate până în prezent, susceptibile acumulărilor de mineralizații. Pentru atingerea acestor obiective, măsurile luate au avut în vedere, în primul rând o repartizare judicioasă a forțelor întreprinderii, în așa fel încât să se satisfacă, la un nivel superior, necesitățile imediate ale unităților de extracție din teritoriu, concomitent cu descoperirea de noi zăcăminte și zone mineralizate

de perspectivă. De asemenea, prin efectuarea unor cercetări geologice și tehnologice complete și complexe se urmărește evidențierea substanțelor minerale utile cele mai necesare economiei naționale, cât și valorificarea tuturor elementelor utile recuperabile.

Ca urmare a măsurilor și acțiunilor desfășurate în anul trecut, întreprinderea și-a realizat și chiar depășit sarcinile de plan, aducând o contribuție sporită la materializarea eforturilor generale de depistare și valorificare a unor noi resurse de materii prime. Astfel, **planul producției valorice a fost depășit cu 4%, iar cel al producției fizice cu 5%, la lucrările miniere și cu 6%, la foraj.**

● Echilibrul între consumul de materii prime și creșterea rezervelor ● Concepție geologo-economică completă ● Utilizarea combinată a lucrărilor de foraj și miniere ● Scurtarea perioadei de cercetare a noilor zăcăminte ● Reducerea investiției specifice

Aceste realizări au fost obținute în condițiile depășirii vitezei de avansare (cu 13% la galerii, 14% la suitori, 11% la puțuri și 8% la foraje), reducerii consumurilor specifice de explozivi cu 10%, lemn de mină 17%, energie electrică 17%, combustibili 3%, precum și a creșterii de la an la an a productivității muncii. De asemenea, în urma desfășurării unei activități geologice intense, în anul trecut s-a asigurat o depășire a planului la rezervele de bilanț de categoria B-C₁. De altfel, ca rezultat al activității geologice din ultimii ani, a fost finalizată cercetarea zăcămintelor de huiă de la Petrița sud, Cimpa și Hobiceni, de metale neferoase de la Bucium-Târnița, Hondol-Băiaga și Vețel, care au fost predate în cursul anului trecut Combinatului minier Valea Jiului și Centralei miniere Deva în vederea valorificării lor. Pentru succesele obținute în 1983, recent, **prin Decret prezidențial, întreprinderii i-a fost conferit Ordinul Muncii clasa a II-a pentru locul II ocupat în întrecerea socialistă.**

ACTIVITATEA de cercetare geologică a întreprinderii are la bază în acest an programele cadru de perspectivă pentru fiecare arie metalogenetică, care se detaliază și actualizează în proiecte geologice și de execuție pe substanțe, zone și obiective. Descifrarea structurilor geologice și în special conturarea și stabilirea importanței pe care o prezintă acumulările de mineralizații necesită executarea de diverse prospecțiuni geologice și importante volume de lucrări de explorare preliminară și de detaliu (miniere și de foraj), iar interpretarea, într-o concepție unitară, a in-

formațiilor ce se obțin în cadrul studiilor și documentațiilor geologice de etapă și sinteză impune utilizarea unor metode și tehnici moderne. Colaborarea în continuare cu Institutul de geologie și geofizică și Întreprinderea de prospecțiuni geologice și geofizice din București, unități specializate în executarea de prospecțiuni geofizice, geochimice și geologice, a unor studii mineralogice, metalogenetice și de stabilire a condițiilor de exploatare industrială va contribui la obținerea informațiilor necesare evidențierii de rezerve de substanțe minerale utile, cât și la stabilirea posibilităților de valorificare a acestora.

Tot în aceste domenii, întreprinderea a colaborat și colaborează în continuare cu institutele de cercetare și proiectare din Deva și Cluj-Napoca ale Ministerului Minelor, precum și cu facultățile de geologie ale Universităților din București și Cluj-Napoca. În acest mod se realizează o concepție geologo-economică completă, precum și o legătură permanentă și indisolubilă între aceasta și executarea tehnică a programelor de lucrări, în sensul amplasării lor cât mai judicioase, a orientării lor cât mai eficiente și a unei organizări cât mai corespunzătoare.

În realizarea programelor de cercetare, indiferent dacă ele reprezintă cadrul general sau de detaliu, se urmărește în permanență ca acestea să satisfacă anumite cerințe cum sînt: ● luarea în considerare a tuturor structurilor, zonelor sau corpurilor care conțin substanțe utile; ● obținerea unui grad maxim de precizie (specific fiecărei substanțe), respectiv a unor intervale cât mai mici între limitele maxime și minime care determină mărimile parametrilor cantitativi și calitativi ai substanței minerale utile, astfel încât, după intrarea în exploatare a zăcămintelor, volumul și respectiv cheltuielile pentru cercetarea geologică să fie practice nule din punct de vedere al cunoașterii potențialului geologic; ● realizarea unor rețele de cercetare în așa fel încât să permită utilizarea lor ulterioară, într-o proporție cât mai mare, la exploatarea zăcămintului; ● obținerea unei investiții specifice (lei/tonă de rezervă pusă în evidență) cât mai mică, în scopul creșterii eficienței întregii activități.

Pentru îndeplinirea obiectivelor programelor de cercetare geologică și, în special, pentru explorarea preliminară și de detaliu, și în acest an se va utiliza în cea mai mare parte sistemul combinat (lucrări de foraj și miniere), prin executarea de foraje cu adîncimi de pînă la 1 200 m, galerii de coastă, puțuri cu secțiuni de 12,6 m² și adîncimi de pînă la 600 m și suitori cu secțiuni de 4,66 m² și înălțimi de pînă la 80 m. O importanță deosebită în realizarea programelor o au și o vor avea în continuare puțurile de explorare, cu ajutorul cărora se cercetează în adîncime o serie de zăcăminte dintre care unele de talie mare, cu importante volume

le rezerve, cum sînt cele de la Roșia Poieni, Vorța, Băiaga-Hondol, Muncel-Est, Bolcana, Muncăceasca, Larga și Vadul Dobrii. Utilizarea combinată a lucrărilor de foraj și miniere prezintă importante avantaje dat fiind faptul că, prin intermediul lucrărilor miniere se întregeste, datorită realizării de galerii și abataje, ansamblul de date necesare stabilirii condițiilor de valorificare, respectiv a tehnologiilor de execuție și prelucrare.

INCADRAREA corespunzătoare în indicatorii tehnico-economici planificați, însoțită în final de obținerea unor rezultate favorabile privind creșterea bazei de materii prime minerale la toate substanțele impune adoptarea celor mai eficiente măsuri și acțiuni tehnico-organizatorice menite să asigure o desfășurare optimă a întregii activități a întreprinderii. Una din direcțiile prioritare de acțiune o constituie **scurtarea perioadei de cercetare a noilor zăcăminte**, astfel încît să se reducă la minimum timpul cuprins între depistarea și determinarea tuturor caracteristicilor și intrarea efectivă în exploatare.

Dintre multiplele acțiuni pe care întreprinderea le-a inițiat și le inițiază în continuare în această direcție se evidențiază, prin efectele pe care le asigură, cele referitoare la **creșterea într-un ritm sustinut a productivității muncii la lucrările de prospectare și explorare a zăcămintelor**. Pentru acest lucru se are în vedere creșterea vitezelor de avansare a lucrărilor miniere și de foraj; mecanizarea operațiilor de

înșurubare-deșurubare a prăjiniilor de foraj de la instalațiile cu adîncimi mai mari de 600 m precum și a celor de betonare a lucrărilor miniere speciale (puțuri, rampe, camere speciale etc); generalizarea folosirii cofrajelor metalice la susținerea puțurilor și a torcării (în proporție de peste 30%) la susținerea galeriilor.

Pentru creșterea vitezelor de avansare a lucrărilor miniere și de foraj, în vederea punerii la termene mai scurte în exploatare a noilor zăcăminte, s-a prevăzut ca în acest an la unele obiective să se asigure înaintări de peste 100 m/lună și front. În acest scop au fost stabilite ca măsuri: ● depășirea cu 10% a planului de încărcare mecanică în galerii, ca urmare a măririi parcului activ de utilaje la 45 bucăți și a indicelui de utilizare a lor cu 5%; ● folosirea la realizarea programelor de lucrări miniere de la Larga, Bocșa-Săcărîmb și Brădătel, într-o proporție de peste 20%, a schemelor de perforare și pușcare cu găuri lungi și paralele și lungimi cuprinse între 1,5 și 2 m, utilizîndu-se cărucioarele de perforat cu un braț și cu două brațe și vagoanele siloz; ● stabilirea diferențiată a schemelor de perforare și pușcare pentru fiecare lucrare minieră, în funcție de caracteristicile fizico-mecanice ale rocilor, astfel încît să se obțină randamente de rupere de peste 90% și consumuri specifice de explozivi minime; ● finalizarea experimentării și generalizarea forajului cu diametru mic (73 mm) în bazinul carbonifer Petroșani, astfel încît să se realizeze, prin acest sistem, 7%

din programul de lucrări; ● dotarea tuturor instalațiilor de foraj cu aparatura de măsură și control necesară.

O altă direcție de acțiune pentru realizarea unei eficiențe maxime în activitatea întreprinderii o constituie **reducerea investiției specifice**. Pentru aceasta, la nivelul unității, a fost adoptat și se aplică un complex de măsuri ce vizează: stabilirea, încă din faza de proiect, a soluțiilor care să permită realizarea unor consumuri specifice de manoperă, materiale (pentru susținere, derocare, transport) și energie minime, în paralel cu scurtarea duratei de cercetare geologică, reducerea cheltuielilor aferente organizării de șantier, prin adoptarea unor sisteme simple și ieftine: recuperarea, recondiționarea și re-folosirea principalelor materiale (șină de cale ferată, traverse, elemente de susținere din lemn și metal, tuburi pentru aeraj, conducte de aer comprimat metalice și de cauciuc etc.), rezultate din lucrările miniere și organizările de șantier de la obiectivele la care cercetarea geologică a fost finalizată cu rezultate pozitive dar care nu sînt necesare unităților de exploatare, precum și de la acelea unde rezultatele sînt negative; generalizarea acționării cu energie electrică a instalațiilor de foraj, în vederea reducerii consumurilor de carburanți și lubrifianți; înlocuirea parțială a sistemului de susținere cu elemente de lemn și metal (materiale deficitare), cu torcet, reducîndu-se prin aceasta și costurile unitare.

Nicolae BERINDE
Deva

NOTE

„Fisuri“ pe filiera refolosirii fierului vechi

DATORITĂ măsurilor stabilite, în anii din urmă au sporit preocupările unităților și ale populației pe linia colectării și valorificării resurselor refolosibile. În acest sens, o atenție deosebită este acordată colectării fierului vechi; acțiunea se soldează în fiecare an cu rezultate remarcabile, industria siderurgică ajungînd să valorifice la fabricarea fiecărei tone de oșel (în cuptoarele Martin și electrice) peste 50% fier vechi. În general, totul pare a decurge normal, numai că în acest proces apar și unele fisuri.

Este vorba, în primul rînd, de modul în care se colectează, selectează și expediază aceste resurse refolosibile marilor combine siderurgice. În mod concret, fierul vechi se află adesea în amestec cu metale neferoase, mase plastice, materiale refractare, lemn etc. Or, pentru a fi folosit eficient, el se cere selectat, prin înlăturarea componentelor adiacente și, în același timp, sortat pe calități. De ce se cere o asemenea operație înainte ca fierul vechi să fie expedit unităților siderurgice?

Fierul vechi fiind rezultatul unor acitivități din întreprinderile prelucrătoare, el se află fie în stare de șpan, ștraifuri mici de tablă, capete laminare etc. În situațiile cînd provine din utilajele casate sau din bunurile de larg consum care nu mai au trebuință, în el se află încorporate și alte resurse precum materiale neferoase, mase plastice, lemn etc. Or, sortînd aceste resurse refolosibile pe elemente componente și calități, pe lângă faptul că valoarea lor crește, se creează condiții pentru ca siderurgia să-l poată folosi cu eficiență mai mare. Din păcate, în prezent lucrurile nu se petrec așa, deși există în această privință o serie de instrucțiuni și reglementări stabilite prin lege.

Anul trecut, spre exemplu, la Combinatul siderurgic Hunedoara lucrătorii din secțiile de pregătire a fierului vechi șarjabil au reușit să colecteze din masa de materiale primite peste 200 tone metale neferoase și alte zeci de tone de alte

produse. Folosirea directă a fierului vechi, așa cum a fost el expedit combinatului de către furnizori, ar fi adus mari daune în funcționarea agregatelor, în conducerea proceselor de elaborare a metalului. Pe de altă parte, topirea în baia de oșel a metalelor neferoase păgubește economia cu valori ce se ridică la zeci de milioane de lei, nemaivorbind de faptul că neferoasele constituie o materie primă deficitară pentru a cărei achiziționare din import statul face mari eforturi valutare.

Pentru evitarea unor asemenea stări de lucruri se impun măsuri energice începînd de la întreprinderile „producătoare“ de resurse refolosibile metalice și pînă la unitățile de colectare, prelucrare și valorificare a acestora. Este în interesul fiecărei unități, al economiei naționale, ca metalele refolosibile să fie sortate în faza în care apar (oțeluri aliate, înalt aliate, metale neferoase, feroalaje etc.), apoi să fie presate și balotate pentru a fi expediate beneficiarilor. S-ar evita astfel cheltuielile mari ce se fac în prezent, fie de unitățile de colectare și valorificare specializate, fie de combinele siderurgice — care trebuie să depună mari eforturi pentru selectarea materialelor.

O altă problemă o constituie modul în care se transportă fierul vechi. În condițiile în care acesta nu este balotat și presat, vagoanele sau autocamioanele care-l transportă nu pot fi folosite decît la o capacitate redusă, adesea chiar la 60%. Se consumă astfel combustibil mai mult, se cer utilizate pentru aceeași cantitate de resurse ce pot fi transportate într-un singur vagon, două vagoane. Iată de ce întreprinderile, unitățile de colectare specializate trebuie să ia toate măsurile necesare astfel încît metalele vechi să nu fie transportate decît atunci cînd sînt prelucrate (selectat metal, balotat și presat).

Prin acțiunile respective se pot obține mari economii bănești, de care pot beneficia atît cei ce „produc“ resursele refolosibile de metal, unitățile specializate de colectare și prelucrare (fiecare sortiment superior obținut prezintă valori mai mari și pe această bază crește și posibilitatea de sporire a ciștigurilor), cît și, în fine, industria siderurgică care își poate desfășura în mai bune condiții activitatea, folosînd din plin agregatele disponibile pentru a produce metal mai mult, de calitate superioară și mai ieftin.

B. VASILE

Dezbateri în mari unități industriale

ACORDUL GLOBAL — ÎMPLETIRE STRÎNSĂ ÎNTRE INTERESELE INDIVIDUALE ȘI CELE COLECTIVE (II)

— O experiență ce atestă eficiența generalizării acordului global —

PUBLICĂM în continuare intervențiile participanților la dezbaterile organizată de „Revista economică” la Combinatul siderurgic din Hunedoara.

Asigurarea condițiilor materiale de realizare a sarcinilor

Stelian DIJMĂ-RESCU : „Generalizarea acordului global a avut o serie de implicații

favorabile care au condus la creșterea calitativă a producției și a muncii. Înainte de toate este vorba de o conlucrare mai bună între oameni în procesul de producție. Dacă, de exemplu, înainte de generalizare, fiecare echipă sau schimb erau interesate în special în realizarea propriilor sarcini de plan, în prezent preocupările acestora vizează toate problemele fabricației, începând de la asigurarea cu materii prime și pînă la produsul finit, în toate cele 3 schimburi. În al doilea rînd, în condițiile unei conlucrări mai strînse la nivelul fiecărei echipe de lucru se elimină în mare măsură intreruperile în funcționarea utilajelor. De exemplu, la o linie de laminare, în condițiile retribuirii în acord global, dacă laminorul staționează o anumită perioadă de timp, afectează productivitatea, nivelul realizării sarcinii de plan a schimbului respectiv și, în ultimă instanță, venitul cuvenit conform contractului de acord global al formației respective. Iată de ce una din preocupările echipelor și formațiilor de lucru este canalizată spre eliminarea pe cît posibil a intreruperilor în funcționarea agregatelor, mașinilor și instalațiilor din dotare, printr-o mai bună întreținere și exploatare a lor.

Un alt efect pozitiv este și faptul că, în condițiile acordului global, **ciștigurile sînt mai echitabil repartizate**. De ce ? Ciștigul fiind partea cuvenită fiecăruia din retribuția formației, acesta depinde de doi factori : 1) orele lucrate în acord ; 2) retribuția tarifară. Cel de-al doilea factor, respectiv retribuția tarifară, este în funcție de experiența și aptitudinea fiecărui individ, dar ceea ce primește ca plată depinde și de contribuția sa la activitatea echipei, respectiv la activitatea schimbului și secției respective”.

Iacob TOPLICEAN : „Acordul global presupune asigurarea în totalitate a materiilor prime, materialelor, uneltelor de muncă necesare, precum și pregătirea corespunzătoare a locurilor de muncă pentru executant. În acest sens au fost depuse în perioada de introducere generalizată a acordului global eforturi mari pentru a asigura baza ma-

terială în vederea desfășurării ritmice a producției. Măsuri deosebite au fost luate, de asemenea, pentru asigurarea de rezerve de piese de schimb, din cele mai necesare, pentru a putea executa operativ atît reparațiile curente cit și cele capitale. Prin aceasta s-a asigurat în ansamblu o mai bună utilizare a capacităților de producție, factor ce a permis ca în trimestrul I a.c. combinatul să-și îndeplinească și chiar să depășească sarcinile planificate la producția fizică.

Au participat la dezbateri : **Sabin FAUR**, director general ; **Ionel DOBRIN**, director comercial ; **Iacob TOPLICEAN**, secretarul comitetului de partid ; **Alexandru DRAGOTA**, directorul uzinei nr. 8 ; **Nicolae FLOCA**, șeful biroului personal, învățămînt, retribuiri ; **Eva BARDAR**, inginer principal, biroul normarea muncii ; **Gheorghe VOICA**, șeful serviciului organizarea producției și a muncii ; **David BUCUR**, șeful secției aglomerator I ; **Stelian DIJMĂRESCU**, economist principal, uzina nr. 4 laminare ; **Petru PÎRVU**, șeful secției laminor 60 mm ; **Victor PETROESCU**, maestru principal oțelar, secția oțelăria Martin II ; **dr. ing. Constantin CATRINOIU**, șeful serviciului C.T.C. laboratoare ; **Ioan DANIEL**, tehnician principal normare, secția oțelăria Martin II ; **Livia CROITORU**, secretar adjunct al comitetului de partid.

Analizele periodice efectuate în sectoarele și secțiile combinatului au permis să se facă aprecieri pozitive și critice priyitor la modul în care criteriile impuse de acordul global se realizează, accentuîndu-se acele laturi care fac cu putință, odată cu sporirea producției și ridicarea calității acesteia, obținerea unor retribuții superioare. S-a creat astfel o atmosferă de emulație între echipe și schimburi pentru autodepășire, fapt ce poate fi remarcat în mod curent prin realizările superioare obținute de la o lună la alta, de către marea majoritate a secțiilor și formațiilor de lucru”.

Constantin CATRINOIU : „Importanța asigurării locurilor de muncă cu cele

necesare rezultă foarte clar din următorul exemplu. Avem în dotare un spectrometru de fluorescență, tip 72 000, care staționează de mai bine de un an și două luni datorită lipsei unui tub Roentgen. Lipsa acestei piese de schimb are efecte negative : nu se pot efectua în totalitate analize complete la produsele care intră la furnal, se consumă reactivi mai mulți, se utilizează pentru control un număr mai mare de oameni. Aș putea spune că numai costurile reactivilor consumați în plus în decurs de un an depășesc de cîteva ori prețul de achiziție a piesei de schimb amintite. Dificultatea în achiziționarea tubului Roentgen este determinată de nenumărate aprobări pe filieră, de incetineala cu care se acționează de unitățile specializate în import”.

Livia CROITORU : „Același lucru se poate spune și în cazul plăcilor termoizolante și a pragurilor pentru cuptoare care, deși sînt produse în țară, ne creează destul de multe probleme datorită lipsei de ritmicitate în livrarea lor. Or, în condițiile organizării muncii în acord global, pentru a putea aprecia în mod real aportul oamenilor la realizarea sarcinilor de plan, trebuie asigurate toate condițiile materiale necesare. Se impune, în primul rînd din partea combinatului, o preocupare mai susținută pentru aprovizionarea ritmică cu aceste produse, întrucît furnizorii respectivi fac parte din ministerul nostru”.

Petru PÎRVU : „Personal, consider că o lacună sau ca o lucrare incompletă, insuficiența generalizare a acordului global la echipele de lăcătuși și electricieni de întreținere. Apreciez, desigur, că este foarte greu să cîntărești activitatea specifică a acestei categorii de oameni. Cu ajutorul compartimentului de specialitate este necesar ca, într-un timp relativ scurt, să se pună la punct criteriile și obiectivele în aprecierea activității oamenilor muncii din sectoarele auxiliare astfel încît și acestea să beneficieze de avantajele acordului global”.

2. Instrument de măsurare cantitativă și calitativă a muncii

Legarea mai strînsă a veniturilor de rezultatele obținute

rarhizări mult mai echitabile și judicioase a retribuției în raport de condițiile reale de lucru din fiecare uzină, atelier și secție. De altfel, concepem

Sabin FAUR : „Prin generalizarea acordului global s-a creat posibilitatea unei ierarhizări mult mai echitabile și judicioase a retribuției în raport de condițiile reale de lucru din fiecare uzină,

acordul global și instrumentele lui de aplicare ca forme dinamice prin care să angrenăm fiecare colectiv de muncă la obținerea unor rezultate superioare în valorificarea mijloacelor materiale, creșterea calității producției și obținerea unei eficiențe economice ridicate. Din acest punct de vedere considerăm că trebuie căutate în continuare forme

și metode pentru legarea mai strinsă a veniturilor cadrelor de ingineri, economiști, tehnicieni etc. care își desfășoară activitatea în serviciile funcționale, de rezultatele obținute în secții. Pe același plan se înscriu și preocupările pentru utilizarea formelor de retribuire în acord global în vederea ridicării pe o treaptă calitativ mai înaltă a unor activități considerate până nu de mult „secundare”, cum sint. de exemplu, recuperarea unor resurse materiale refolosibile, efectuarea unor lucrări cu caracter de întreținere legate de activitatea de bază etc.

Sintem convinși că ceea ce s-a făcut până acum reprezintă un început bun dar esențial este ca în viitor să acționăm cu și mai multă perseverență pentru ca, folosind noi metode de perfecționare a elementelor de măsurare a eficienței muncii, să obținem rezultate superioare”.

Ionel DOBRIN : „O noutate în actuala concepție de aplicare a acordului global generalizat o constituie, după mine, folosirea lui în primul rând ca instrument de cointerensare în realizarea manoperei specifice. Aceasta este o problemă care necesită, după opinia mea, o mai aprofundată analiză la nivel de ramură, pentru cuantificarea corectă a manoperei specifice în raport de factorii tehnici, tehnologici existenți în fiecare unitate și la nivelul ramurii. Oricum, folosirea manoperei specifice ca instrument de cointerensare și, respectiv, de măsurare a muncii este un element care dă posibilitatea unei judicioase repartizări a mijloacelor de retribuție bănească în raport cu utilitatea socială a muncii, atât în cadrul fiecărei secții cât și la nivelul combinatului.

Până la generalizarea acordului global în anumite sectoare și secții se înregistrează o oarecare discrepanță între nivelul retribuțiilor primite și specificul diferitelor munci. Ce am în vedere? De exemplu, unul din cele mai grele locuri de muncă în oțelărie îl constituie halele de turnare. Între nivelul de retribuție al personalului care lucrează în halele de turnare și cel al formațiilor de lucru de pe platforma de elaborare nu era stabilit un raport echitabil datorită sistemului de indicatoare tarifare de calificare. Prin normarea judicioasă a muncii și stabilirea unor normative de personal corespunzătoare, prin stabilirea unor criterii de calitate a muncii s-a ajuns ca, în momentul de față, să se înregistreze o mai echitabilă repartizare a fondului de retribuire pe fiecare loc de muncă. Acesta a fost și este un element de importanță hotărâtoare pentru realizarea unui însemnat pas înainte în rezolvarea uneia din problemele fundamentale ale combinatului și anume fluctuația sau, cu alte cuvinte, fuga de la anumite locuri de muncă în care condițiile sint mult mai grele către altele cu condiții mai ușoare”.

Ioan DANIEL : „Având producția defalcată până la echipă, schimb și fiecare agregat (în cazul nostru cuptorul Martin), se pot urmări îndeaproape realizările și, totodată, se pot cuantifica și câștigurile zilnice. Acest fapt constituie un stimulent pentru toți cei ce muncesc. În luna februarie a.c. cuptorul nr. 1, de pildă, avea de realizat, conform planului, 32 100 tone oțel; a realizat însă 32 596 tone, respectiv 101,55%, câștigurile medii fiind îndeplinite în proporție de 109%. Creșterea medie a câștigurilor este mai mare decât nivelul

îndeplinirii producției fizice deoarece în structura acesteia au predominat mărcile de oțel de calitate superioară — pentru care se acordă procente în plus la câștig. Retribuția personalului a fost departajată în funcție de cum s-au realizat sarcinile de plan pe fiecare schimb. Astfel, schimbul A, care și-a realizat producția în proporție de 101,56%, i-a revenit ca retribuție 113%, schimbul B (producția realizată 100,85%) i-a revenit 109% și schimbul C (producția realizată 100,48%) 105%. Șeful de echipă a primit 13% la retribuția medie. Evident în cadrul schimburilor, echipele au fost, de asemenea, departajate la retribuție în funcție de realizările obținute. Așa se face că unele echipe au câștigat peste media schimbului, în timp ce altele, care nu au îndeplinit toate condițiile prevăzute de acordul global, s-au situat sub media tarifară”.

Victor PETROESCU : „Aș vrea să fac o propunere privitor la modul de stimulare a activității și de avansare a maestrului. În condițiile noastre, realizarea retribuției în acord global de către maistru este legată de îndeplinirea a 4 indicatori ca sarcină minimă de plan. În cadrul oțelăriilor, de pildă, un maistru are în subordine 3—4 cuptoare, răspunderea sa fiind foarte mare, în sensul că trebuie să asigure condițiile necesare ca toate formațiile de lucru, fiecare schimb să poată realiza și depăși sarcinile de plan. Întîlnim însă unii șefi de echipă subordonați maestrului care, avînd stabilite doar două condiții pentru realizarea retribuției, reușesc să obțină lună de lună câștiguri mult superioare acestuia. S-au creat astfel unele discrepanțe care au determinat pe unii maistri să solicite să lucreze ca șefi de echipă (pornind tocmai de la nivelul câștigurilor), în timp ce promovarea altora în asemenea funcții a devenit dificilă. Ar fi util, după părerea mea, ca la stabilirea criteriilor de acordare a retribuției în acord global să se reexamineze condițiile prevăzute maestrului în raport cu răspunderea ce i se atribuie, urmărindu-se, în concordanță cu posibilitățile existente, ca veniturile acestuia să fie cât mai aproape de cele ce le realizează personalul din subordine (în special șefii de echipă și primtopitorii)”.

Calitatea producției — o condiție primordială

pentru acordarea retribuției personalului la loc de frunte se află cel de calitate. În cadrul secțiilor au fost stabiliți indicatori de calitate diferențiați pe fiecare formație de lucru în funcție de producția și specificul activității acestora. Bunăoară, la cocserie, ca indicator de calitate a fost stabilit rezistența cocsului pe 2 categorii: R-40 și R-10, care are o influență foarte mare asupra producției furnalelor.

În măsura în care cocsul pe care-l utilizăm este de calitate bună, se pot realiza la fiecare furnal o producție și o productivitate mai mare, precum și fontă cu caracteristici superioare care conduce la creșterea procentului de scoatere a metalului în oțelării. În același timp, o fontă cu conținut scăzut de sulf și siliciu creează condiții ca în oțelării șarjele să se elaboreze într-un timp mai scurt. Ceea ce am dorit să prezint prin acest exemplu este faptul că la stabilirea indicatorilor de ca-

litate pe secții și sectoare s-a avut întotdeauna în vedere influența în lanț pe care o are realizarea lor, pe întregul flux de producție.

Creșterea rolului indicatorilor de calitate odată cu aplicarea acordului global generalizat a dat posibilitatea să se elaboreze, în ultimul timp, o serie de mărci de oțeluri cu valoare foarte mare și care, în bună măsură, erau aduse până nu de mult din import. Unul din aceste produse este cordul metalic, pe care îl producem sub formă de oțel lingou, țagă și apoi sîrmă de Ø 6. Este un produs care pînă acum doi ani nu se realiza în țară și din el se execută cordul ca instalație la anvelope. Pentru anumite șarje și mărci de oțeluri de calitate superioară există în cadrul combinatului o serie de coeficienți de echivalare, care stimulează activitatea echipelor în creșterea, ca pondere, a producției din aceste tipuri.

Vă dau și un alt exemplu. În primul trimestru al acestui an am realizat oțelul inoxidabil cu carbon foarte scăzut în instalațiile de tratare în vid la Oțelăria electrică nr. 1. În combinat nu s-au putut obține pînă acum oțeluri înalt aliate cu conținut de carbon sub 0,03%. Aceasta pentru că, pe de o parte, nu aveam pusă la punct tehnologia necesară și nu cunoșteam detaliile tehnice pentru a ajunge la aceste performanțe. Ei bine, în prezent, prin eforturile întregului colectiv în condițiile impuse de generalizarea acordului global — care prevede pentru ridicarea calității stimulente materiale — am reușit să realizăm la Hunedoara oțel cu conținut de carbon de sub 0,01%, care din punct de vedere al caracteristicilor mecanice, chimice și de puritate este la nivelul celui pe care îl primim din import”.

Alexandru DRAGOTĂ : „Este evidentă contribuția pe care a adus-o generalizarea acordului global la creșterea răspunderii pentru organizarea muncii în echipe, pe schimburi și secții. Aș sublinia faptul că acordul global a determinat implicarea directă a fiecărui conducător al procesului de producție în perfecționarea continuă a organizării muncii. Și aceasta în două sensuri: în primul rând este vorba de o mișcare mai judicioasă a personalului, prin asigurarea unui echilibru al formațiilor de lucru, iar în al doilea rând de redistribuirea forței de muncă între diferitele sectoare de activitate din cadrul combinatului în funcție de nevoi.

Pe de altă parte se resimte, după părerea mea, necesitatea unei corelări mai strinse între retribuție și nivelul gospodăririi resurselor care sint puse la dispoziție pentru realizarea sarcinilor de producție. Ce am în vedere cînd spun aceasta? În primul rînd, că acordul global generalizat cuprinde în sine și criteriile de gospodărire rațională a resurselor, element care contribuie la o cointerensare mult sporită în utilizarea rațională a lor. Cu toate acestea considerăm că pe viitor trebuie insistat mai mult pentru ca **spiritul gospodăresc să coboare la nivel de executant**. Este un domeniu în care încă am făcut destul de puțin. Probabil că aceasta este și marea rezervă pe care o conține, în continuare, acordul global pentru creșterea eficienței în activitatea de producție”.

Dezbatere consemnată de
Vasile BOESCU
Corneliu BĂRNEA

Puncte de vedere

Specializarea și exigențele creșterii eficienței

IN SECTOARELE PRIMARE se realizează unele operații pe care se implică fabricația unui număr însemnat de piese de mașini, operații prin care, concomitent cu obținerea transformărilor structurale fizico-chimice în masa materialului de prelucrat, se obțin și formele preliminare ale pieselor, definite ulterior prin alte operații. Este de remarcat complexitatea pieselor de mașini care comportă asemenea operații precum și condiționarea, de către operațiile respective, a calității pieselor finite; de asemenea, cantitatea mare de material care se prelucrează în sectoarele primare. De exemplu, în industria noastră constructoare de mașini numai piesele turnate și forjate reprezintă circa 2,5 mil. tone anual. Piesele provenite din turnare și forjare reprezintă peste 60% din consumul total de metal al unor familii de tractoare, mașini-unelte ș.a. În cadrul acestui domeniu foarte vast, studiul funcțiilor și al structurilor unităților specializate tehnologic îl vom ilustra prin cazul concret al unei unități specializate tehnologic în procedeul de turnare centrifugală.

Din numeroasele familii de piese finite utilizate în construcția de mașini, ale căror semifabricate se pot executa prin turnare centrifugală, menționăm doar câteva: cămășile motoarelor termice rapide, cămășile compresoarelor cu piston, cămășile pompelor cu piston, inclusiv ale pompelor de adâncime pentru extracția șteiului, tuburile ceramice pentru diferite cuptoare de tratamente termice ș.a. Prin dividerea unor semifabricate de formă tubulară executate prin acest procedeu se obțin o serie de familii de piese de formă inelară, cum sînt unele familii de segmente, bușe, manșoane, colivii. După cum se știe, piesele respective funcționează într-un regim de lucru foarte greu: presiuni și temperaturi mari, medii corozive, condiții de etanșeitate. Turnarea centrifugală, spre deosebire de alte procedee, asigurînd structuri cristaline mai fine și mai omogene, conferă pieselor respective caracteristicile fizico-mecanice impuse de funcționalitatea lor. Pentru explicarea mai exactă a acestui proces să pornim de la ipoteza că întreprinderea respectivă dispune de cele două sectoare cu specializări distincte: cel de concepție și cel de fabricație.

Specializarea concepției și fabricației

PROCEDUREL de turnare centrifugală constituie criteriul fundamental și definitoriu pentru specializarea, în ansamblu, a sectorului de concepție, datorită faptului că atât personalul cît și înzestrarea lui tehnică sînt factori flexibili cu o mare capacitate de adap-

Primele două părți ale studiului au apărut în nr. 44/1983 și 11/1984.

tare pentru soluționarea multiplelor probleme, ipoteze și variante care apar și sînt implicate de procesul cercetării. Problemele legate de configurația precisă a pieselor, funcționalitatea acestora, seriile de fabricație, deși prezente în condiționarea cercetărilor și aplicațiilor, sînt soluționate relativ ușor datorită aceleiași flexibilități.

Structura internă a sectorului de concepție este însă ordonată pe compartimentele definite de specializarea personalului, inclusiv a înzestrării lui profesionale, implicate de ansamblul procesului tehnologic. Astfel: **compartimentul de produse** își orientează programele de lucru pe cercetarea funcțiilor pieselor și a configurațiilor constructive ale acestora, realizabile prin procedeul de centrifugare a metalului lichid, ca efect al rotirii cochilelor. În acest sens, sînt cercetate un număr mare de familii de piese utilizate deja în construcția mașinilor, din care citeva sînt date ca exemplu în schemă; **compartimentul de materiale** își orientează programele de lucru pe cercetarea structurii chimice și cristaline a diferitelor metale și aliaje în procesul de transformare a acestora în piese turnate, prin procedeul de centrifugare; **compartimentul de procedee** cercetează regimurile și programele de lucru și organizarea tehnologică a proceselor de transformare a diferitelor metale și aliaje în piese turnate; **compartimentul de echipament tehnologic** cercetează, proiectează și execută utilajul, aparatul și standurile de probe și încercări specifice aplicării procedeului de centrifugare (cochile, mașini de turnat centrifugal ș.a.) necesare atât sectorului de concepție, cît și celui de fabricație; **compartimentul de urmărire a comportării produselor la beneficiari** culege, sistematizează și prelucrează cu celelalte compartimente datele provenite din fabricația și exploatarea produselor, organizînd totodată asistența tehnică, consultațiile și alte activități oferite beneficiarilor sau solicitate de aceștia.

Din succinta enumerare a principalelor atribuții ale compartimentelor din sectoarele de concepție rezultă caracterul interdisciplinar al activității acestora. Acest caracter se amplifică considerabil dacă ținem seama de faptul că sectorul respectiv, pentru a-și realiza obiectivele, este adesea obligat să recurgă la concursul altor unități specializate, atât din rețeaua celor de concepție, cît și din rețeaua celor de fabricație. Iar dacă avem în vedere și activitățile netehnologice ale unei unități de concepție, cum sînt economia proceselor și comercializarea activității, care sînt cu totul diferite de cele ale unităților specializate în fabricație, caracterul interdisciplinar al fiecărei unități de concepție apare evident. În acest context considerăm oportun să relevăm importanța decisivă a compartimentului activ al unităților (sectoarelor de concepție). O unitate de concepție are șanse reduse

de supraviețuire dacă se rezumă numai la așteptarea solicitărilor din partea unităților specializate în fabricație. Ea trebuie să fie capabilă să ofere unităților de fabricație produse și tehnologii noi sau modernizate, deja „omologate” și într-un stadiu cît mai avansat de pregătire pentru a fi aplicate operativ în fabricație. Pe această cale, unitățile de concepție pot „depana” unitățile de fabricație cînd acestea intră în dificultăți privind vânzarea produselor din fabricația curentă, vânzare care constituie preocuparea lor predominantă.

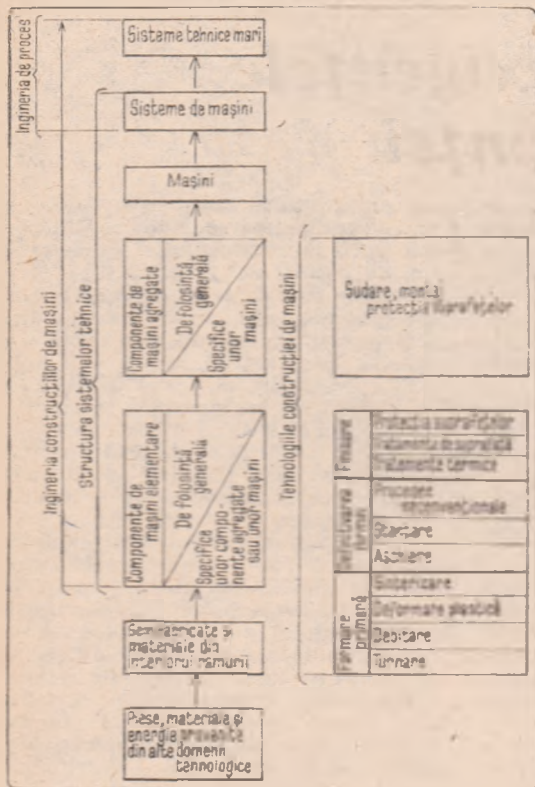
În cîmpul larg de aplicabilitate a procedeului de turnare centrifugală vom reliefa în continuare modul în care acesta se reflectă în specializarea echipamentului tehnologic (cu ajutorul căruia el se implementează) și în specializarea unităților de fabricație.

Principiul procedeului de turnare centrifugală rămîne criteriul fundamental de specializare pentru mai multe familii de mașini. Diferențierea acestor familii de mașini și a altor echipamente, cu alte cuvinte specializarea lor mai aprofundată, este rezultatul intervenției unor criterii complementare celui fundamental și anume: **forma și dimensiunile** semifabricatului; **profilul exterior** al tubului, **mărima diametrului interior**, **grosimea pereților**, **lungimea ș.a.** determină, de exemplu, **poziția orizontală sau verticală de turnare**, deci configurația și schema cinematică a mașinii de turnat; **natura metalului**: diferitele aliaje de fontă, oțel, neferoase ș.a., cu temperaturi de turnare și regimuri de răcire foarte diferite și precis definite, influențează direct numărul de cochile dintr-un set, materialul din care acestea sînt executate ș.a.; **mărima seriei de fabricație** din care se deduce ritmul de lucru al mașinii, gradul de mecanizare și de automatizare al acesteia.

Mașina de turnat centrifugal, împreună cu seturile aferente de cochile, este însă numai o verigă, anume veriga cheie, specifică lanțului tehnologic pe care îl implică linia de fabricație a unei familii de piese executate cu acest procedeu. Potrivit rolului ei „cheie” în lanțul tehnologic, cu ritmul ei de lucru se sincronizează ritmul de lucru și al celorlalte echipamente ne-specifice procedeului, care compun o linie de fabricație: cuptoarele de topire, mașinile de șarjare ș.a. **Funcționalitatea întregii linii tehnologice devine astfel indivizibilă în exploatare.**

Această aprofundare a specializării echipamentului tehnologic, inevitabilă din punct de vedere tehnic și din considerente economice, determină astfel o specializare tot atât de aprofundată pentru întreaga linie tehnologică, care se poate constitui într-o unitate de fabricație. Din această condiționare predominant tehnologică rezultă specializarea mult mai îngustă a unităților de fabricație față de specializarea unităților de concepție. O asemenea linie tehnologică, întregită și cu restul

Macrostructura industriei construcțiilor de mașini

o primă constatare care se impune este aceea că n-au existat o preocupare și o activitate sistematică pentru promovarea acestui procedeu, deosebit de eficient în comparație cu alte procedee. Și aceasta datorită faptului că nici o întreprindere și nici Institutul de sectoare calde (I.C.S.I.T.P.S.C.) nu și-au asumat răspunderea de a organiza un sector de concepție, cu baza lui materială corespunzătoare, capabil să dezvolte procedeu și să-l implementeze pe plan național, cu șanse apreciabile de a se face cunoscut chiar și pe plan mondial.

Cantitatea anuală de semifabricate și piese finite (tuburi de scurgere) executabile prin aplicarea acestui procedeu este de peste 100 000 tone. Numeroasele semifabricate și piese turnate de formă cilindrică se execută în țara noastră prin diferite procedee de turnare în forme nepermanente (din nisip). Pentru semifabricatele și piesele solicitate în serii mari, cum sînt unele familii de cămăși de motoare, tuburi de scurgere și tuburi de presiune pentru instalații și

canalizare, rolele căilor de rulare pentru laminoare ș.a. s-a aplicat procedeul de turnare centrifugală cu mașini specializate procurate din import.

Linii tehnologice pentru turnarea centrifugală s-au constituit ca ateliere și secții specializate în cadrul marilor turnătorii de piese, construite la rîndul lor în marile întreprinderi și combinate, adesea beneficiare ale produselor respective. Astfel de linii tehnologice funcționează în prezent în turnătoriile de piese ale unor întreprinderi cum sînt: Întreprinderea de autoturisme Pitești (M.I.C.M.), Întreprinderea de autocamioane Brașov (M.I.C.M.), Întreprinderea mecanică Cimpina (M.I.C.M.), întreprinderea „Feroemail”-Ploiești (M.E.F.M.C.), Întreprinderea metalurgică Aiud (M.I.M.), Întreprinderea de matrițe și piese Odorheiu Secuiesc (M.I.Ch). Aplicații la o scară

mult mai redusă, realizate prin autodotări, se regăsesc și în alte turnătorii ale întreprinderilor constructoare de mașini, secțiile sau atelierele respective fiind specializate numai în fabricație.

Multe familii de piese, de formă cilindrică, se execută încă prin diferite procedee de turnare în forme de nisip, cu toate că acestea nu asigură cerințele de calitate și de economicitate la nivelul pe care îl asigură turnarea centrifugală. Exemple în această privință pot fi menționate: cămășile de motoare pentru tractoare și autocamioane executate în turnătoriile Întreprinderii de tractoare Brașov (M.I.C.M.), Întreprinderii de mașini agricole și pentru industria alimentară Roștorii de Vede (M.A.I.A.), Întreprinderii de reparații auto Tecuci (M.T.Pc.), tuburile de scurgere executate de turnătoria Întreprinderii de fier Vlăhița (M.I.M.) ș.a. Exemplele enumerate sînt suficiente de convingătoare și relevante atît pentru progresele realizate prin organizarea unor secții și ateliere specializate în aplicarea procedeului de turnare centrifugală la fabricația unor familii de piese, cît și pentru formularea unor noi propuneri privind aprofundarea specializării tehnologice în acest domeniu.

Specializarea, ca modalitate de promovare a progresului tehnic și economic, este o acțiune care se desfășoară predominant în cadrul procesului de dezvoltare calitativă și cantitativă și, ca atare, ea orientează profesionalizarea personalului și efortul investițional pe care îl implică dezvoltarea. Accastă idee, deși poate fi dedusă din cele prezentate mai înainte, am precizat-o aici și acum pentru a se înțelege mai bine sensul propunerilor care urmează, propuneri utile în fundamentarea și elaborarea lucrărilor curente și propriuzise de dezvoltare tehnologică.

Considerăm oportună organizarea unui colectiv de cercetare și inginerie tehnologică, cu baza experimentală și de execuție aferen; (produs-procedeu-material-echipament specific), specializat în dezvoltarea și implementarea la scară industrială a procedeului de tur-

I. CALBOREANU

Institutul central de cercetări tehnologice pentru construcțiile de mașini
(Continuare în pag. 26)

compartimentelor tehnologice, cum sînt întreținerea exploatării, compartimentele de contract cu furnizorii și beneficiarii, precum și cu compartimentele pentru celelalte domenii de activitate — economia proceselor, comercializare, finanțare, conducere și organizare, — poate deveni o unitate specializată în fabricație și în același timp cu autogestiuine

De ce procedeul de turnare centrifugală nu capătă extindere ?

DACĂ ANALIZĂM, prin prisma considerațiilor teoretice prezentate, evoluția procedeului de turnare centrifugală în sectoarele primare ale industriei noastre constructoare de mașini.

Mapamond tehnico-științific

Controlul nedestructiv al produselor

REDUCAREA calității produselor a condus la dezvoltarea și perfecționarea a numeroase procedee tehnice menite să permită identificarea și prevenirea unor defecte de fabricație. O tehnologie modernă cu certe posibilități de progres o constituie în acest cadru „controlul nedestructiv al produselor”. După cum indică și denumirea, noua tehnologie permite descoperirea unor defecte ale pieselor fără ca acțiunea de testare să pricinuiască vre-o intervenție de natură fizică sau chimică. Am desemnat astfel și un prim avantaj al acestei tehnologii de evaluare a calității produselor, acesta fiind completarea de creșteri importante de productivitate în această fază a procesului de producție. Din punct de vedere tehnic, noua metodă se bazează pe folosirea ultrasunetelor într-un sistem perfecționat de automatizare

Direcțiile de perfecționare vizează de

altfel aceste două elemente importante: prelucrarea semnalelor acustice și creșterea gradului de automatizare. În cazul prelucrării semnalelor sonore se urmărește, pe de o parte, amplificarea acestui gen specific de informație, iar pe de altă parte o corelare a informației cu diversele tipuri de defecte. Aceste elemente, care privesc „anatomia” procesului, comportă o defalcare pe trei etape distincte a procesului de măsurare a calității produselor din prisma defectelor existente: detectarea globală a defectului, identificarea sa, evaluarea dimensiunilor defectului. Această ultimă fază dispune în prezent de cele mai extinse posibilități de dezvoltare ca urmare a integrării în sistem a imaginii. Concret, procesul se desfășoară astfel: receptarea de informație sub forma unor semnale sonore înregistrate de captatori speciali, transformarea ulterioară a acestora în semnale nume-

rice și memorizarea lor într-un calculator. Prin algoritmi speciali se realizează apoi o reconstituire a imaginii obiectivelor (structura lor internă, în fapt) și precizarea contururilor defectelor existente; sub aspectul utilajelor folosite, transformarea semnalelor sonore în imagine se realizează prin intermediul unui aparat original denumit „microscop acustic”. Utilizînd unde de sunet de înaltă frecvență (pînă la 10⁸ Hz) microscopul pătrunde în structura oțelurilor, a fontelor, a superaliajelor pe suprafețe de zeci de centimetri și furnizează imagini ale defectelor și ale anomaliilor de structură mărite de pînă la o sută de ori.

Dezvoltarea acestor tehnici de vîrf în testarea calității fabricatelor, a căror aplicare se întrevide deosebi în industria automobilului și în turnătorii, va determina, potrivit opiniei unor specialiști, modificări de ordin metodologic și conceptual. Ideea „zero defecte” își diminuează din importanță, un loc prioritar revenind conceptului de „defecte acceptabile” concomitent cu determinarea unor niveluri precise în funcție de care să poată fi evaluate natura și dimensiunea defectelor de fabricație.

În lumina Programului privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor

EXPORTURILE COMPLEXE ȘI CREȘTEREA EFICIENȚEI*)

ESTE cunoscută amploarea dezvoltării industriei construcțiilor de mașini înregistrată în perioada de după Congresul al IX-lea al P.C.R. Fără să facem uz de cifre pentru a ilustra fenomenul acesta major, este evident că a fost o etapă de acumulare cantitativă, o etapă obiectiv necesară, care a permis economiei românești în dezvoltare să-și creeze o bază tehnică materială puternică, de țară industrializată, pentru aducerea acestei economii în schimbul internațional la un nivel competițional adecvat cerințelor marii majorități a partenerilor.

Aceasta s-a realizat pe fondul crizei generale a sistemului capitalist mondial, al crizei economice mondiale, manifestată prin variatele ei forme, dintre care criza energetică mondială și-a pus amprenta asupra tuturor economiilor naționale, adâncind prăpastia dintre țările bogate și cele sărace.

Cu toate dificultățile întimpinate, industria românească constructoare de mașini a continuat să se dezvolte. În cadrul acesteia construcțiile de mașini și utilaje destinate industriei petroliere au cunoscut o dezvoltare relativ mai mare, dată fiind situația conjuncturală mondială: pe fondul crizei energetice a crescut activitatea de prospectare, foraj și extracție a hidrocarburilor, ceea ce a dus la creșterea cererii în raport cu oferta de utilaj petrolier, lucru care a atras după sine dezvoltarea industriei utilajului petrolier. Fără îndoială că această conjunctură favorabilă a deceniului al 8-lea a influențat pozitiv dezvoltarea capacităților de producție respective din România, în cadrul dezvoltării generale a concurenței. S-au realizat în această perioadă operațiuni comerciale importante, atât ca rezultat economic, cât și din punctul de vedere al prestigiului economic al țării în toată lumea.

De la începutul deceniului al 9-lea situația conjuncturală s-a inversat radical; oferta de utilaj petrolier este în raport cu cererea mult mai mare, ceea ce a atras după sine în mod implicit ascuțirea nemaiîntâlnită, în acest domeniu, a concurenței. Dacă pînă spre mijlocul deceniului al 8-lea piața utilajului petrolier era controlată de câteva firme mari nord-americane, în prezent există în lume multe firme puternice, care și-au creat deja renume în toate continentele. Chiar mai mult, în țările mari consumatoare de utilaj petrolier s-a născut o industrie națională care concurează cu succes renumitele firme nord-americane. Este cazul industriei de utilaj petrolier din Brazilia, Argentina, Mexic, India etc., care s-au dezvoltat pe bază de licență sau prin efort propriu.

Pe de altă parte, scumpirea petrolului a dus la reconsiderarea politicii energetice în toate țările consumatoare de petrol, trecîndu-se de la epoca de risipă la programe energetice de strictă economisire. Acest aspect a atras după sine un alt fenomen, oarecum contradictoriu pentru etapa de criză energetică și anume scăderea activității de foraj, diminuarea extracției de țif.

În sfera utilajului petrolier, în condițiile existenței în lume a unui număr deja foarte mare de producători, micșorarea activității de foraj-extracție a atras după sine apariția a două fenomene:

a) apariția unui stoc de utilaje în conservare, scoase din exploatare, deci avînd o anumită uzură, oferite spre vânzare la prețuri foarte avantajoase sau oferite spre închiriere (leasing);
b) apariția unui stoc de utilaje noi, care nu au mai găsit desfacere, oferite la prețuri mici sau spre închiriere.

În aceste condiții industria românească de utilaj petrolier întîmpină, deja de cîțiva ani, o concurență deosebită în plasarea producției sale pe piața internațională, și în special pe piața capitalistă.

Deși se așteaptă, conform prognozelor unor specialiști în domeniu, un reviriment al vînzării totale, desfacerea utilajului petrolier într-o măsură mai mare pe piața capitalistă depinde de modul în care se va acționa în viitorul apropiat atât în sfera producției, cât și în sfera promovării sale pe piața externă. Nu se mai poate acționa în maniera cunoscută, de așteptare a cumpărătorului, ci este necesar să se adopte o manieră de inițiativă, de operativitate și — de ce nu? — de agresivitate, în sensul bun al cuvîntului.

*) În cadrul dezbaterii a se vedea și R.E. nr. 37/1983; nr. 8, 10/1984.

Este necesar să se acționeze pe mai multe planuri concomitent, atât pentru păstrarea piețelor pe care este introdus utilajul petrolier românesc, cât și pentru introducerea lui pe alte piețe, pe mai multe direcții de acțiune.

Tehnologii moderne, cibernetizare, norme internaționale

DESIGUR că în primul rînd trebuie să se acționeze asupra utilajului însuși. În condițiile concurenței existente în acest domeniu unele firme au creat echipamente, instalații și utilaje de nivel tehnic foarte ridicat, de mare productivitate, introducîndu-se automatizarea și computerizarea în locul muncii grele și uneori riscante a petroliștilor. Aceste creații, oferite la un preț relativ puțin majorat față de utilajele „clasice” pe care le înlocuiesc, sînt preferate de beneficiarii lor, care realizează o micșorare a prețului de cost pe metrul forat prin creșterea productivității forajului.

Pentru a ne păstra competitivitatea în domeniul acestor echipamente, sînt necesare deci crearea și oferirea la export de produse cu grad ridicat de automatizare și control computerizat, la nivel mondial sau chiar la nivel mai ridicat.

În acest sens secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia la recenta Plenară a C.C. al P.C.R. că „toate produsele industriei românești să fie realizate la cel mai înalt nivel, în conformitate cu cerințele revoluției tehnico-stiințifice, cu Programul de ridicare a nivelului tehnic și calității produselor”.

În cazul echipamentelor la care introducerea automatizării, electronicii și computerizării nu este posibilă datorită specificului lor, au apărut pe piața mondială construcții mai ușoare, mai ușor de manipulat, fără a li se micșora calitățile și fiabilitatea, ba din contră, în condițiile creșterii acestora și în condițiile menținerii sau chiar a reducerii prețului.

În acest sens industria noastră de utilaj petrolier a început să acționeze, dar asimilarea în producție a utilajelor noi, concepute deja în cea mai mare parte de institutul de proiectări de profil — I.P.C.U.P. Ploiești — aparținînd Centralei industriale de utilaj petrolier-Ploiești, se face greoi datorită reglementărilor în vigoare privind omologarea acestora pentru export, precum și datorită unor rețineri încă existente la producători, cînd este vorba de introducerea noului în locul unui utilaj dovedit bun, dar uzat moral. Dacă în ceea ce privește aspectul subiectiv, conservator, de păstrare a produsului vechi, experiența și mai ales concurența determină în final pe producător să renunțe deliberat la orice rețineri, în ceea ce privește aspectul omologării este necesară găsirea unor căi de îmbunătățire a metodologiei.

În prezent exportul unui produs poate fi făcut doar dacă a trecut examenul omologării, adică a fost încercat în exploatare la una din sondele sau șantieretele petroliere din țară. Or, pentru a putea fi încercat în condiții de lucru, este necesar să se găsească un asemenea punct de lucru, în care să se poată efectua exact lucrările pentru care a fost creat produsul nou; pînă la găsirea acestui punct, precum și pînă se scurge perioada destinată probelor în exploatare se pierde timp foarte prețios, din păcate încă prea mult timp, care, în condițiile în care există firme pe piața capitalistă care își oferă produsele cu livrare în termene de câteva săptămîni sau chiar din stoc, devine condiție eliminatoare.

În acest sens credem că este necesară crearea unui cadru de acționare operativă, de realizare și omologare a utilajelor noi în termen scurt. Aceasta s-ar putea face în sectoare special create în fiecare întreprindere în acest scop (un fel de sectoare pilot) și prin efectuarea imediată de probe de funcționare în standuri de simulare a condițiilor reale de lucru.

Apare în mod frecvent la producători întrebarea: dacă crează produse noi, pentru realizarea cărora se cheltuiesc sume însemnate, ceea ce este absolut exact, există oare garanția plășării lor pe piețele externe, cu alte cuvinte este justificată cheltuirea acestor sume? Răspunsul este bineînțeles afirmativ în cazul utilajului petrolier. Viața demonstrează că produsele

„clasice“, fără a fi eliminate, au tot mai puțini partizani în condițiile în care sînt foarte mulți producători. Pentru a putea vinde mai mult sînt necesare desprinderea tot mai mult a industriei românești de utilaj petrolier din grupul producătorilor „standard“ și trecerea ei în grupul producătorilor de înalt nivel mondial, în care concurența, deși există, este mai mică.

La cele de mai sus este necesar să aducem și o precizare: în mod invariabil producătorii noștri de utilaj petrolier au tendința ca la produsele noi, mai bune calitativ decît cele vechi, să solicite prețuri mai ridicate, chiar dacă acest lucru nu este întotdeauna justificat de costuri, fără să țină seama de faptul că produsele similare ale concurenței sînt citeodată chiar mai ieftine decît produsele „clasice“. Astfel, deși din punct de vedere tehnic produsul a devenit competitiv, comercial, ca marfă nu este. Producătorul, pe baza informațiilor primite de la întreprinderea de comerț exterior, va trebui să știe să aleagă cea mai adecvată tehnologie de realizare a produsului în condiții de eficiență, pentru a-l putea oferi și în condiții de competitivitate comercială.

O principală cale de rentabilizare a unor asemenea exporturi o constituie creșterea gradului de valorificare a metalului, prin tehnologii de prelucrare perfecționate. Acest obiectiv major al Programului privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor îmbracă în exportul de profil forma unor măsuri absolute necesare pentru asigurarea desfacerii pe piețele externe. Astfel, în realizarea utilajului și echipamentelor petroliere se utilizează încă în mare măsură piese din oțel turnat. Ne referim în special la grupa sculelor de foraj, la echipamentele pentru gura puțului (prevenitoare, capete de coloană, capete de erupție, precum și la aproape toate armăturile de foraj-extracție din manifolduri sau izolate), la corpurile de pompă de noroi — și lista ar putea să continue. Fără a ne opri asupra dezavantajelor pe care le prezintă în general tehnologia pe bază de semifabricate turnate, caracterizată teoretic printr-un procent mai mare de rebuturi, deci de metal mai mult consumat, și de asemenea fără să discutăm calitatea utilajelor fabricate prin turnare, intrucît funcțional acestea corespund cerințelor de exploatare, trebuie totuși să subliniem avantajele pe care le prezintă atît la producător, cît și la beneficiar un utilaj executat prin forjare. În primul rînd acest utilaj devine mai ușor, deci consum specific redus, poate fi manipulat cu ușurință, nu necesită mijloace de transport și de ridicat speciale și (ce a devenit mai important în prezent, cînd zonele accesibile au fost practic total cercetate) poate fi transportat mai ușor în zone mai greu accesibile. În afară de acestea beneficiarul are o siguranță mărită la un produs forjat: un produs realizat prin turnare poate prezenta vicii de material ascunse, care să apară în timpul exploatării, dar care la un produs forjat sînt practic excluse.

Aceste considerații, regăsite de altfel în precizările exprese ale catedrelor de licenții (că vor fi preferate sau că se acceptă doar construcții forjate) trebuie să determine trecerea la aceste construcții, chiar dacă pentru aceasta este necesară investirea de fonduri pentru crearea de secții adecvate de forjă.

În sfîrșit un ultim aspect legat de calitatea produselor oferite la export se referă la o caracteristică a acestui domeniu. Este bine știut că în domeniul utilajului petrolier Statele Unite ale Americii sînt cele care, prin volumul și calitatea utilajului produs, determină nivelul general de referință al pieței.

Această linie este configurată tehnic de către Institutul American de Petrol (A.P.I.), care, în decursul deceniilor sale de existență, pe baza experienței acumulate în acest domeniu, a elaborat o serie de standarde, general recunoscute. Mai mult, fabricarea, indiferent de țară, de echipamente și utilaje petroliere în conformitate cu normele prevăzute de standardele A.P.I. reprezintă o asigurare asupra calității, iar în cazul în care se obține din partea Institutului American de Petrol un certificat, prin care se atestă conformitatea și implicit se poate aplica sigla specifică a institutului, ca o marcă de calitate, produsul este garantat calitativ în fața oricărui potențial cumpărător.

Produsele românești se execută în prezent pe baza standardelor de stat în vigoare, care sînt elaborate în cea mai mare parte în conformitate cu standardele A.P.I. Totuși simpla menționare a faptului că sînt executate în strictă conformitate cu standardele A.P.I. nu mai satisface cerințele beneficiarilor externi, care impun, pentru ca marfa să fie acceptată tehnic, să existe autorizarea Institutului American de Petrol de aplicare a siglei A.P.I. Aplicarea acestei sigle pe produs a devenit deci o cerință a pieței externe și industria noastră, pentru a se putea menține pe piețele capitaliste, este datoroare să se adapteze acestei cerințe. S-a obținut deja autorizarea respectivă pentru unitățile de pompaj „Vulcan“-București, precum și pentru calibrele petroliere ale întreprinderii de mecanică fină-București, dar este necesar să se urgenceze obținerea certificatului A.P.I. și pentru restul produselor, chiar dacă acest lucru va însemna un efort suplimentar din partea producătorilor.

Rețea, service, promovare

ÎN AL DOILEA RÎND trebuie acționat asupra activității de comercializare a produselor la extern, pornind de la modul de prezentare a acestora, pînă la urmărirea asigurării bunei funcționări a produselor exportate. Este vorba mai precis de a se ridica activitatea respectivă la o nouă calitate în următoarele direcții: — rețea de comercializare; — service; — publicitate.

În ceea ce privește publicitatea, datorită specificului mărfii, aceasta se face în special prin forme adresate specialiștilor în domeniu, ca reviste și alte publicații de specialitate, tîrguri și expoziții, simpozioane, filme de reclamă etc.

S-a făcut ceva în această direcție în sensul că firma I.C.E. „INDUSTRIALEXPORIMPORT“-București, cea care se ocupă de livrarea la export a utilajului petrolier românesc, este prezentă în foarte multe publicații de specialitate, dintre care se remarcă includerea unor prezentări substanțiale în „Composite Catalog of Oil Field Equipment and Services“, editat o dată la doi ani de Gulf Publishing Company din S.U.A., publicație care cuprinde pe cei mai importanți fabricanți și exportatori de utilaj petrolier din toată lumea. În acest catalog este prezentat într-un mod condensat programul de fabricație și de export al întreprinderilor românești furnizoare de echipament petrolier, cu precizarea produselor nou apărute în decursul celor doi ani dintre edițiile prestigioasei publicații. Intrucît toți cumpărătorii de utilaj petrolier din lume au în dotarea lor cel puțin un asemenea catalog, putem spune că I.C.E. „INDUSTRIALEXPORIMPORT“ este prezent în banca de date a fiecăruia dintre ei. Aceasta este foarte bine, dar nu suficient. Uzanța este ca furnizorii de utilaj petrolier, printr-o acțiune permanentă de „reamintire“, să revină în atenția cumpărătorilor prin intermediul altor reviste și publicații ocazionale sau periodice de specialitate ca World Oil, Oil and Gas Journal, Drilling — The Wellsite Publication, Drilling Contractor, International Tradequip — Energy Equipment and Services Classified etc., din paginile cărora, din păcate, utilajul românesc lipsește.

Este foarte adevărat că publicarea de anunțuri sau reclame prin intermediul publicațiilor respective reprezintă un efort financiar suplimentar, însă trebuie ținut cont, că acest efort reprezintă de fapt o investiție și nu o simplă cheltuială, o investiție care trebuie să aducă după sine un rezultat economic pozitiv.

Tot de domeniul publicitar ține și participarea la tîrguri și expoziții internaționale a industriei românești de utilaj petrolier, în cadrul pavilionelor naționale sau al standurilor proprii. Anual întreprinderea de comerț exterior „INDUSTRIALEXPORIMPORT“ participă la nenumărate asemenea manifestări expoziționale cu exponate, machete, diapozitive, filme, prospecte și cataloage. Rezultatele obținute pînă în prezent sînt multumitoare, fără îndoială și participarea în continuare este necesară. Se pot aduce îmbunătățiri și în această direcție, în special în selecționarea exponatelor în ideea de a se prezenta doar produsele românești încă necunoscute pe piața sau zona în cauză, cu care să se poată efectua anumite demonstrații în cadrul standului sau în afara expoziției.

Într-un asemenea context demonstrațiile, deși în cadrul utilajului petrolier sînt mai dificile, au un rol foarte important în determinarea clientului potențial în alegerea unuia sau a altui producător.

Cel mai important rol îl are însă rețeaua de comercializare, de a cărei activitate depinde în final concretizarea operațiunii. O rețea bine organizată, activă, pornind de la întreprinderea de comerț exterior, ca unitate coordonatoare, pînă la reprezentanții și agenții acesteia în străinătate, poate asigura stabilitate și permanență pe piața mondială. În special în prezent, cînd concurența este atît de activă o strategie de distribuție expectativă pentru un exportator de utilaj petrolier echivalează cu retragerea de pe piață. Credem că nu mai este necesar să arătăm că întotdeauna are cîștig de cauză cel prezent și cel insistent.

Or, în această direcție putem spune că avem încă multe de făcut. „INDUSTRIALEXPORIMPORT“ are o rețea externă foarte restrînsă, localizată în principal în țări socialiste. Este o rețea care trebuie reorganizată în lumina sarcinilor care stau în fața exporturilor românești de utilaj petrolier, prin crearea de reprezentanțe proprii în zone și țări consumatoare de astfel de utilaj ca America de Nord și Centrală (S.U.A., Canada, Mexic), America de Sud (Argentina, Brazilia, Peru, Columbia, Ecuador, Venezuela și Bolivia), Africa de Nord și Occidentală (Nigeria, Algeria, Libia, Egipt), Orientul Apropiat și Mijlociu (Siria, Iordania, Irak, Iran, Kuwait, Emiratele Arabe Unite), Asia de Sud (India, Pakistan, Bangladesh) și Asia de Sud-Est (Birmania, Malaiezia, Indonezia și mai ales Singapore).

Această rețea va trebui să aibă activitate de permanentă și insistentă cercetare, de urmărire a pulsului pieței mondiale și de operativă informare a întreprinderii de comerț exterior, pentru a se lua măsurile necesare pentru cîștigarea fiecărei

posibilități de plasare de utilaj, cu un moment înainte de concurență. Pentru acest scop oamenii trimiși să reprezinte întreprinderii și țării vor trebui să dovedească, în afară de o pregătire de specialitate desăvârșită, inițiativă, mobilitate și o capacitate deosebită în munca de formare și mai ales de întreținere a cercului de clienți. Este vorba de o muncă pentru care se cer pasiune, talent, dar și mult simț de răspundere și dăruire patriotică.

Că într-o astfel de organizare stă în cea mai mare măsură cheia succesului unui exportator de mașini și utilaje nu mai încapă îndoială. Sint cunoscute în lume foarte multe firme de renume, care se păstrează pe locuri de frunte în ierarhia exportatorilor de utilaje datorită rețelei internaționale, cu toată situația generală de criză.

O astfel de firmă este Corporația MARUBENI din Japonia, care are o rețea de peste 130 de reprezentanțe în toată lumea, într-o serie de țări mai importante având chiar câteva reprezentate în mai multe orașe; ori este cunoscut faptul că Japonia a înregistrat ani de-a rândul balanțe excedentare comerciale cu toți partenerii din Piața comună, cu S.U.A., Canada etc., lucru realizat și prin intermediul sistemului insistent, agresiv de lucru al rețelei internaționale de comercializare al corporațiilor sale, din rindul cărora face parte și MARUBENI.

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, de mare importanță pentru menținerea oricărui exportator pe o piață este modul în care funcționează utilajul său la beneficiari. O funcționare cu cât mai puține întreruperi și mai ales cu staționări scurte poate de multe ori promova un utilaj, chiar de nivel tehnic mai slab decât un utilaj tehnic realizat mai bine, dar care datorită unor staționări îndelungate aduce daune beneficiarului acestuia. Ne referim prin aceasta în special la activitatea cunoscută sub numele de service. În domeniul utilajului petrolier există o rețea de service, care are atât rolul de a urmări funcționarea în bune condiții a utilajelor pe care le deservește, dar care are și un rol foarte important, prin seriozitatea, oportunitatea intervențiilor și probitatea ei, în menținerea unei firme pe o piață, în lărgirea activității sale pe aceasta și chiar în influențarea beneficiarilor din țările limitrofe în alegerea unui utilaj cu un service asigurat. Este, ca să o numim cu alte cuvinte, o reclamă efectuată prin produsul vândut în favoarea produselor aflate încă pe linia de fabricație, prin demonstrație directă.

O condiție pentru ca o rețea de service să funcționeze fără reproș este, în afară de mobilitate, operativitate și pregătire profesională a tehnicienilor, existența unui stoc de piese de schimb la dispoziție, pentru a putea fi utilizate prompt, la orice defecțiune care poate apărea, cu atât mai mult cu cât costul unei zile de foraj depășește cifra de zece mii de dolari. Atât rețeaua de service, cât și depozitele în consignatie de piese de schimb sint surse importante de venituri, în zone în care există un parc minim de utilaje exportate, dar mai ales în zone în care acest parc este mare. Ea poate fi organizată pe țări sau pe zone geografice, în special în ceea ce privește crearea de depozite în consignatie de piese de schimb, care să acopere o zonă mai întinsă. Din respectivele depozite se vor putea efectua livrări diverse, pentru reparații sau lucrări de întreținere curentă, efectuate prin grupele mobile de service, ca și livrări de piese dispartate pe bază de comenzi ale diversilor clienți. Într-o formă mai dezvoltată chiar, depozitele în cauză ar putea reprezenta și o bază de plecare într-o eventuală cooperare cu o firmă locală, în producerea unor subansamble și echipamente petroliere. Subliniem că un service bine organizat, care asigură o funcționare neîntreruptă a unor utilaje, aduce, în afara aspectului financiar, multiple beneficii în sensul realizării unei reclame indirecte atât pentru produsul respectiv, cât și pentru seriozitatea și soliditatea întreprinderii pe care o reprezintă în particular și realizează un act propagandistic în favoarea prestigiului țării în general.

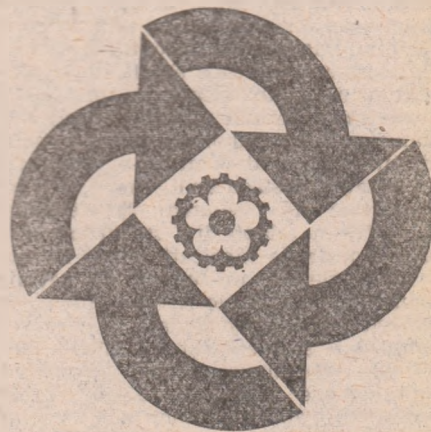
Analiza de maniera făcută mai sus, la care ne îndeamnă Programul de ridicare a nivelului tehnic și calitativ al produselor, de comparare cu firme de renume din lumea utilajului petrolier, evidențiază amploarea obiectivelor ce ne stau în față încă din acest an.

Ne revine sarcina ca pe baza experienței acumulate în decursul anilor de existență ai „INDUSTRIALEXPORȚIMPORȚ”-ului și în baza celor cunoscute din practica altor exportatori de utilaj petrolier, să găsim cele mai adecvate și eficiente forme de organizare și de lucru, compatibile cu modul de gândire românesc, cu legislația țării, în scopul promovării și lărgirii exporturilor românești de utilaj petrolier la nivelul noii calități a activității din comerțul exterior, în spiritul indicațiilor și exigențelor secretarului general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Adrian OLARIU

Doă evenimente majore reunes în anul 1984 la Plovdiv-Bulgaria
comercianți și producători din toată lumea:

7-13 mai — TÎRGUL INTERNAȚIONAL DE PRIMĂVARĂ PENTRU BUNURI DE LARG CONSUM ȘI PRODUSE ALE INDUSTRIEI ALIMENTARE

Vor fi expuse produse variate și calitativ superioare ale industriei ușoare, alimentare, de uz casnic și de agrement.

24 septembrie—1 octombrie — TÎRGUL INTERNAȚIONAL
TEHNIC DE TOAMNĂ.

Participanții bulgari și străini vor prezenta noutăți din domeniul construcției de mașini, electronicii și electrotehnicii, utilajului tehnic și tehnologic, metalurgiei, energeticii, industriei chimice, construcțiilor și arhitecturii.

Întreprinderi de engineering au posibilitatea să demonstreze și să compare realizările.

Uniunile tehnico-științifice din Bulgaria, combinatele bulgărești de producție și firmele străine vor organiza simpo-

ziioane, conferințe tehnico-științifice și seminarii pentru schimburi de informații tehnico-științifice și experiență.

La târgurile de la Plovdiv sint asigurate toate condițiile pentru o activitate comercială activă și creatoare.

Informații detaliate se pot obține la :

DIRECȚIA TÎRGULUI INTERNAȚIONAL — 4 018 PLOVDIV, B-dul G. Dimitrov nr.37, telefon : 5-31-90, 5-31-45, telegrame : Iarmarka Plovdiv, telex : 044432 partet bg.

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE A BULGARIEI — SOFIA, B-dul Al. Stamboliiski nr. 11 a, telefon : 87-26-31, telegrame : Torgpalata Sofia, telex : 22 374.

REPREZENTANȚELE COMERCIALE BULGARE ÎN STRĂINĂTATE.

PUBLICOM

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNȚEPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

PREVENIREA ȘI LICHIDAREA STOCURILOR DE MATERIALE

INTENSIFICAREA acțiunilor pentru prevenirea apariției și lichidarea grabnică a tuturor stocurilor supranormative de materii prime și materiale reprezintă o acțiune de maximă importanță în fiecare întreprindere, pentru întreaga economie. Pe această cale pot fi și trebuie aduse contribuții sporite la asigurarea satisfacerii în condiții mai bune a necesarelor de materii prime a tuturor întreprinderilor, la desființarea ritmică a procesului de aprovizionare, producție și desfacere a produselor, la accelerarea rotației mijloacelor circulante, prevenirea imobilizărilor de fonduri, sporirea eficienței activității economice.

Așa cum a rezultat din examinarea, în cadrul ședinței Comitetului Politic Executiv, a raportului privind nivelul stocurilor existente la 1 ianuarie 1984 la principalele materii prime și materiale, în întreprinderi, la cea mai mare parte a materiilor prime, stocurile existente se încadrau în nivelurile planificate, ceea ce crea premise pentru îndeplinirea ritmică și în bune condiții a prevederilor planului pe anul în curs. Au mai existat însă și continuă să mai existe stocuri excedentare la unele materii prime și materiale, în timp ce la altele stocurile sunt mai mici decât cele planificate. Pentru perfecționarea activității în acest domeniu s-a subliniat necesitatea desfășurării unor acțiuni concertate în vederea: ● efectuării operative a adaptării stocurilor și a programelor de fabricație și de livrare a materialelor în funcție de nevoile economiei; ● reducerii stocurilor de materii prime și materiale la care volumul existent depășește nivelurile planificate; ● asigurării unor exporturi suplimentare din aceste stocuri; ● prevenirii apariției unor noi stocuri supranormative pe parcursul anului.

În județul Argeș, în cursul trimestrului I a.c., organele bancare județene, cu sprijinul și colaborarea unităților economice au lichidat stocuri de această natură în valoare de peste 185 milioane lei. Pentru obținerea unor rezultate superioare în această acțiune de mare importanță, eforturile au fost și sunt orientate și în perioada care urmează către:

1 Analizarea și controlarea aprofundată a necesarelor de aprovizionat pe 1984 ale întreprinderilor, compararea acestui necesar cu stocurile existente la 31 decembrie 1983 și, acolo unde rezultă excedente, determinarea unităților de a-și regla aprovizionările în primul rând din disponibilul aflat în stocurile proprii și de a renunța pe această bază la noi contracte și aprovizionări suplimentare. Efectul a fost considerabil: unități ca Fabrica de

piese auto și produse metalice Pitești, Baza de aprovizionare tehnico-materială Colibași, Întreprinderea de scule, dispozitive și verificatoare auto Costești, Întreprinderea de supape și bolțuri Topoloveni, Întreprinderea județeană de producție și prestări de servicii au renunțat pe această cale la aprovizionări suplimentare, înregistrând economii de sute de milioane de lei. Totodată, în aceste unități, la care se adaugă și Combinatul de prelucrare a lemnului, Întreprinderea textilă Pitești, precum și cea de stofe „Argeșeana“ sînt efectiv trecute în consum materiale care existau în stocuri supranormative.

2 Accelerarea predării de către unitățile economice a stocurilor disponibile care nu mai pot fi consumate în producție la Baza județeană de aprovizionare tehnico-materială sau la alte unități interesate, prin redistribuire.

Desigur, toate acestea sînt efecte ale activității desfășurate pentru preveni-

acțiune în preocuparea pentru readucerea în circuitul economic a valorilor imobilizate în stocuri supranormative și prevenirea imobilizării altor valori. Mai concret, trebuie arătat că activitatea împotriva supranormativelor a fost dirijată în numeroase cazuri către identificarea din timp a imobilizărilor deja formate în întreprinderi, care datorită unor surse atrase nu se reflectau în credite nerambursate la scadență, ceea ce a făcut ca întreprinderile să fie mai operativ determinate și sprijinite să-și sporească eforturile pentru lichidarea stocurilor. Creșterea gradului de reflectare în credite nerambursate a imobilizărilor de orice fel este, în primul rând pentru bancă, un instrument prețios de cunoaștere și intervenție operativă pentru lichidarea imobilizărilor.

● Respectarea cu strictețe, aplicarea corectă a normelor metodologice privind creditarea pe termen scurt, gospodărirea cu eficiență sporită a mijloacelor materiale și bănești ale statului. Practic, se poate spune că acțiunile

● Fundamentarea exigentă a necesarului de aprovizionare = prevenirea formării stocurilor ● În loc de cereri suplimentare de materiale – aprovizionare din supranormativele proprii ● Este mai eficient să previi stocurile decât să le lichidezi ● ○ implicare mai activă a centralelor industriale în prevenirea și diminuarea stocurilor de materiale ● Creditul și dobînda – eficient utilizate în lichidarea imobilizărilor ● Respectarea prevederilor planului fizic minimizează șansele apariției stocurilor ● Accelerarea redistribuirii materialelor disponibile ● Ce avantaje oferă identificarea imobilizărilor în creditele nerambursate la scadență ?

rea și lichidarea imobilizărilor de materii prime și materiale; poate însă, mai mult decât cifrele, interesează cum s-a ajuns la aceste rezultate, ce acțiuni sînt întreprinse, ce modalități de acțiune prezintă un interes mai larg, dincolo de granițele județului, pentru ca experiența acumulată să poată fi nu numai cunoscută ci și generalizată, acolo unde se consideră util acest lucru. Iată în acest sens cîteva instrumente de acțiune pe care le-am utilizat cu bune rezultate.

● Urmărirea și analiza permanentă a volumului, ponderii și structurii împrumuturilor bancare nerambursate la scadență, preocuparea pentru reducerea lor continuă, concomitent cu asigurarea unei reflectări din ce în ce mai exacte a imobilizărilor de mijloace circulante în împrumuturi nerambursate la scadență constituie o pîrghie principală de

desfășurate în acest sens trebuie să vizeze utilizarea cît mai eficientă a pîrghiei creditului și a dobînzii pentru determinarea și sprijinirea întreprinderilor și organizațiilor economice de a lichida imobilizările formate și a preveni crearea altora.

● Practica a demonstrat că pentru a fi eficiente, acțiunile îndreptate împotriva supranormativelor trebuie să aibă un pronunțat caracter preventiv, conform principiului – care se verifică și în economie – că este mai ușor (și mai eficient) să previi decât să acționezi ulterior, după ce stocurile s-au format. În acest sens apreciem că controlul preventiv al stocurilor constituie o importanță pîrghie de influențare a unităților economice pentru întărirea simțului de răspundere și a eficienței în utilizarea fondurilor. În scopul prevenirii imobilizărilor în stocuri din aprovizio-

nări neraționale organele bancare controlează cu consecvență modul în care se exercită controlul preventiv în întreprinderi, stopind cu fermitate aprovizionările cu materiale care se mai fac în neconcordanță cu nevoile reale ale producției (la întreprinderea de autoturisme, la întreprinderea „Electroargeș” ș.a.). În afara sancțiunilor prin credite o acțiune care a dat rezultate a fost colaborarea mai strânsă cu conducătorii întreprinderilor pentru ca în unitățile economice să se ia toate măsurile necesare pentru sancționarea vinovaților. În scopul prevenirii formării de stocuri supranormative de materii prime și materiale apreciem că se impune totodată o mult mai activă implicare a centralelor industriale în verificarea fundamentării necesarelor de aprovizionat la unitățile componente, concomitent cu modificarea unor prevederi inițiale ale planurilor de aprovizionare tehnico-materială și cu renunțarea la unele contracte cu furnizorii când se constată că acestea nu au ținut seama în primul rând de atragerea și valorificarea în circuitul productiv a rezervelor interne însemnate pe care le reprezintă stocurile proprii de materiale disponibile.

Alături de toate aceste acțiuni, și în cadrul unităților industriale se cere acționat mai intens pentru preîntâmpinarea formării de stocuri supranormative de materiale printr-o preocupare sporită pentru ca producția să fie realizată integral la nivelul planului fizic, în strânsă concordanță cu prevederile acestuia, pentru care s-au efectuat aprovizionările cu materii prime, în cantitățile și calitățile specificate în plan și contracte, în structura sortimentală prevăzută. Fără a milita pentru rigiditate în realizarea efectivă a planului fizic pe parcursul anului de execuție, trebuie subliniat faptul că păstrarea concordanței între producția efectiv fabricată și prevederile fizice pe sortimente minimizează substanțial șansele apariției supranormativelor.

● Pentru lichidarea imobilizărilor create, deosebit de importantă apare nu numai constatarea supranormativelor existente și a cauzelor formării lor, ci și stabilirea de măsuri concrete și a unor grafice de diminuare cu termene și responsabilități precis stabilite, a căror transpunere consecventă în practică este permanent și consecvent urmărită de către organele bancare în întreprinderile din județ. În acest sens, devine necesară și amplificarea și perfecționarea activității desfășurate de către baza județeană de aprovizionare și desfăcerea pentru preluarea și redistribuirea în proporție mai mare și mai operativ a stocurilor de materiale disponibile și fără mișcare.

Întărirea și creșterea eficienței activității desfășurate de către fiecare factor în parte angrenat în acțiunea de prevenire și lichidare a stocurilor supranormative, precum și a colaborării dintre ei reprezintă o cerință majoră pentru asigurarea unui circuit normal al materialelor în economie în strânsă concordanță cu prevederile de plan, o premisă însemnată a accelerării vitezei de rotație a fondurilor și a utilizării lor chibzuite, a creșterii eficienței în întreaga activitate productivă.

Nicolae HIRIZAN

directorul sucursalei județene Argeș
a Băncii Naționale a R.S.R.

Cum este gospodărit și apărut avutul obștesc

Inventarierea patrimoniului: constatări și implicații

ÎN ASIGURAREA gospodăririi cu o eficiență înaltă a întregului patrimoniu — obligație de înaltă responsabilitate a fiecărei unități economice — o importanță aparte o prezintă calitatea acțiunii de inventariere. Curtea Superioară de Control Financiar și organele Ministerului Finanțelor au efectuat de curind un control într-un număr de peste 600 de unități socialiste din toate ramurile economiei privind modul în care se respectă prevederile legale referitoare la inventarierea întregului patrimoniu, operațiune deosebit de importantă pentru creșterea eficienței și funcționarea în bune condițiuni a mecanismului economico-financiar.

În urma controalelor inopinate și repetate a reieșit în evidență că în marea majoritate a unităților investigate există preocupări serioase și consecvente, finalizate cu rezultate superioare față de anii precedenți în inventarierea, în gospodărirea chibzuită, cu o eficiență înaltă a patrimoniilor. Totodată, însă, au fost identificate unele situații în care regulile stabilite pentru efectuarea operațiunilor de inventariere fie că nu au fost integral respectate, fie că nu au fost puse cu consecvență în aplicare. Concluziile analizei au relevat, pe baza constatărilor efectuate, că în continuare în unități se cere acționat cu responsabilitate sporită pentru sporirea eficienței cu care este efectuată acțiunea de inventariere a patrimoniului, în următoarele direcții principale:

— inventarierea trebuie să cuprindă întregul patrimoniu al unității, inclusiv producția neterminată, disponibilitățile bănești, creanțele, cărora uneori li se acordă o atenție mai redusă. În acest sens de exemplu trebuie să-și sporească preocupările întreprinderile „Dimbovița” și „Electronica” din Capitală, care au mai lăsat neinventariate unele componente ale patrimoniului propriu de natura celor arătate;

— determinarea stocurilor faptice trebuie efectuată cu mai exact prin numărare, cântărire ori prin alte mijloace de măsurare. Se cere ferm combătută practica, întâlnită uneori, că anumite comisii de inventariere din unități nu preiau în listele de inventariere stocurile din evidență, „delegând” atribuțiile lor gestionarilor sau contabililor care țin evidența gestiunilor. Pe această bază pot fi identificate și valorificate numeroase rezerve care rămân în afara circuitului productiv, așa cum s-a întâmplat la Combinatul de Industrializare a lemnului Sighetu Marmăției, unde, efectuându-se reinventarierea stocului de combustibili, s-a stabilit un plus de peste 200 de tone de păcură;

— utilizarea operațiunii de inventariere — în conformitate cu normele legale — ca un instrument mai activ

pentru identificarea tuturor bunurilor materiale fără mișcare, de prisos, cu mișcare lentă sau degradate. Pe această bază în toate întreprinderile se cer luate măsuri corespunzătoare pentru readucerea în circuitul economic a unor asemenea stocuri și pentru tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de proasta gospodărire a bunurilor materiale. Asemenea acțiuni trebuie să stea mai mult în atenția organelor colective de conducere și a compartimentelor specializate din întreprinderi, în special la combinatul siderurgic „Victoria”-Călan, întreprinderea minieră Lotru, unde, cu ocazia acestei acțiuni, organele de control au pus în evidență, în plus față de constatările comisiilor proprii de inventariere, stocuri de materii prime, materiale și piese de schimb fără mișcare sau cu mișcare lentă de valori însemnate;

— soluționarea cu mai mare promptitudine a problemelor și aplicarea mai consecventă în practică a constatărilor inventarierilor și propunerilor comisiilor care efectuează această operațiune, dat fiind că de obicei acestea se referă la minusuri în gestiune. În acest sens este necesară o preocupare mai susținută a conducătorilor colectivi ale unităților pentru păstrarea integrității patrimoniului și pentru luarea de măsuri capabile să conducă la înlăturarea deficiențelor existente. În caz contrar, formalismul și superficialitatea cu care se face inventarierea pot aduce prejudicii însemnate avutului obștesc.

În timpul acțiunii, organele de control au intervenit operativ pentru organizarea corespunzătoare a inventarierilor în curs de desfășurare, clarificarea și regularizarea diferențelor la inventarele încheiate, redistribuirea materialelor fără mișcare precum și pentru sesizarea organelor în drept în cazurile în care s-au constatat pagube. În continuare este necesar să se acționeze la nivelul tuturor verigilor organizatorice din economie pentru a se lua măsuri care să vizeze analizarea periodică, în mod constructiv și critic a modului în care s-a desfășurat această activitate, pentru examinarea și aprobarea în organele colective de conducere a modului de organizare a operațiunilor de inventariere și a rezultatelor obținute, pentru întărirea responsabilității în muncă a membrilor comisiilor de inventariere și pentru intensificarea acțiunilor de control și sprijin acordat pe această temă de către organele ierarhic superioare ale unităților economice.

AI. CRALIEVICI

inspector general
în Ministerul Finanțelor

Productivitatea muncii — factor strategic hotărîtor al ridicării calitative a economiei românești ⁽¹⁾

PROGRESUL ECONOMIEI ROMÂNEȘTI în anii socializmului s-a realizat în contextul îmbinării acțiunii factorilor de creștere economică — intensivi și extensivi. În realizarea proporțiilor respective de îmbinare s-au avut în vedere nivelul atins de forțele de producție, cerințele și efectele progresului tehnico-științific, exigențele de economisire și valorificare superioară a resurselor existente — imperative de o mare acuitate în condițiile crizei mondiale de materii prime și energetice.

O anumită perioadă, respectiv în primele cincinale ale construcției socialiste, au predominat factorii extensivi de creștere economică. Pe măsura însă a ridicării nivelului economiei noastre, în contextul orientărilor novatoare imprimate politicii de dezvoltare economico-socială a țării cu contribuția hotărîtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, s-au impus tot mai mult — și s-a acționat în consecință — factorii intensivi, care asigură dezvoltarea, creșterea economică cu un consum minim de resurse și energie. Trezirea de la o dezvoltare extensivă la cea intensivă s-a relevat și se relevă astfel drept o caracteristică definitorie a dezvoltării țării din ultimele două decenii, ca un proces care s-a accentuat considerabil în cincinalul 1976—1980 și ale cărui proporții se vor accentua în și mai mare măsură pînă la sfîrșitul acestui cincinal și în perspectivă.

Productivitatea muncii și progresul economic

EFICIENȚA, economicitatea, competitivitatea au devenit atributele dezvoltării economiei, ale progresului acesteia — exprimate în mod sintetic prin ritmul înalt de creștere al venitului național, aproape 9% în perioada 1951—1982, nivel printre cele mai ridicate din lume. Cu atît mai mult trebuie apreciate aceste realizări cu cît asistăm, în prezent, la agravarea crizei economice mondiale, al cărei aspect global este caracterizat de: amplificarea, în multe din țările capitaliste, a fenomenelor de instabilitate economică exprimate prin inflație și șomaj; escaladarea sau evoluția imprevizibilă a prețurilor la o serie de importante resurse materiale și — îndeosebi — energetice, care condiționează continuitatea producției în țările unde aceste resurse sînt deficitare și/sau determină cheltuieli suplimentare de procurare; creșterea ratei dobinzilor pe piața mondială; accentuarea dezechilibrelor generate de barierele impuse de țările puternic dezvoltate în domeniul transferului de tehnologie; diminuarea ritmului de creștere economică în toate țările lumii ș.a.

Tochmai într-un asemenea cadru complex trebuie privite preocupările românești în domeniul creșterii productivității muncii — factor intensiv fundamental, definitoriu al creșterii economice; trebuie înțeles obiectivul dublării acesteia în perspectiva încheierii deceniului, trebuie apreciate acțiunile și măsurile desfășurate în acest sens în fiecare unitate economică. Sint orientări și sarcini temeinic fundamentate, concentrate în cadrul amplului program național de creștere a productivității muncii în toate ramurile și sectoarele, program inițiat și conceput sub directa îndrumare a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Din aceste perspective devine cît se poate de limpede că exigențele și cerințele formulate privind creșterea productivității trebuie considerate minime, că în toate întreprinderile și unitățile industriale, din întreaga economie, promovarea largă a progresului tehnic, organizarea și conducerea superioară a activităților, ordinea și disciplina desăvîrșite în muncă trebuie să aibă ca efecte sporuri consistente de productivitate — atestatul implacabil al creativității și al unei veritabile și alese ținute profesionale. Urmărind țelul major de a spori pe toate căile productivitatea muncii, în articolul de față ne vom referi la cîteva probleme legate de cerințele în acest sens, de conținutul și anume semnificații ale indicatorului respectiv.

¹⁾ La baza considerațiilor avansate, alături de preocupările și proiectele la nivel macroeconomic, se află numeroase investigații desfășurate în unitățile industriale din municipiul București și din țară — întreprinderile „23 August”, „Timpuri Noi”, Întreprinderea de mașini grele, „Vulcan”, „Republica” din București, „Electroputere” din Craiova, Uzina mecanică Timișoara, Combinatul de oțeluri speciale Trgoște, Combinatul siderurgic Galați etc. — examinarea unor situații concrete și a unor idei și concluzii desprinse din cercetările întreprinse.

După cum se desprinde din însăși Programul național de creștere a productivității, dublarea acesteia în perspectiva anului 1990 are în vedere acțiuni largi privind introducerea de tehnologii noi, de înalt randament tehnic și, deopotrivă, economic, asigurînd un consum minim de resurse și energie. Se poate spune, fără a greși cu nimic, că productivitatea muncii privită astfel reprezintă factorul nemijlocit de legătură între nivelul tehnologic, înțeles în ansamblu, și sistemul economic național, relațiile tehnologiei cu sistemul socio-economic se realizează efectiv prin intermediul productivității muncii, dependentă în măsura determinantă de inovare tehnologică, de mecanizare, automatizare, electronizare, robotizare, cibernetizare, și, la rîndul ei, cu implicații directe asupra ridicării nivelului tehnic și calitativ al întregii producții — suport al construirii unei economii moderne.

Introducerea largă a progresului tehnico-științific, stimularea puternică a creativității — activități desfășurate sub eminența conducere a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, savant de renume mondial — restructurările industriale și economice concepute, în aceste condiții, în favoarea sectoarelor complexe prelucrătoare, care valorifică în mod superior munca și resursele naturale, au determinat și determină transformarea economiei românești într-o economie de tip intensiv; o economie suplă, flexibilă, eficientă, antrenînd toate energiile naționale, cu perspective de dezvoltare continuă, subordonată eminamente satisfacerii nevoilor de creștere materială și spirituală a nivelului de trai al poporului.

Să amintim, de asemenea că, în condițiile epocii contemporane, caracterul limitat al resurselor de materii prime și energetice, accentuarea competitivității în lume impun în mod expres și cu prioritate în țara noastră — așa cum se relevă în documentele de partid — amplificarea preocupărilor pentru sporirea productivității muncii în însuși domeniul creației științifice și tehnice, în direcția dezvoltării și valorificării bazei proprii de materii prime, materiale, combustibili, a optimizării structurilor tehnologice pe baza funcției de consum de resurse, asigurîndu-se toate condițiile necesare trecerii „la o nouă calitate”. „În mod deosebit trebuie să acordăm o mai mare atenție problemelor energiei, pornind de la elaborarea de noi tehnologii care să conducă la reducerea consumurilor de combustibil și energie, cît și la descoperirea de noi resurse de energie. În elaborarea tehnologiilor trebuie să se acorde o atenție deosebită problemelor economice, asigurării unei înalte eficiențe, astfel ca tot ceea ce realizăm să conducă la reducerea cheltuielilor materiale, la creșterea productivității muncii și la ridicarea calității produselor” — arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Programele de investiții de amploare desfășurate în ultimele cincinale, și care au drept obiectiv tocmai consolidarea, dezvoltarea unor structuri moderne în industrie și economie, dinamica pronunțată a fondurilor fixe, gradul ridicat de înzestrare tehnică modernă la care a ajuns industria și economia românească în prezent, perspectivele în acest sens — constituie tot atîtea dovezi semnificative privind materializarea, în fapt, a acestor orientări strategice de seamă privind propășirea țării. Esențial este ca efectele strădaniilor naționale să se regăsească rapid în sporuri concrete de productivitate, în măsură să permită atingerea țelurilor economice și sociale propuse. Ce ne relevă în acest sens cîteva analize întreprinse privind corelația dintre dinamica investițiilor și creșterea gradului de înzestrare tehnică a muncii, pe de o parte, și sporirea productivității, pe de altă parte?

Eforturile de creștere a productivității mai bine valorificate

ÎN INDUSTRIE, reflectînd preocupările pentru creșterea gradului de înzestrare tehnică a muncii în perioada 1965—1982, se relevă creșterea puternic ascendentă a investițiilor industriale în raport cu dinamica forței de muncă utilizate. Dinamicile sînt mult mai apropiate însă în ce privește creșterea investițiilor și a productivității, reflectînd efectele de eficiență ale investițiilor în mașini și utilaje moderne, iar creșterea producției depășește pe cea a investițiilor (vezi și tabelul). Desigur, pe ansamblul industriei, o creștere valorică a producției de aproape 5,3 ori în anul 1982 față de 1965, în condițiile în

Dinamica investițiilor, forței de muncă, productivității muncii și producției în industrie

Ramuri	Dinamica							
	investițiilor		forței de muncă		productivității muncii		producției industriale	
	1980-1965	1982-1965	1980-1965	1982-*) 1965	1980-1965	1982-1965	1980-1965	1982-1965
Industrie — total	478	407	199	203	269	278	507	526
Energie electrică și termică	308	434	128	132	357	241	431	443
Combustibil	283	330	128	127	167	142	209	201
Metalurgie feroasă	482	310	189	203	300	319	466	486
Metalurgie neferoasă	168	161	147	151	271	248	383	372
Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	21 ori	13 ori	292	299	330	355	865	915
Chimie	545	430	248	257	370	340	868	915
Materiale de construcții	501	287	142	138	300	296	541	551
Exploatare și prelucr. lemn	144	157	117	118	221	233	253	269
Textilă	844	450	221	230	241	264	500	544
Confecții	331	378	245	243	252	278	595	644
Pielărie, blănărie, încălțăminte	331	288	186	195	213	228	376	405

*) 1981—1965.

care forța de muncă a sporit la un nivel cu mult mai redus, reprezintă un progres evident; datele respective trebuie însă corelate și cu influența pe care o exercită dinamica prețurilor, modificarea naturii și complexității produselor industriale, majorarea periodică a retribuției personalului muncitor, perfecționarea sistemului de amortizare a fondurilor fixe. Trebuie avut, totodată, în vedere că productivitatea muncii a sporit într-un ritm mai lent decât eforturile de dezvoltare a forțelor de producție, ceea ce indică rezerve însemnate pentru întărirea, într-o măsură mai mare, a rolului și influenței acestui factor hotărâtor al dinamismului industriei și creșterii economice.

Un rol de seamă îl are, în acest scop, pregătirea, organizarea rațională a forței de muncă pentru folosirea directă și operativă a realizărilor tehnicii moderne, organizarea superioară a activității. Analiza corelațiilor privind dinamica fondurilor fixe puse în funcțiune și productivitatea muncii realizată în industrie accentuează constatarea făcută anterior. Astfel, atât pe ansamblul industriei, cât și pe fiecare din ramurile acesteia, nivelul și evoluția în timp (anii 1970, 1975, 1980 și 1982 față de anul 1965 luat ca bază) ale unui procent de creștere a productivității muncii față de un procent de creștere a fondurilor fixe prezintă, cu unele excepții, valori subunitare. Ceea ce înseamnă că, față de creșterea gradului de înzestrare tehnică a muncii, evoluția productivității muncii este încă sensibil inferioară. Un asemenea proces se vedește și pentru alte ramuri industriale.

Așadar, în condițiile existenței unei puternice baze tehnico-materiale, acomodate continuu la nivelul progresului tehnic contemporan, rezervele sînt evidente: ele se pot valorifica și trebuie să fie valorificate cu precădere în direcția sporirii productivității.

Desigur, situațiile analizate au în vedere o maximă exigență față de fiecare leu cheltuit în scopul dezvoltării, fără însă a subestima o serie de rezultate remarcabile obținute de industria românească privind nivelul și dinamica productivității muncii. Atît unele realizări sintetice cît și realizările privind nivelul productivității muncii pe un muncitor la numeroase produse industriale din construcții de mașini, chimie, metalurgie, industrie ușoară etc. constituie o expresie a saltului uriaș pe care l-a făcut România în perioada 1965—1982 în domeniul productivității muncii. De exemplu, în anii 1978, 1979, 1980, 1981 și 1982, pentru numeroase produse, consumul de timp de muncă, total personal muncitor pe unitatea produsă prezintă reduceri importante ca de exemplu la țigete, gaz metan, fontă, oțel Siemens-Martin, autocamioane, autoturisme de teren, tractoare, vagoane cisternă, mașini-unelte, televizoare, fire de melană, fibre poliesterice, medicamente, coloranți și pigmenți organici, ciment, cherestea, țesături bumbac, mătase și lînă, tricotate, încălțăminte. Excepție de la această tendință firească și obiectiv necesară pentru economia noastră fac produsele: energia electrică, lignitul și cărbunile brut extras din subteran, minereurile de fier, oțelul de convertizor, soda caustică, cauciucul sintetic etc., la care, în perioada analizată, au fost înregistrate unele creșteri ale consumului de timp pe unitatea produsă. Față de eforturile de investiții în ramurile industriale respective, rezultatele obținute nu sînt pe măsura așteptărilor și se impun în continuare acțiuni energice de perfecționare tehnologică și organizatorică pentru depășirea neajunsurilor în acest domeniu, urmărindu-se aplicarea generalizată, cu eficiență înaltă, a programelor de măsuri concepute.

Oricum, creșterile de productivitate amintite se înscriu ca un factor hotărâtor al dinamismului și creșterii economice, asigurînd țării noastre baza necesară trecerii la un nou și superior stadiu de dezvoltare economică, cu precădere calitativ. La fel de adevărat este și faptul că sporurile de productivitate trebuie să se transpună în sporuri de calitate ale producției, ale produselor, corelația respectivă reflectînd măsura reală în care creșterea productivității asigură valorificarea superioară a potențialului de resurse și forță de muncă al națiunii. Numai astfel productivitatea muncii va deveni acel factor care să propulseze la ample dimensiuni creșterea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor.

Este, îndeobște, cunoscut că sporirea rodniciei muncii depinde, nemijlocit și de nivelul de dezvoltare al mijloacelor de muncă, al uneltelor de producție, care condiționează, în cel mai înalt grad, caracteristicile tehnice și randamentul producției. Perfecționarea continuă a tehnicii, aplicarea ei în producție constituie o condiție esențială a dezvoltării, a creșterii productivității muncii. În acest scop, în anii construcției socialiste, în țara noastră s-a dezvoltat puternic industria construcțiilor de mașini și de prelucrare a metalelor, au fost create și se extind puternic în continuare o serie de ramuri purtătoare de progres tehnic, cum sînt electrotehnica și electronica, producția de elemente de automatizare, industria de mașini-unelte, de mare performanță, producția de utilaj chimic, petrolier, energetic și minier, de autocamioane și tractoare, de mașini agricole ș.a. În programele de industrializare a țării, ramura construcțiilor de mașini și prelucrării metalelor a ocupat o poziție prioritară tocmai ca urmare a importanței produselor sale pentru creșterea nivelului tehnic al propriei sale baze materiale și al tuturor celorlalte ramuri din industrie și economie. Pornind de la începuturi modeste, construcțiile de mașini — cu deosebire sectoarele complexe — au cunoscut, în timp, ritmuri de dezvoltare permanent ridicate, foarte înalte adeseori; în perioada 1965—1982 ponderea ramurii în produsul social, producția industrială, exportul țării și în ce privește gradul de acoperire al forței de muncă, a crescut continuu. Evoluția și contribuția industriei constructoare de mașini și prelucrării metalelor la dezvoltarea economico-socială a țării evidențiază în mod elocvent rolul său în materializarea concepției de industrializare și construcție socialistă a țării.

Să notăm, totodată, impactul puternic dintre știință și cercetare, și construcțiile de mașini, ca dealtfel întreaga industrie și economie. Astfel, contribuția cercetării științifice la promovarea tehnicii avansate s-a materializat în asimilarea în ultimii zece ani a peste 20 mii de noi mașini, utilaje, instalații și aparate, în aplicarea a circa 8 mii de tehnologii noi; totodată, în cursul fiecăruia din ultimele cincinale, producția industrială a fost reînnoită în proporție de 40—45%. Prin dezvoltarea muncii de concepție, de proiectare și reproiectare, prin îmbunătățirea structurii sortimentale și asimilarea de noi produse cu performanțe superioare, în anii care urmează pînă la sfîrșitul actualului deceniu va avea loc un amplu proces de modernizare și înnoire a produselor, urmînd să fie înlocuite practic toate produsele care prezintă rămîneri în urmă față de nivelul mondial. Sînt premise hotărîtoare care susțin pe deplin cerințele și posibilitățile de creștere a productivității.

Barbu Gh. PETRESCU

CORELAȚIA COSTURI-PREȚURI DE VÎNZARE LA UNELE PRODUSE ANIMALIERE

PERFECTIONAREA sistemului de prețuri și tarife constituie un element component și o pirghie importantă a mecanismului economico-financiar bazat pe autoconducerea muncitorească și autogestiunea economico-financiară. Buna funcționare a acestuia, realizarea integrală a valențelor sale cer asigurarea unei corelații permanente între costuri, prețurile de producție și prețurile de vânzare cu amănuntul, definită de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ca „o cerință legică obiectivă a bunei conduceri a activității economice”.

În ultimii ani, în țara noastră au fost luate o serie de măsuri de perfecționare a prețurilor și tarifelor. În cazul produselor agricole, majorarea prețurilor de producție, contractare și achiziție devenise o necesitate imperioasă a înfăptuirii noului mecanism bazat pe autoconducere și autogestiune economico-financiară, a cărui aplicare era frânată și limitată de sporierea continuă a costurilor produselor agricole.

În cele de mai jos ne referim la produsele animaliere, la care discrepanța dintre prețurile de vânzare și costuri era mai mare. Studiul se referă la județul Iași (care, în 1982, a ocupat locul I pe țară prin rezultatele obținute pe ansamblul agriculturii) — și anume la activitatea asociațiilor economice intercooperatiste (A.E.I.) pentru creșterea animalelor și păsărilor, întrucât acestea dețin ponderea cea mai mare (47%) în producția zootehnică socialistă a județului, au un nivel mediu de înzestrare tehnico-materială, de pregătire și îndeminare a forței de muncă, prezintă continuitate în profilele de activitate și un anumit grad de specializare a producției. Creșterea sensibilă a costurilor de producție a fost determinată de o serie de factori subiectivi și obiectivi.

Creșterea câștigurilor lucrătorilor nu a fost corelată cu rezultatul efectiv al muncii acestora, cu efortul și contribuția proprie, concretizate în productivitatea muncii, în randamentele obținute în creșterea animalelor. Or, este un principiu economic fundamental acela al respectării cerinței obiectiv necesare de creștere mai rapidă a productivității muncii față de cea a retribuțiilor medii pe echipă, brigadă, fermă și unitate economică, pentru acoperirea efortului investițional făcut de către unitățile socialiste pentru dezvoltarea și perfecționarea bazei tehnico-materiale.

● Potențialul productiv al animalelor și randamentele medii pe animal au sporit lent (și chiar au scăzut în anumite perioade și unități), ca urmare a furajării, îngrijirii și adăpostirii necorespunzătoare a animalelor și preocupărilor nesatisfăcătoare, lipsite de o viziune de perspectivă, în domeniul reproductivității, selecției și ameliorării materialului biologic autohton. Producția de lapte pe vacă furajată în asociațiile economice intercooperatiste din județ s-a menținut — cu mici variații — în întregul interval 1980—1982, la nivelul celei din anul 1975.

● Reducerea indicilor de natalitate și prolificitate, sporirea mortalității și a sacrificărilor de necesitate au determinat diminuări de producție și au generat cheltuieli nejustificate, până la luarea măsurilor de reglementare legală a sacrificărilor de animale și a asistenței sanitar-veterinare și pentru stimularea mai mare a unităților și îngrijitorilor în creșterea natalității și sporirea efectivelor de taurine și ovine.

● Nu a fost suficient pregătită trecerea la introducerea noilor rețete de furajare (cu reducerea ponderii concentratelor și sporirea celei a furajelor de volum), care impuneau și impun acordarea unei atenții deosebite bazei furajere, producerii, depozitării, conservării, preparării, înobilării și administrării corecte a tuturor furajelor de volum, respectându-se strict cerințele zootehnice științifice moderne. Lipsurile mari existente în acest domeniu au generat creșteri substanțiale ale costurilor de producție.

În afara acestor factori subiectivi, la creșterea costurilor au mai contribuit și reținerile prețurilor la unele produse industriale folosite în agricultură, la furaje, combustibili și energie, la alte materiale, creșterea cheltuielilor de transport. Creșterea de costuri determinată de aceste elemente a avut un caracter obiectiv, fiind rezultatul direct al scumpirii puternice a prețurilor la o serie de materii prime din import și îndeosebi a petrolului, precum și a altor materiale, al sporirii cheltuielilor de producție interne în unele industrii (de pildă cea prelucrătoare), de necesitatea evaluării reale a costului produselor, a eficienței acestuia în economia națională și la export, a corelării prețurilor interne între ele și cu cele internaționale, a sporirii generale a eficienței și rentabilității tuturor ramurilor, unităților și produselor, pentru înfăptuirea mai fermă a cerințelor aplicării noului

meccanism economic bazat pe autoconducerea muncitorească și autogestiunea economico-financiară. În această privință, în anii 1981 și 1982, prețul mediu pe tona de furaje combinate plătit de către unitățile crescătoare de păsări și porcine a sporit de la 1 844 lei la 2 261 lei. Creșteri importante au avut loc și la cheltuielile pentru combustibil, lubrifianti, energie, amortismente, transporturi s.a.

Luând în considerație aceste elemente obiective ale creșterii costurilor de producție din agricultură, prin Decretele Consiliului de Stat nr. 394/1981 și 395/1981, s-au majorat în medie cu peste 30% prețurile de producție, contractare și achiziție a produselor agricole.

În urma acestor măsuri, prețurile medii de vânzare ale principalelor produse animaliere pe unitatea de produs la A.E.I. din județul Iași au înregistrat, în perioada 1980—1982, creșteri care sînt reflectate — în corelație cu sporirea costurilor de producție — în datele din tabel.

Din datele tabelului se observă că majorările prețurilor de vânzare au fost substanțiale (între 23,1% și 58,7%), totuși — cu excepția lînii — nu au acoperit integral creșterea costurilor medii de producție pe unitatea de produs, datorită menținerii factorilor subiectivi pe care i-am menționat. Aceasta s-a reflectat în situația financiară a unităților zootehnice intercooperatiste.

Menționăm că se manifestă și unele diferențe între prețurile de vânzare medii realizate la nivelul județului Iași și cele stabilite pe ansamblul agriculturii, prin care decalajele dintre costuri și prețurile de vânzare s-au amplificat — cu excepția laptelui de vacă, la care realizarea unui preț de vânzare cu 0,15 lei/l superior mediei pe țară a dus la obținerea, din prime, a unui plus de 12 milioane de lei.

Sporirea substanțială a prețului mediu de vânzare a dus la îmbunătățirea activității economico-financiare a unităților numai acolo unde costurile de producție au fost ținute sub control, prin utilizarea gospodărească și responsabilă a tuturor resurselor și prin sporirea randamentelor obținute. Pe ansamblul județului Iași, în anul 1982, asociațiile economice intercooperatiste pentru creșterea animalelor și păsărilor au avut o activitate rentabilă, trecînd de la pierderi importante la un beneficiu net de 3,2 milioane de lei; acest rezultat pozitiv obținut la nivel județean trebuie dezvoltat și extins la toate unitățile intercooperatiste zootehnice, la toate produsele.

Pentru optimizarea în continuare a corelației dintre costuri și prețurile de vânzare și pentru rentabilizarea unităților, sectoarelor și produselor din zootehnie sînt necesare, alături de alte măsuri și orientări, următoarele direcții de acțiune:

● **reducerea costurilor** la produsele animaliere, prin realizarea unei zooteh-

dr. Mircea BOȚA
Iași

(Continuare în pag. 21)

**Dinamica prețurilor și a costurilor unitare de producție
la principalele produse zootehnice ale A.E.I. din județul Iași**
(%,; 1980 = 100)

	1981		1982	
	Cost	Preț	Cost	Preț
Lapte de vacă	116,6	98,6	147,6	138,2
Lînă	147,6	126,9	158,7	162,1
Ouă	93,6	96,8	123,1	117,6
Carne de bovine	129,4	105,4	126,9	118,8
Carne de porcine	116,9	110,6	124,7	120,0
Carne de ovine	119,8	92,0	131,5	121,2
Carne de pasăre	129,8	104,1	144,2	109,1

Beneficiul — indicator calitativ de comensurare a eficienței înnoirii și modernizării producției

DACĂ DESTINAȚIA FINALĂ a muncii de cercetare care se desfășoară în domeniul industriei este unanim acceptată — îmbunătățirea calității produselor, a parametrilor competitivi ai acestora, reducerea consumurilor materiale și energetice, sporirea productivității muncii etc. — mai puțin discutată este complexitatea reală a procesului prin care ideile noi își validează, în practică, valoarea economică. Această problemă se manifestă pe două planuri distincte. Pe de o parte, este vorba de momentul în care efectele economice ale acțiunii de înnoire și modernizare a produselor dobândesc o valoare precisă prin intermediul prețului stabilit de organele competente. Numai în acel moment se poate calcula realmente efortul depus de cercetători — pentru realizarea proiectelor. și unitățile productive care realizează produsul. Pe de altă parte, avem în vedere evaluarea eficienței economice a întregului proces, atunci când noul produs sau tehnologie pătrund pe piață într-o poziție concurențială cu produse similare oferite de alți producători.

Evident, situația nu poate fi considerată mulțumitoare întrucât în momentul aprobării prețului nu se mai poate adopta nici o decizie care să influențeze, în sens pozitiv, realizarea produsului sau tehnologiei respective. Tocmai de aceea apare stringent necesară utilizarea unei metodologii care să permită evaluarea globală a costului procesului de înnoire — pe toate componentele sale și mai ales pe diferite etape de execuție (într-o asemenea situație, deciziile privind o anumită temă de cercetare pot determina, în cazul creșterii peste anumite limite a costurilor, reevaluarea, reorientarea sau chiar întreruperea cercetărilor).

Or, deși se află în uz o metodologie complexă de evaluare a muncii de cercetare, aceasta nu satisface integral cerințele amintite. O dovadă în acest sens este și faptul că în dările de seamă de profil, deși în sistemul de indicatori prevăzuți figurează — într-o poziție centrală — beneficiul, datele furnizate de unități privind acest indicator sînt modeste, incomplete sau chiar, uneori, lipsesc în întregime. Se poate oare concluziona pe baza acestei observații că promovarea unor produse și tehnologii noi nu se reflectă corespunzător în creșterea beneficiului? Evident nu, chiar dacă pe alocuri astfel de situații pot să apară. Dificultatea provine, după opinia noastră, tocmai din faptul că nu există posibilitatea urmăririi și evidențierii progresive a eficienței, a rentabilității fiecărei acțiuni concrete de promovare a progresului tehnic.

Remedierea unei asemenea deficiențe de ordin metodologic — cu puternice implicații practice — se poate face, după opinia noastră, prin utilizarea unui sistem de indicatori integrat în centrul căruia să se situeze sporul de venit net (de beneficiu). O asemenea abordare se întemeiază pe înșeși coordonatele conceptuale ale noului mecanism economico-financiar, potrivit cărora fiecare unitate economică trebuie să-și maximizeze beneficiul astfel încît să asigure, odată cu satisfacerea unor trebuințe de ordin social general, și condițiile economico-sociale ale propriei sale dezvoltări; în același timp, propunerile noastre se încadrează în eforturile permanente desfășurate de Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie vizînd îmbunătățirea metodologiei de evaluare a efectelor muncii de cercetare. Din această optică, scopul sistemului de indicatori la care ne referim trebuie să fie aprecierea reală a contribuției activității de cercetare-dezvoltare la economisirea muncii vii și materializate la producător și utilizatorul final — la producător, eficiența cercetării-dezvoltării urmînd să fie reflectată prin indicatori și metode specifice în funcție de nivelul organizatoric corespunzător și integrate pînă la nivel de produs, cu preț de livrare stabilit legal. Pentru produsele care sînt asimilate în vederea diminuării sau eliminării importurilor, între indicatorii de eficiență ar urma să se situeze într-o poziție prioritară indicatorii ce reflectă economia de fonduri valutare și nivelurile cursurilor de revenire.

Perfecționarea unei metodologii integrate de evaluare a eficienței activității de cercetare în care accentul să cadă pe beneficiu are însă și o altă semnificație economică, deoarece relația dintre procesul de înnoire și beneficiu, acest indicator calitativ al activității întreprinderilor, nu este liniară. Dimpotrivă, așa cum dovedește experiența unităților economice, influența progresului tehnic asupra beneficiului — în sensul maximizării acestuia, este multiplă. Astfel, diversitatea gamei de produse sau utilizarea unor tehnologii de fabricație îmbunătățite poate influența sporirea beneficiului prin intermediul volumului fi-

zic al producției, prin creșterea valorii de întrebuințare a produselor exprimată prin prețurile de producție (livrare), pe calea reducerii consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibil, energie, prin pîrghia creșterii productivității muncii.

Realizarea unui obiectiv de cercetare-dezvoltare are implicații asupra rezultatelor financiare ale întreprinderii, poate să influențeze nivelul beneficiului prin una sau prin toate căile menționate anterior, concomitent. Cunoașterea cu anticipație a acestor efecte nu este însă indiferentă unei anumite unități producătoare. În primul rînd pentru că eforturile prin care se poate obține același quantum de beneficiu, dar în condițiile în care se optează pentru una sau alta din căile identificate, nu sînt aceleași nici din punctul de vedere al întreprinderii și nici din cel al societății. Creșterea beneficiului prin intermediul sporirii volumului producției, bunăoară, se poate dovedi mai costisitoare decît urmînd calea reducerii consumurilor materiale și energetice, dat fiind că această variantă implică atragerea unui volum sporit de resurse. Pe de altă parte, cunoașterea cît mai detaliată a căilor prin care influențază progresul tehnic, rentabilitatea unei anumite întreprinderi este importantă din perspectiva strategiei de dezvoltare la nivel microeconomic. De cele mai multe ori un producător se află, datorită resurselor inevitabil limitate pe care le are la dispoziție, în situația unei alegeri, a unei selecții.

Ținînd seama de interesul teoretic, metodologic, și mai cu seamă practic pe care îl prezintă problema menționată, în cele ce urmează vom prezenta o formulă de calcul a creșterii beneficiului prin intermediul căilor enunțate, sub impactul promovării inovației tehnologice în producție. Fiind considerată o stare inițială, se observă că sporul de beneficiu, care se obține în final, după introducerea în fabricația de serie a noului produs, care încorporează o inovație tehnologică, este rezultatul mai multor factori și se exprimă astfel: $\Delta B = \Delta dp + \Delta bs + \Delta brc + \Delta bpl$, unde: ΔB = total beneficiu, Δbp = beneficiu obținut prin creșterea volumului producției, Δbs = beneficiu obținut pe seama modificării sortimentului producției, Δbrc = beneficiu obținut pe seama reducerii costurilor de producție prin efort propriu, Δbpl = beneficiu obținut ca urmare a creșterii prețului de producție (de livrare).

La rîndul său, quantumul beneficiului obținut prin cele patru căi considerate se calculează prin următoarele formule:

$$\begin{aligned} \Delta b.p. &= (i\Sigma Q - 1) B_0; \quad \Delta b.s. = \Sigma Q_1 b_0 - (i\Sigma Q B_0); \\ \Delta brc &= \Sigma Q_1 (C_0 - C_1) = \Sigma Q_1 C_0 - (\Sigma Q_1 C_1 - \Sigma \pm A); \\ \Delta bpl &= \Sigma Q_1 (pl. P_0). \end{aligned}$$

În formulele de mai sus, simbolurile au următoarele semnificații: $i\Sigma Q$ reprezintă indicele volumului fizic al producției realizate comparabile, stabilit pe baza prețurilor de producție din perioada de bază; $\Sigma Q_1 b_0$ este suma beneficiilor producției comparabile realizate după promovarea progresului tehnic, în condițiile beneficiului unitar din perioada anterioară introducerii noutăților tehnice; pl și p_0 reprezintă prețurile de producție unitare (pe produs sau grupă de produse) în perioada curentă și respectiv, de bază; $\Sigma \pm A$ este suma abaterilor la producția marfă comparabilă fabricată; K este raportul dintre producția marfă comparabilă realizată și producția marfă comparabilă produsă; C_1 reprezintă costul unitar din perioada curentă (inclusiv influența abaterilor la prețuri și tarife); C_0 reprezintă costul unitar din perioada curentă, fără influența abaterilor; B_0 este costul unitar din perioada de bază.

Aceste formule de analiză au la bază o variantă a metodei substituției în lanț, și anume aceea în care variază înfi factorii cantitativi (volumul producției și sortimentul) și apoi cei calitativi (costul unitar și prețul de producție). Este important de relevat că folosirea lor are unele implicații structurale, deoarece conduce la micșorarea influenței volumului producției și a sortimentului și la mărirea corespunzătoare a influenței costului unitar, a abaterilor la costuri, precum și a prețului de producție.

Însă, întrucît în cazul nostru nu intervin modificări în structura sortimentului și nici abateri legale datorate schimbărilor de prețuri și tarife, formulele de calcul permit o apreciere destul de veridică a influenței factorilor care contribuie la sporirea beneficiilor datorate promovării în producție a inovației tehnologice.

dr. Petre ROTARU

Orientări, stil, metode în activitatea consiliilor oamenilor muncii

Fundamentarea și respectarea riguroasă a reducerii consumurilor

NU ÎNTIMPLĂTOR, unul din programele de mare însemnătate pentru progresul economico-social al patriei, concepute și elaborate din inițiativa și sub îndrumarea secretarului general al partidului, aprobate de Plenara Comitetului Central și adoptate recent de Marea Adunare Națională, cupleză într-o viziune unitară două din comandamentele majore ale eficienței: 1) îmbunătățirea nivelului tehnice și calitativ al produselor, 2) reducerea consumurilor de materii prime, combustibili și energie și valorificarea superioară a materiilor prime și a materialelor. În construcția de mașini, de pildă, la noi, ca și pretutindeni, progresul tehnic și tehnologic urmărește reducerea greutateii produselor, integrarea în acestea a microelectronicii, ridicarea parametrilor lor funcționali, creșterea duratei de utilizare și a siguranței lor în exploatare — elemente, care, fiecare în parte și toate laolaltă, conferă un plus de calitate și reduc consumurile materiale în fabricație și în exploatare.

Referindu-ne, în cele ce urmează, la modul în care sînt gândite și conduse preocupările pe această linie în două întreprinderi industriale brașovene, pornim de la relația logică și logică între două din importanțele indicații formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Cuvîntarea la Plenara C.C. al P.C.R. din 21—22 martie a.c.: „Se impune să acționăm cu mai multă hotărîre în vederea reducerii consumurilor energetice, de combustibil, de carburant, a consumurilor materiale în general, în conformitate cu prevederile planului, cu normele de consum stabilite”; „Să asigurăm buna funcționare a organismelor democratice de conducere, a consiliilor oamenilor muncii, a adunărilor generale“.

INTR-ADEVĂR, în măsura în care conducerea întreprinderii înseamnă strategie, acțiune, organizare și control, ea nu se poate exercita în general, ci axată pe obiective precise, derivate din sarcinile de plan, din cerințele economico-sociale de ordin cantitativ și calitativ, din evoluția în raport cu acestea a activității unității respective. În acest spirit sînt formulate atribuțiile și răspunderile organelor colective de conducere, în acest sens sînt construite căile, mijloacele, instrumentele ce le stau la îndemînă pentru a le îndeplini, cu această finalitate sînt instituite calitatea și obligația conducătorilor, a tuturor colectivelor de oameni ai muncii, de gospodari ai părții din avuția națională ce le-a fost încredințată spre administrare.

De odată, toate unitățile economice au obligația să stabilească programe concrete pe fiecare proces și tehnologie, pentru realizarea integrală a prevederilor referitoare la creșterea nivelului tehnice și calității produselor, valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor, să actualizeze în fiecare an aceste programe, să urmărească sistematic realizarea obiectivelor și sarcinilor stabilite. Decizia inițială și cea de actualizare, urmărirea sînt atribute esențiale ale conducerii și condiționează decisiv execuția.

În lumina acestor considerații de principiu se va putea desprinde mai evident semnificația exemplului pe care le amintim mai sus.

• ÎNTREPRINDEREA „RULMENTUL”. Consiliul oamenilor muncii a stabilit colective de ingineri proiectanți și a antrenat membrii comisiei pentru calitatea producției și eficiența economică, în vederea analizei exigențelor a fiecărui sortiment de fabricație în parte, pentru a se cunoaște la care produse poate fi diminuat consumul specific prin reproiectare sau modernizare și pentru a fundamenta științific sarcinile de reducere a consumului de energie și de metal pe anul în curs.

S-a reușit să se identifice astfel peste 110 măsuri de ordin constructiv-tehnologic, vizind înnoirea fabricației întreprinderii cu peste 245 tipuri de rulmenți și modernizarea altor 78. Pe lângă importante economii de materii prime și energie, rezultatele estimate ale măsurilor acceptate de consiliul de conducere, incluse în programul unitar și aprobate de adunarea generală a oamenilor muncii se exprimă în reducerea importurilor cu peste 110 milioane de lei, paralel cu creșterea posibilităților de a crește exportul, față de anul 1983, cu 21%, întrucît noile sortotipodimensiuni corespund cererii actuale de pe piața externă.

Roade bune a dat și orientarea creativității colectivului de muncă spre perfecționarea tehnologiilor de fabricație. În prezent se află în experimentare sau în pregătire revizuirea tehnologiilor de forjare a inelelor de rulmenți, extinderea extrudării unor astfel de repere din oțeluri cimentate aliate, a ștanțării pe prese automate, a presării bușelor din bimetale pe ștanțe combinate ș.a. Nominalizarea de către C.O.M. a colaborărilor necesare și a răspunderilor pentru fiecare măsură în parte, asigurarea condițiilor tehnico-materiale necesare au fost însoțite de organizarea verificării progreselor obținute pe parcurs, așa încît la omologarea soluțiilor parțiale și finale să nu se piardă din vedere realizarea unei calități superioare a fabricației. La „Rulmentul” s-a conturat de altfel, în această privință, o experiență care merită toată atenția. Coordonata ei de bază este importanța deosebită ce se acordă ridicării continue a nivelului de pregătire profesională a muncitorilor, maștrilor, tehnicienilor, inginerilor, organizarea corespunzătoare a cursurilor de perfecționare fiind însoțită de sporirea eficienței activității politico-educative în vederea înlăturării unor atitudini de inerție, creării unei emulații pentru o reală competență profesională și punerii ei în valoare.

După cum s-a apreciat în calculele de fundamentare și s-a precizat în angajamentul asumat în întrecerea socialistă pe anul 1984, aceste acțiuni — coroborate cu cele care privesc eliminarea fenomenelor de risipă, folosirea utilajelor din dotare la parametri ridicați și respectarea programelor de întreținere și reparații pentru menținerea preciziei de prelucrare — vor avea, la sfîrșitul anului, ca efecte directe reducerea consumului specific de metal, față de cel din 1982, cu 35 kg la o mie de rulmenți și obținerea, pe această cale, a unei economii echivalentă cu necesarul pentru o producție de 2 milioane de rulmenți.

Desprindem, din cele de mai sus, ca particularități definitorii ale concepției adoptate de consiliul oamenilor muncii în domeniul la care ne referim:

— înțelegerea justă a primatului intereselor macroeconomice și a corelării lor cu interesele colective ale întreprinderii;

— abordarea multiteritorială a problematicei progresului tehnic, sub cvadruplul aspect al calității, al reducerii consumurilor materiale, al creșterii productivității muncii, al alinării elastice a gamei de fabricație la cerințele beneficiarilor interni și externi;

— primatul ce se acordă utilizării superioare a resurselor proprii, rezervelor interne, ceea ce constituie în fapt un element de esență al auto-gestiunii.

• ÎNTREPRINDEREA DE UNELTE ȘI SCULE. Cu prilejul unei analize efectuate în anul trecut, președintele consiliului oamenilor muncii și inginerul-șef puneau cauzele depășirii cu 390 tone a consumului planificat de metal pe un trimestru, pe seama necorelării indicatorilor de către forul tutelar și neacordării normelor de consum și a coeficienților de utilizare a metalului la nivelul fundamentărilor făcute de tehnologii întreprinderii. Adîncindu-se însă investigația, s-a constatat că existau totuși o serie de rezerve pentru reducerea drastică a consumurilor specifice.

În urma studiilor efectuate, întreprinderea a putut fundamenta pentru anul acesta 10 măsuri tehnico-organizatorice de pe urma cărora se prelinimă diminuarea necesarului de metal cu circa 120 de tone. Amintim dintre acestea execuția minierelor la cheile franceze din țeavă (prin sudură), înlocuirea preforjării cu debitarea semifabricatelor din platbandă și cu laminare transversală la cheile fixe și la cele inelare dublu cotite, folosirea la maximum a capetelor de bară ș.a. Cu toate acestea, problema esențială — încadrarea în indicele planificat de utilizare a metalului — nu este nici pe departe rezolvată, deoarece nu s-au

Cristea IONIȚĂ
(Brașov)

(Continuare în pag. 26)

Autonomia și interdependențele sistemului bănesc

CERINTELE operaționale ale conducerii proceselor economice ordonează în lista priorităților cercetării fenomenele monetare al căror conținut a înregistrat adevărate mutații în economia contemporană. Legitimitatea readucerii lor în dezbateră este accentuată și de amploarea preocupărilor de perfecționare continuă a mecanismului economic din țara noastră, în cadrul căruia sistemul bănesc ocupă o poziție relevantă. Fără îndoială că multe din problemele acestui sistem, semnalate în decursul timpului, pot fi clarificate în funcție de delimitarea elementelor pe care se sprijină atât autonomia cât și interdependențele sale.

Structura sistemului

FUNȚIONAREA sistemului bănesc din economia noastră națională se fundamentează pe existența unei structuri proprii, constituită din masa bănească. Aceasta este o categorie economică primară, ce servește ca punct de pornire în analiza fenomenelor monetare, fără să necesite o definiție. Masa bănească posedă toate însușirile ce caracterizează în general structurile din natură și societate.

În prim plan apare manifestarea puterii sale economice în cadrul sistemului monetar numai în calitatea sa de ansamblu al elementelor componente, pe care le integrează într-o totalitate ce depășește însumarea lor. În adevăr, acțiunea specifică a masei bănești asupra procesului reproducției largite nu este rezultatul aditiv al efectelor formării și utilizării disponibilităților bănești din conturi sau în numerar, al diferitelor fonduri bănești, al rezervelor sau al altor elemente structurale. Această acțiune se exercită prin raporturile directe dintre masa bănească totală și proporțiile și corelațiile fundamentale din economie. Ca urmare, sistemul bănesc se definește de la început, prin natura structurii sale, ca un mecanism macroeconomic. Banii aflați la cetățeni, cei din casele și conturile întreprinderilor și instituțiilor și chiar din cele ale băncilor nu constituie structuri economice autonome și nici nu oglindesc „in vitro” potențialul economic al masei bănești. Aceste componente participă la manifestarea lui dar numai în cadrul ansamblului, la nivelul unităților economice, generând de fapt fenomene microeconomice.

Ca orice structură, masa bănească se constituie și se conservă sub incidența unor cerințe legitime. Intrarea, rămânerea și ieșirea banilor în și din procesele economice nu se datorează unor acte discreționare ale băncilor ci acestor cerințe, proprii sistemului bănesc. Respectarea legităților care asigură conservarea structurii se reflectă în starea de echilibru a masei bănești în cursul transformărilor pe care le parcurge. Acesta are dubla înfățișare de echilibru intern al masei bănești și de rezultat al raporturilor ei cu mediul economic. Indicele cantitativ al echilibrului intern îl constituie invarianța valorii masei bănești în decursul timpului. El se exprimă prin menținerea la un nivel constant al valorii paritare a monedei în procesele economice reale. Comportarea valorii unității monetare devine, astfel, un mijloc de reflectare microeconomică a gradului de conservare a echilibrului intern al acestei structuri macroeconomice.

Dar hotărârile pentru funcționarea sistemului bănesc este echilibrul dintre masa monetară și mediul economic, ce se fundamentează pe convergența interdependențelor. Identificarea mediului cu procesul schimbului, când relația dintre mărfuri și banii în circulație era simplă și exclusiv cantitativă, a fost de mult timp depășită. În producția de mărfuri dezvoltată, mediul economic, ca factor corelativ al masei bănești cuprinde și procesele premergătoare schimbului, respectiv producția și dezvoltarea, încadrând echilibrul în toate dimensiunile timpului, nu numai în prezent, cu un accent deosebit pe perspectivele economiei.

În acest mod interdependențele masei bănești trec de la corespondențele element cu element la raporturi cantitative și calitative directe și indirecte cu agregate economice dinamice, implicând conducerea fenomenelor monetare prin decizii și căutarea optimului economic pentru asigurarea echilibrului. Numai în raport cu mediul structura sistemului bănesc se definește ca obiect autonom, care se conservă în condițiile echilibrului său intern și extern. În decursul timpului dezzechilibrele economice și monetare s-au manifestat în degradarea masei bănești, exprimată de reducerea valorii unității monetare până aproape de zero. Raportul dintre legea echilibrului și funcționarea sistemelor economice cu structuri

autonome a fost atât de evident încât a servit ca punct de plecare pentru extinderea analizei structuraliste în multe domenii ale științelor naturii și chiar în alte sectoare cum este cazul lingvisticii. De asemenea, structurile economice au fost formalizate de foarte multă vreme. Una din primele formalizări a echilibrului monetar, ca expresie a conservării masei bănești, o constituie indicele puterii de cumpărare a banilor.

Milenii de-a rândul, formarea și conservarea masei bănești a fost rezultatul acțiunii legilor dezvoltării producției de mărfuri. Dar în acest proces ea s-a dovedit o structură activă, cu o capacitate în creștere de autoconstrucție și totodată de autoreglare pentru menținerea echilibrului său. În adevăr, istoria îndepărtată a evoluției formelor bani pină la aur ca echivalent general, a etaloanelor monetare plurimetale, a tezaurizării, a constituirii economiilor și rezervelor bănești sînt numai cîteva din acțiunile doveditoare ale acestui comportament al masei bănești. Economia contemporană este sediul unor răspunsuri spectaculoase ale sistemului bănesc la cerințele modificării mediului pentru menținerea echilibrului monetar. Generalizarea monedei de credit, demonetizarea aurului, ajustarea masei bănești prin devalorizări și revalorizări, iar în ultimii ani prin fluctuația cursurilor valutare, aparțin primelor forme de monedă internațională fără aur, au caracter de exemplificare. Ele nu sînt rezultatul exclusiv al deciziilor autorităților monetare ci și manifestări ale capacității de autoconstrucție și autoreglare ale sistemelor bănești.

Deosebit de evident este faptul că reacțiile masei bănești la modificările mediului economic generează transformări ale ei. Acestea se desfășoară în timp și imprimă un caracter dinamic o evoluție a mării masei bănești, a elementelor sale componente și chiar a funcțiilor și obiectivelor sistemului bănesc în ansamblu. Transformările corespund și cerințelor de depășire a gradului de dificultate crescînd al echilibrului monetar. Pentru procesele economice operaționale supuse conducerii în economia planificată din țara noastră, prezintă interes transformările sincronice, respectiv modificările cantitative și calitative ale masei bănești ce însoțesc reproducția lîngă într-o perioadă calendaristică dată sau pe durata normală a unui ciclu. Începutul acestuia se declanșează prin intrarea mijloacelor de producție și a forței de muncă în procesul de valorificare, respectiv în producție, și se încheie cu absorbția outputului în consum. Masa bănească crește prin emisiune odată cu creditarea producției și se restrînge prin rambursarea creditelor la vânzarea mărfurilor. În cazul creșterii producției, care constituie regula în economia noastră, transformarea masei bănești este mai complexă. Deși dezvoltarea are la bază economii acumulate pentru investiții, incluse deja în masa bănească, totuși volumul acesteia crește prin plăți ritmice premergătoare dării în funcțiune a obiectivelor, surplusul integral sau parțial urmînd a fi absorbit după acest eveniment.

Variațiile masei bănești contingente producției și dezvoltării ei, determină anumite caracteristici ale transformării acesteia structurii a căror cunoaștere poate avea un rol previzional. Relevantă în această privință este ritmicitatea variațiilor de volum ale masei bănești în funcție de fazele ciclului reproducției largite și mai ales de valorificarea intrărilor în producție. Tot așa de importantă este și manifestarea unei noi dimensiuni a echilibrului monetar și anume posibilitatea lui în funcție de eficiența valorificării intrărilor în producție. Altfel sporul de masă bănească rămîne în circulație și după încheierea ciclului și duce la dezzechilibru.

De aici decurge dependența transformărilor masei bănești de deciziile privind dezvoltarea economiei, angajarea echilibrului prin emisiune fiind legată de planificarea pe termen lung. Starea de echilibru nu este determinată de procese economice secvențiale izolate, cum ar fi vânzările și cumpărările de mărfuri ci se transformă într-o acțiune continuă ce poate fi numită echilibrarea masei bănești. Desigur variațiile ritmice ale masei monetare sînt în primul rînd un efect al ritmului creșterii economice. În totalitatea sa masa bănească pe lîngă creșterea prin emisiune, se prezintă ca o formă a memoriei economiei pe o perioadă îndepărtată, însumînd rezultatele acumulate ale valorificării economice trecute.

Puterea proiectivă a acestei forțe economice se sprijină nu numai pe optimizarea dezvoltării viitoare ci și pe rezultatele obținute în acest domeniu în decursul timpului, fapt ce pune în lumină mai pregnant caracterul diacronic al masei

bănești, chiar atunci când în activitatea operativă se urmăresc în principal aspectele ei actuale.

Deosebit de evidente sînt însă transformările elementelor componente ale masei bănești. În cele citeva mii de ani de existență, această structură, inițial omogenă, ce se identifică cu suma încasărilor din vânzarea mărfurilor într-un spațiu economic mai mult sau mai puțin delimitat, a intrat într-un proces de diversificare și a ajuns la o multitudine de componente, exprimate azi prin posturile de pasiv din bilanțurile băncilor centrale. Acest proces s-a desfășurat pe baza unor legi proprii de compoziție care nu au fost încă studiate.

Datorită faptului că noile componente nu au apărut, de regulă, prin eliminarea celor vechi, ci prin modificarea ponderii și importanței funcționale, ele pot fi reconstituite accentuînd necesitatea abordării istorice a sistemelor bănești contemporane. Dezvoltarea băncilor comerciale deschide cîmp de afirmare depozitelor bancare și economiilor bănești, iar dominația băncilor centrale transformă emisiunea bănească în componenta cea mai activă a puterii economice a masei monetare.

Direcții ale transformării sistemului

CARACTERUL diahronic compozițional al acestei structuri nu se limitează la ea, ci privește sistemul bănesc în ansamblu. Pentru menținerea stării de echilibru acesta acționează nu numai prin modificarea structurii sale ci și prin constituirea și dezvoltarea unor funcții proprii.

Circulația bănească este una din funcțiile congenitale ale acestui sistem. Fîind implicată de natura intimă a masei monetare, ea este uneori identificată cu aceasta sau considerată o însușire atotcuprinzătoare a ei. În adevăr, masa bănească, mai ales prin partea sa activă, are forma perfectă a lichidităților economice, care se infățșează ca fluxuri economice continue. Dar această stare fluidă a valorilor materiale și-a dovedit capacitatea de a acționa prin intensitatea și accelerația ei asupra volumului masei bănești și prin aceasta asupra echilibrului său cu mediul economic. De aici dezvoltarea autonomă a dinamicii lichidităților economice, ca o funcție specifică a sistemului bănesc implicată în reglarea și autoreglarea echilibrului monetar.

Funcționalitatea sa a fost asigurată prin mijloace proprii care s-au diversificat în decursul timpului. Formele și instrumentele de acțiune a plăților, de mobilizare și reintroducere în flux a disponibilităților bănești sînt numai citeva din acestea.

Mult mai tîrziu și anume în ultima perioadă a economiei contemporane, s-a afirmat și generalizat cea de a doua funcție a sistemului monetar: emisiunea bănească. Ea este legată și de evoluția sistemului bancar, deoarece se constituie pe deplin numai în condițiile funcționării băncilor centrale, ca forme ale autorităților monetare instituite de puterea de stat. Pînă la consolidarea emisiunii, masa monetară ca mărime necesară a lichidităților economice era rezultatul producției de metale monetare, identică din acest punct de vedere cu producerea de mărfuri.

Funcția de emisiune marchează stabilirea unor raporturi directe, fără mijlocirea aurului, între bani ca relație de credit și procesul de valorificare a mijloacelor de producție. Banii de credit anticipază transformarea în lichidități a intrărilor în producție și asigură continuarea proceselor economice fără acumulări anterioare concretizate în aur sau alte metale prețioase. În acest mod crește considerabil capacitatea de valorificare a mijloacelor de producție și a forței de muncă.

Realitatea și eficiența valorificării intrărilor în producție constituie garanția acestor titluri de credit specific, ce alcătuiesc emisiunea, a căror putere economică încetează odată cu vânzarea outputului, prin rambursarea creditelor de producție. Datorită prezenței relației de credit în desfășurarea emisiunii bănești, aceasta a fost și mai este considerată o funcție a sistemului de credit. În realitate ea este o funcție definitorie pentru sistemele bănești moderne, care asigură adaptarea masei bănești la cerințele de lichidități în timpul și pe baza valorificării intrărilor, în mod economic cu acoperire valorică și fără acumulări bănești anterioare. Ca urmare, emisiunea devine expresia cea mai înaltă a autonomiei sistemelor bănești, care funcționează detașîndu-se de banii marfă.

În același timp are loc implicarea lor directă în procesele economice și totodată creșterea interdependenței lor de funcționarea sistemului economic în ansamblu.

Pe lângă constituirea și diversificarea funcțiilor, optimizarea adaptării sistemelor bănești la modificările mediului economic s-a infățșit și pe alte căi. Sînt relevante din acest punct de vedere transformările tipice ale sistemului în ansamblu determinate de reacțiile sale pentru asigurarea echilibrului bănesc. După natura modalităților de echilibrare,

aceste transformări pot fi încadrate în categoria celor ce se fundamentează pe autoreglare și în a celor ce rezultă din imbinarea autoreglării cu reglarea prin decizii. Atît succesiunea lor în timp cît și dozajul reglare-autoreglare nu sînt bine delimitate, ci variabile în funcție de gradul de complexitate ale structurii și organizării mediului economic. Aceste tipuri de transformări conduc la gruparea sistemelor bănești în sisteme naturale, dominate de autoreglare și sisteme instituționale, în cadrul cărora apare și se dezvoltă și decizia.

Sistemele bănești naturale, a căror durată s-a extins pe citeva mii de ani, au funcționat fără norme și reglementări, prin transformări compoziționale și de volum ale masei bănești, ce se bazau pe puterea economică a banilor marfă și mai ales a aurului.

În trecutul îndepărtat și-au croit drum și sistemele bănești instituționale. Începuturile lor sînt marcate de normele puterii de stat privitoare la baterea monedei, care pot fi considerate primele decizii în acest domeniu. Conservarea lor are loc odată cu constituirea unor instituții specializate ce aveau ca obiect îndeplinirea funcțiilor sistemului bănesc. Maturizarea sistemelor bănești instituționale se realizează odată cu generalizarea autorităților monetare. Acestea, prin deciziile lor angajează mărimea și evoluția masei bănești ca o forță economică autonomă, în procesul de dezvoltare a economiei. Uneori minimalizarea instituționalizării monetare a dus la minimalizarea mecanismului sistemelor bănești și implicit la încălcarea autonomiei acestora.

Forma eficientă a sistemului bănesc instituțional s-a constituit în condițiile economiei planificate. În acest cadru se integrează activitatea de echilibrare a masei bănești în procesul de stabilire fundamentată a proporțiilor și corelațiilor dezvoltării economice pe termene operative, medii și lungi.

Masa bănească și cîmpul forțelor economice

ATÎT rețeaua de interdependențe cît și autonomia structurii sistemului bănesc pot fi urmărite în toată complexitatea lor, prin identificarea locului pe care acesta îl ocupă în cîmpul forțelor economice. Desigur, categoria de forță economică este deosebit de cuprinzătoare. În definitiv orice valoare materială reală, sub formă fizică sau de lichiditate bănească, precum și orice valoare potențială poate fi acoperită de sfera acestei noțiuni. Totuși aceste valori devin forțe economice numai în măsura în care sînt active. Această însușire a lor se manifestă în procesul de valorificare a mijloacelor de producție. Toate valorile materiale care participă la valorificarea inputurilor și transformarea lor în outputurile necesare consumului individual și productiv sînt adevărate fluxuri energetice sau forțe economice. Ele se diferențiază prin natura și potențialul lor și acționează într-un spațiu economic delimitat, cunoscut sub denumirea de piață internă, totdeauna în conexiune cu cea externă. Ca domeniu de manifestare al unor energii, spațiul economic devine cîmpul forțelor economice, asemănător din acest punct de vedere cu cîmpul electric sau electromagnetic.

Fiecare grupă de forțe economice are o anumită mărime, exprimată numeric prin unități fizice sau valorice, un domeniu de aplicare, constituit din intrările în producție și un sens, în cazul lor valorificarea intrărilor. Masa bănească este o componentă importantă a acestor forțe.

Totuși, ea a fost mai puțin analizată și chiar observată, datorită faptului că în anumite etape ale pregătirii și valorificării intrărilor se identifică parțial cu alte forțe economice.

Pregătirea și declanșarea valorificării intrărilor necesită, pe lângă mijloace de producție și forță de muncă în expresie fizică, acumulări valorice lichide, care se formează și se utilizează ca fonduri bănești, după legile economice ale producției socialiste de mărfuri. Pe de o parte acestea sînt fonduri proprii de producție și dezvoltare ale unităților economice; legile formării și utilizării lor fac obiectul finanțelor întreprinderii. Pe de altă parte, fonduri bănești importante, cu aceeași destinație se centralizează în sistemul nostru economic la bugetul de stat și fac obiectul finanțelor publice. Pentru titularii de fonduri, aceste lichidități cu structură și funcții bine determinate în procesul de valorificare se prezintă și sub forma de încasări și plăți. În intervalul dintre aceste operațiuni, determinat de desfășurarea producției și investițiilor, acumulările bănești devin elemente structurale ale masei bănești. În această calitate ele participă la asigurarea echilibrului monetar pe ansamblul economiei. Mai mult, disponibilitățile temporare devin fonduri de creditare și prin aceasta multiplicatori ai forțelor economice, ce contribuie la lărgirea scării de valorificare a intrărilor. În același timp, pentru viitor, folosirea disponibilităților temporare transformă echilibrul masei monetare într-o variabilă dependentă. În acest proces forța economică se manifestă în cîmpul celorlalte grupe de forțe, ca atribut al masei bănești. Dar partea cea mai im-

portantă a acestei forțe economice este angajată direct în procesul de valorificare a intrărilor prin emisiunea bănească. Acest element structural accentuează caracterul de variabilă independentă al masei monetare în cimpul forțelor economice.

Corelațiile și interdependențele dintre fondurile de producție și dezvoltare proprii, cele centralizate, cele de creditare și masa bănească, precum și autonomia lor în cimpul forțelor economice, se definesc în procesul de valorificare a resurselor. În măsura în care, în analiza economică, s-a pus accentul pe interdependențe, aceste forțe economice au fost considerate unitar, ca elemente structurale ale unui sistem atotcuprinzător și anume ale sistemului financiar și de credit. Totuși, rolul activ al fiecărui grup de forțe se manifestă în principal prin acțiuni specifice structurii și funcțiilor fiecăruia.

Acest fapt capătă o semnificație aparte în cazul sistemului monetar, care nu și-a găsit locul în titulatura sistemului financiar și de credit. Unele manifestări de suprafață ale fenomenelor financiare și monetare facilitează acoperirea unei energii aparent mai difuze. Exprimarea bănească a fondurilor de producție și dezvoltare a fost considerată o formă a lor, chiar atunci când devin disponibilități bănești, deși numai ca element al masei monetare își reactivează puterea economică. Este evidentă aici identificarea unei structuri autonome, mase bănească, cu relațiile bănești în care intră orice valoare economică reală. În ce privește emisiunea, care transformă anticipat în lichidități mijloacele de producție supuse valorificării, accentul a fost deplasat de la puterea ei economică la cea a creditului.

Există și alte aspecte ale comportamentului de particularizare a masei bănești. Relevant în această privință este faptul că, deși aceasta este angajată direct în valorificarea resurselor, ea nu participă la repartitia rezultatelor acestora, respectiv a venitului net. Prin aceasta este asemănătoare cu aurul monetar, care acoperea emisiunea de monedă convertibilă dar nu se valorifica în procesele economice reale. Acțiunea acestei forțe economice în afara repartitiei plusprodusului pune în lumină necesitatea ei pentru desfășurarea producției de mărfuri în orice formă a relațiilor de producție și argumentează refulul tezei privind dispariția banilor.

Dacă în structura sistemului financiar și de credit nu și-a afirmat autonomia, sistemul bănesc este totdeauna și în mod riguros inclus, în mod distinct, într-un agregat economic unitar care, pe lângă el, cuprinde sistemul de credit și sistemul bancar.

Analiza începuturilor îndepărtate ale acestui triunghi al puterii economice moderne a stabilit apăsarea mai tîrzie a

băncilor. În schimb, cel puțin pînă acum, nu s-a putut preciza primatul cronologic al banilor sau al creditului.

Nu incupe indoială că relația de credit, sub forma ei primitivă, de încredere între partenerii de schimburi efectuate prin intermediul unor echivalente mai mult sau mai puțin generale, atestă raporturile simbiotice congenitale dintre aceste două categorii. Coeficientul de legătură dintre acestea și-a sporit valoarea în economia contemporană, cînd emisiunea bănească se comportă ca element structural al fondurilor de creditare, iar acestea la rîndul lor, pînă la efectuarea plăților, fac parte din structura masei bănești. În același timp cerințele de echilibru dintre masa monetară și mediul economic sînt specifice sistemului bănesc, iar cele dintre necesitățile de credit ale producției și dezvoltării și capacitatea de mobilizare a fondurilor din economie în acest scop definesc sistemul de credit.

În cimpul forțelor economice raporturile dintre masa monetară, credit și bănci sînt orizontale, nu de subordonare ierarhică sau de incluziune structurală. Puterea lor economică se desfășoară coordonat în cadrul a ceea ce analiza sistemică numește coaliția structurilor funcționale. Datorită faptului că instituționalizarea sistemului bănesc și a celui de credit se realizează în cadrul băncilor, acestea asigură și condiții pentru conjugarea comportării lor în căutarea echilibrului monetar și de credit.

Identificarea aspectelor definitorii ale autonomiei masei bănești în cimpul forțelor economice constituie numai un punct de plecare. Este necesară investigarea ei în toată complexitatea economică fundamentală și aplicativă.

Dintre preliminarile oricărei analize face parte și degajarea noțiunii de sistem bănesc de unele aderențe istorice. Este ușor de constatat că termenul de sistem este foarte productiv în aria fenomenelor monetare ca și în alte domenii. Circulația cea mai largă au avut-o în decursul timpului denumirile de sistem bănesc monometalist și bimetalist. Evident, orice structură din natură și societate îndeplinește condițiile minime ale unui sistem și ca atare noțiunea poate fi folosită și pentru conotarea unor forme ale banilor marfă. În aceste cazuri termenul acoperă reglementările autorității monetare prin care se generalizează folosirea aurului sau a aurului și argintului ca etaloane bănești.

Sistemul monetar din economia noastră națională este un mecanism economic de mare complexitate, cu structură și funcții proprii, angrenat în procesul reproducției socialiste largite.

Constantin IONETE

Corelația costuri-prețuri de vînzare

(Urmare din pag. 16)

nii moderne, eficiente, de înaltă productivitate, care să ducă la creșterea substanțială a randamentelor pe animal, folosirea mult mai eficientă a fondurilor fixe, animalelor, furajelor, combustibilului, energiei, îngrășămintelor organice și chimice, ridicarea la un nivel mult mai înalt a productivității muncii, reducerea cheltuielilor directe și indirecte. Eficiența folosirii creșterii randamentelor și a reducerii costurilor pe unitatea de produs, ca direcție fundamentală unică a optimizării corelației dintre costuri și prețurile de vînzare și a rentabilizării producției zootehnice, este confirmată de rezultatele obținute de asociațiile economice, cooperativele agricole și întreprinderile agricole de stat din județul Iași în 1982, la producția vegetală;

● **optimizarea structurii** producției zootehnice, care prezintă, în etapa actuală, următoarele cerințe:

— toate unitățile deținătoare de terenuri agricole să aibă ferme sau microferme pentru creșterea animalelor, deoarece adîncirea exagerată a specializării unor unități agricole în producția vegetală și concentrarea mare de efective în complexe zootehnice au dus la dereglarea corelațiilor și a influențelor reciproce pozitive, complexe,

dintre producția vegetală și cea animală, ca elemente principale ale sistemului bioeconomic ce funcționează în cadrul unui anumit spațiu agricol, cu efecte negative asupra fertilității solului, eficienței economice și a raportului optim dintre costuri și prețurile de vînzare ale produselor agricole;

— generalizarea treptată, în structura sectoarelor zootehnice din unitățile care dețin pajiști sau produc furaje de volum, a creșterii rumegătoarelor (bovine, bubaline, ovine și caprine), de la care se obțin mai eficient carne, lapte, lînă, piei, blănuri, pielicele, îngrășăminte organice ș.a. Faptul că în 1982, în zootehnia cooperatistă a județului Iași, multe ferme de vaci au fost rentabile, ca și exemple din alte județe, arată că pe baza unei munci competente, bine organizate și prin gospodărirea eficientă a tuturor resurselor, se poate rentabiliza creșterea diferitelor specii și categorii de animale;

— îmbinarea și eșalonarea ciclurilor de producție ale creșterii diferitelor specii și categorii de animale și păsări, în așa fel încît să se obțină structura optimă pentru folosirea continuă, completă și eficientă a fondurilor fixe, a resurselor materiale, financiare și a forței de muncă;

● **importanța și actualitate** prezintă și perfecționarea parametrilor prin care

se exprimă calitatea produselor animale și reflectarea mai fidelă și mai corectă a acestora în prețuri (conținutul de carne al carcasei, de proteine la lapte și carne ș.a.).

Statul acordă un sprijin puternic dezvoltării agriculturii, creșterii producțiilor agricole în unitățile socialiste și în gospodăriile populației. Importante fonduri sînt alocate din bugetul de stat pentru creșterea și modernizarea bazei tehnico-materiale a agriculturii, pentru realizarea Programului național de asigurare a unor producții agricole sigure și stabile.

Totodată, se impune perfecționarea activității de constituire a fondului de autoaprovizionare și a fondului de stat de produse agricole, instituindu-se un sistem unic de contractări și achiziții, prin care să se stabilească obligații ferme atît pentru cooperativele agricole de producție, membrii acestora și producătorii particulari, cît și pentru unitățile socialiste cu atribuții de contractare și achiziții de produse agricole vegetale. În acest sens, Decretele Consiliului de Stat nr. 69 și 70 din martie 1984 privind contractările și achizițiile de produse agricole vegetale și animale îmbunătățesc corelațiile dintre costuri și prețurile de producție, constituind un stimulent pentru toți producătorii, în vederea valorificării superioare a resurselor pentru creșterea mai accelerată a producției agricole.

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

ULTIMA lucrare publicată în 1978 de Erich Fromm, unul din reprezentanții marcanți ai „Școlii de la Frankfurt”, purta un titlu tentant, „Avoir ou Être. Un choix dont dépend l'avenir de l'homme” (Editions Robert Laffont, Paris, 1978). O asemenea carte are atât o orientare critică la adresa modului de viață burghez și a formelor alienării omului în această societate, ca de altfel întreaga sa operă filosofică, cit și o intenționalitate umanist proiectivă, pledând pentru tipul de om și de societate nealienate, orientate „spre ființă”, spre realizarea libertății și fericirii individuale și sociale.

„A avea” și „a fi” („avoir” și „être”), aceste două verbe capătă în concepția lui Erich Fromm semnificația a două moduri de existență umană și socială, primul, desemnat prin verbul a avea fiind, după el, alienant și alienat. Modul de viață de tip „avoir” este determinat de înseși principiile societății „bazate pe proprietate privată, de profitul și puterea” celor care le dețin. În modul „avoir” de existență subiectul nu este omul însuși, ci ceea ce el are, ceea ce posedă, averea sa sub forma unor lucruri exterioare sau bani.

În aceste condiții, cu cât puterea (economică, politică, iar astăzi și informațională) a unora crește, „cu atât omul sărăcește” (p. 19) ca ființă, ca manifestare afectivă a capacităților sale creatoare. O parte a celor din societatea bazată pe proprietatea privată și pe profit, arată Fromm, „consideră modul «avoir» ca cel mai natural, dacă nu singurul mod acceptabil de a trăi” (p. 47) și cu greu se întrevăd indicul unui mod opus de viață, care să stea sub semnul lui „a fi” (être).

Modul de existență umană aflat sub marca verbului a fi „are drept condiții prealabile, după Erich Fromm, independența, libertatea și exercitarea rațiunii critice”, o activitate intensă îndreptată și spre exterior, spre folosirea productivă a capacităților și puterilor umane, dar și în direcția unei activități interioare, a folosirii facultăților și talentelor într-un sens creator, nu numai pentru sine, ci și pentru colectivitate, pentru întărirea solidarității umane. În acest mod de existență, spune

Condiția umană și socială — obiect de confruntări doctrinare

Fromm, „eu sînt ceea ce eu sînt și nu ceea ce eu am” (p. 132).

O asemenea distincție filosofică cu privire la cele două moduri de existență ale omului nu este deloc nouă. Meritul lui Fromm este de a o readuce în actualitate și a o aplica la condițiile omului și ale lumii contemporane, cu deosebire ale celei occidentale. Ea a fost exprimată în forma cea mai clară de către Marx în *Manuscrisele economico-filozofice*, una din primele sale lucrări, atunci cînd a dezvoltat formele și sursele alienării muncitorului în societatea capitalistă, precum și căile depășirii ei. Un mod de existență subordonat exclusiv lui a avea aparține, după Marx, mai întii capitalistului, care „posedă această putere (de comandă — n.n.) nu în virtutea însușirilor sale personale sau omenești, ci numai în calitate de proprietar al capitalului” (K. Marx, Fr. Engels, *Scriseri din tinerete*, Editura politică, București, 1968, p. 525). Într-un sens contrar este dominat muncitorul de acest gen de existență într-o avea, și anume în sensul sărăcirii și deprecierei sale ca om, ca personalitate, al alienărilor lui multiple. „Muncitorul, spune Marx, devine cu atât mai sărac cu cât produce mai multă bogăție, cu cât crește puterea și proporțiile producției sale. Muncitorul devine o marfă cu atât mai ieftină cu cât produce mai multe mărfuri. În proporție directă cu creșterea valorii lumii lucrurilor, crește deprecierea lumii oamenilor” (idem, p. 550). Această sărăcire a muncitorului ca om, a ființei sale se exprimă multiplu prin alienarea sa în procesul muncii: „el nu se afirmă, ci se neagă în

munca sa, nu se simte mulțumit, ci nefericit, nu-și desfășoară liber energia fizică și spirituală, și își mortifică trupul și-și distruge spiritul”. De aceea „în afara muncii, muncitorul se simte a fi el însuși, pe cînd în procesul muncii se simte în afara sa” (idem, p. 553). Și aceasta întrucît munca, roadele ei nu-i aparțin lui, ci altuia, celui cărui i-a vîndut forța sa de muncă, capitalistului. Marx analizează astfel diferențiat, în funcție de clasa socială, manifestarea modului de existență inautentic, dominat de imperativul lui „a avea”, cultivat de societatea capitalistă prin legile și valorile ei.

Reîntind analiza acestui gen alienat și alienant al existenței umane și sociale, Erich Fromm rămîne însă la o abordare abstractă, nediferențiată, neindicînd faptul că în cazul celor exploatați nu este vorba numai de o sărăcire spirituală, umană, ci și de una economică propriuzis, materială, în opoziție cu îmbogățirea pe acest plan a exploataților și a celor ce dețin puterea, cu toate că aceasta este însoțită și ea de o sărăcire spirituală și morală, de o dezumanizare în fond a capitaliștilor ca indivizi. Literatura beletristică modernă și contemporană, universală și națională este bogată în avari dezumanizați și schilodiți moral de un asemenea mod de viață ahtiat după avere, după cîștigul cu orice preț, după cum ea înfățișează numeroase figuri luminoase, care pun mai presus de orice demnitatea și omenia, lupta pentru dreptate și echitate, pentru respectul omului și solidaritatea umană. Asemenea valori promovează în gradul cel mai înalt societatea socialistă.

Viciul de fond al abordării lui Erich Fromm — cu toată pledoaria sa umanistă pentru o existență pleneră a omului, ce trebuie să stea sub idealul creației, al dragostei de viață, pentru o viață trăită intens, organizată sub semnul verbului „a fi” și nu dominată unilateral de obsesia egoistă a lui „a avea” pentru sine, în detrimentul celorlalți — și-a pus amprenta totodată asupra soluțiilor pe care le întrevăde acest mare gînditor umanist contemporan. Erich Fromm nu consideră modul existenței alienate sub fascinația lui a avea fără nici o ieșire. El observă

FIȘE

ANALIZA ACTIVITĂȚII ECONOMICO- FINANCIARE A UNITĂȚILOR AGRICOLE

● Realizarea unei agriculturi intensive, moderne presupune perfecționarea neîncetată a ac-

tivității de conducere a unităților agricole. Subsumat acestui scop, volumul „Analiza activității economico-financiare a unităților agricole”, publicat recent la Editura Didactică și Pedagogică și elaborat de un colectiv de autori sub coordonarea lui Constantin Cojocaru, își propune să ofere deopotrivă specialiștilor și studenților economiști o concepție și o metodologie științifică de analiză a fenomenelor și proceselor economice. Pe întreg cursul volumului, autorii au urmărit conceperea și selectarea modelelor microeconomice care servesc într-un grad cât mai înalt analizei structurale și factoriale a fenomenelor economice, pentru a evidenția mai clar modul de realizare a obiectivelor precum și eficiența economică a valorificării resurselor. Principalul obiectiv al investigațiilor și exem-

plificărilor îl constituie întreprinderile agricole de stat. Alături de prezentarea bazelor generale ale metodologiei utilizate, în volum sînt analizate o serie de aspecte particulare cum ar fi: analiza producției, a utilizării forței de muncă, a folosirii fondului financiar, analiza asigurării cu mijloace fixe și circulante, analiza rentabilității ș.a.

Planificare socio-economică

● Dacă ar fi să evidențiem care este principala trăsătură a planificării pe termen lung, observația care se impune este aceea că în prezent în economia ungară se operează o tranziție de la planificarea economică la cea de natură socio-economică, afirmă Ildiko Spirulis în articolul „Társadalmi-gazdasági fejlődésünk nehány kérdésese” (Unele probleme ale

dezvoltării socio-economice a Ungariei pe termen lung), publicat în numărul 2 a.c. al revistei KOZGAZDASAGI SZEMLE. Această schimbare de criterii vizează mai multe fenomene. Pe primul plan, apreciază I.S., se află complexul demo-economic, necesitatea de a se asigura un echilibru dinamic între resursele de forță de muncă — fluctuante în timp — și activitatea economică, influențată și ea de factorii perturbatori. Într-un mod subordonat acestui raport apar alte probleme ce se cer înțelese și soluționate. Astfel, apreciază I.S., ținînd seama de dinamica socio-culturală se impune implementarea unui nou tip de diferențieri sociale, în care să se renunțe la egalizarea veniturilor pe bază de medii statice, în favoarea unor modalități suplimentare de stimulare a inițiativei și capacității individuale.

că în rîndul tineretului occidental „un număr tot mai mare de tineri sînt doritori de a trece de la modul „avoir” la modul „être”” (p. 96) și această opțiune ar indica cursul evoluției istorice spre o ființare autentică a omului în viitor. Soluțiile sale sînt însă doar de ordin etic și psihologic, țin de un umanism abstract, deși activ. Fromm nu înțelege calea reală și practică pentru dezalienarea existenței umane, care rezidă tocmai în înlăturarea proprietății privat capitaliste, a cauzelor modului de existență obsedat egoist de a avea cît mai mult pentru sine, de a acapara bogăția, care rezidă în făurirea unei societăți din care să dispară exploatarea și profitul capitalist ca țel social individual și de viață.

Comunismul ca proces a fost definit de Marx ca „momentul real, necesar al emancipării și recuștigării omului”, constituie tocmai procesul realizării umanismului practic, „adevărată rezolvare a conflictului dintre existență și esență, dintre obiectivare și autoafirmare, dintre libertate și necesitate, dintre individ și specie”. Comunismul, ca cea mai dreaptă și umană orînduire, se făurește prin oameni și pentru oameni, care să se afirme ca personalități autentice și să dea întreaga măsură capacităților lor creatoare și umanizatoare în munca liberă, eliberată de exploatare și asupra de orice fel. Idealul umanismului marxist este cel al „omului bogat”, dar conceput în cu totul alt sens decît a fost înțeles în mentalitatea economicistă dominată de verbul a avea și anume este vorba, așa cum preciza Marx, de „omul care are nevoie de o totalitate de manifestări de viață umane, omul la care propria sa realizare se manifestă ca o necesitate lăuntrică, ca nevoie”, care resimte totodată „nevoia de cea mai mare bogăție, și anume nevoia de alt om” (K. Marx, Fr. Engels, Op. cit., p. 577).

Dar un asemenea ideal de om nu se poate realiza fără o puternică dezvoltare economică, a bogăției materiale la nivelul întregii societăți, fără asigurarea unui standard ridicat de viață pentru fiecare. Realizarea echității și dezvoltarea multila-

terală a personalității umane ca țel al societății socialiste și comuniste nu este de conceput în sărăcie materială, ci dimpotrivă numai în condițiile unui progres economic și spiritual neîntrerupt.

Erich Fromm abordează uneori cele două moduri ale existenței umane și sociale pentru care optează societatea și omul contemporan — într-o modalitate antitetică, într-o opoziție abstractă, care se exclude în fapt. De aceea, prima calitate a „omului nou”, despre care vorbește și Erich Fromm, trebuie să fie „Renunțarea la toate formele modului lui a avea, în scopul de a fi pe deplin” (p. 197).

Or, problema care se pune nu este numai aceea a unei alegeri între a avea și a fi, ci a conținutului lor social, a modului în care este distribuită averea națională între membrii societății și în care sînt imbinat cele două coordonate ale existenței umane și sociale — „avoir” și „être”, bunăstarea materială și ființarea spirituală a societății și a individului. Ele nu sînt în mod aprioric antinomice, ci devin astfel în anumite condiții sociale.

Acea înțelegere antinomizatoare de către Erich Fromm a celor două moduri ale existenței umane și sociale — „a fi” și „a avea” —, el optînd în exclusivitate pentru primul, l-a făcut pe reprezentantul „Școlii de la Frankfurt” să nu înțeleagă, cel puțin în această lucrare la care ne referim, sensul emancipator al socialismului, faptul că instaurarea noii orînduirii constituie calea realizării în fapt a umanismului, el reducînd noua orînduire la un concept pur economic, bazat pe un ideal consumarist. Este, desigur, cît se poate de departe de idealul marxist o asemenea înțelegere a socialismului și comunismului. Dar prin aceasta marxismul nu neglijează în nici un fel bunăstarea materială ca scop, desigur nu singurul, dar fără de care nu poate fi concepută nici dezvoltarea spirituală plenară a societății și a omului, emanciparea lor deplină și împlinirea celor mai nobile valori ale umanismului.

Filosoful român D.D. Roșca pune și rezolvă și el problema raportului dintre

cele două moduri de a concepe viața, dar cu suplețea-i dialectică caracteristică el vorbea în 1935 de un echilibru, de o armonizare a acestora. „Confortul material, arăta D.D. Roșca, constituie o primejdie pentru viața sufletului din momentul în care se schimbă în scop (ultim — n.n.) și cult, din mijloc și condiție ce a fost... Căci forțele sufletului cîștigă în libertate de mișcare, și deci în eficacitate, cînd nu sînt mobilizate ca gardieni ai unor deplasate idealuri de asceză și cheltuite pentru atingerea acestor idealuri”. El arată, pe bună dreptate, că sărăcia, lipsurile materiale sfîrșesc prin a degrada spiritul, frînează dezvoltarea sa (D.D. Roșca, *Existența tragică*, Editura științifică, București, 1968, p. 105, 106).

Societatea socialistă multilateral dezvoltată pe care o făurește poporul nostru sub conducerea Partidului Comunist Român dă expresie tocmai unei asemenea propășiri armonioase a vieții materiale și spirituale, a societății în ansamblu și a fiecăruia în parte, a tuturor sferelor vieții social-economice, politice și culturale, idealul de socialism multilateral dezvoltat fiind pe deplin concordant cu cel de personalitate, acestea fiind deopotrivă ferite de unidimensionalitate și sărăcire a existenței sociale. „Noi am lichidat exploatarea, aspirarea, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului din decembrie 1982, dar dorim să construim un socialism nu al sărăciei, ci un socialism al belșugului, al bunăstării poporului”. Și tot cu același prilej secretarul general al partidului sublinia: „Munca liberă constituie avuția supremă a societății. Numai prin munca unită a tuturor cetățenilor vom asigura progresul rapid al patriei, fiderarea continuă a gradului de civilizație materială și spirituală a poporului”. În acest mod, valoarea și scopul suprem al societății noastre socialiste este Omul, asigurarea tuturor condițiilor materiale și spirituale pentru ființarea sa autentică, ca personalitate multilaterală, în muncă și creație.

prof. dr. Ion FLOREA

Economia informației

● Deși nu lipsită de anumite imprecizii, evaluarea locului și a efectelor informației în societatea modernă poate fi realizată chiar la nivelul unor procese de dimensiuni globale, cum ar fi cel de dezvoltare. Astfel, după cum apreciază Robert A. Vitro în articolul „The information engine” publicat în numărul din ianuarie-februarie al revistei „MANAGING INTERNATIONAL DEVELOPMENT”, procesul de dezvoltare reprezintă aplicarea informației la factorii de producție cu scopul de a satisface trebuințele sociale determinate. În acest proces dialectic sectorul informatic constituie la nivelul fiecărei economii ar reprezenta mecanismul de producere, prelucrare și transmitere a informației către factorii de producție, iar

mărirea sa — care poate fi înregistrată prin diverși indicatori, cum sînt participarea la crearea G.N.P., lucrătorii din această sferă, producția de echipamente informatice ș.a. — oferă un bun indiciu în ce privește nivelul de dezvoltare al unei economii. Tocmai de aceea, opinează autorul, sectorul informațional trebuie să se dezvolte puternic în țările „lumii a treia”. Dar această dezvoltare este la rîndul său condiționată de restricții economice cum ar fi: disponibilitatea în ce privește sursele de informare, capacitatea de control a acestora, cantitatea de informație accesibilă și costul prelucrării și utilizării sale.

Tehnologiile rurale în strategia dezvoltării

● Publicat sub egida UNESCO în anul 1983, studiul „Technolo-

gies pour le developpement rural” își propune să analizeze două aspecte deosebit de importante pentru lumea modernă: pe de o parte statul — prezent și de perspectivă — al populației rurale într-o epocă super-industrializată, iar pe de altă parte inserția elementului tehnologic în structurile amintite. Caracteristicile primului factor, se arată în studiu, pot fi exprimate succint astfel: ponderea populației rurale este și va continua să rămînă însemnată, diferențele de nivel de trai între rural și urban sînt de natură să amplifice fenomene de migrație, păgubitoare deopotrivă pentru agricultură și pentru orașe. Soluția, așa cum o întrevăd anumiți specialiști în prezent, ar consta în ridicarea nivelului de trai al populației din mediul rural — acțiune cu certe efecte stabili-

FIȘE

zatorii — în care elementul tehnologic este implicat plenar. Ceea ce se relevă din analizele concrete întreprinse în diverse țări în curs de dezvoltare, se arată în volum, este faptul că tehnologia rurală nu reprezintă pur și simplu un transplant din industrie spre agricultură. Pentru a fi eficiente, asimilarea și dezvoltarea tehnologiilor rurale trebuie adaptate cerințelor specifice, ceea ce presupune, într-un sens mai larg, incorporarea lor într-o strategie de dezvoltare integrată; cu alte cuvinte o abordare globală, participativă, anticipativă și locală care să țină seama de obiceiurile și tradiții.

11

Fondurile întreprinderii și autogestiunea economico-financiară

PRODUCEREA de bunuri și prestarea de servicii au loc în cadrul unor forme de organizare economico-sociale denumite întreprinderi. Potrivit Legii nr. 5/1978 privind organizarea și conducerea unităților socialiste de stat, „**Întreprinderea, ca unitate de bază a economiei naționale, își desfășoară activitatea pe bază de plan, și are rolul de a gospodări cu maximum de eficiență mijloacele materiale și bănești, asigurând îndeplinirea ritmică și integrală a sarcinilor stabilite prin plan, realizarea unor produse de calitate superioară în condiții de eficiență sporită.**”

Fondurile întreprinderii ; circuitul și rotația lor

PENTRU a-și îndeplini sarcinile ce le revin din planul național unic, întreprinderile dispun de anumite mijloace de muncă (mașini, utilaje, clădiri productive), obiecte ale muncii (materii prime, materiale, combustibil) și o cantitate de resurse bănești pentru remunerarea lucrătorilor. Totalitatea acestor mijloace materiale și bănești alcătuiesc fondurile întreprinderii.

În funcție de scopul în care se utilizează, fondurile întreprinderii se împart în **fonduri productive**, folosite pentru producerea bunurilor materiale necesare societății și membrilor săi și **fonduri nepproductive**, folosite pentru satisfacerea unor nevoi social-culturale ale colectivelor de oameni ai muncii din unitățile economice.

Fondurile productive se găsesc într-o mișcare continuă, parcurgînd trei stadii: 1) **stadiul aprovizionării** — în care mijloacele bănești se transformă în mijloace de producție (B — M); 2) **stadiul producției** — în care forța de muncă acționează cu ajutorul mijloacelor de muncă asupra obiectelor muncii obținînd produsul dorit (P); și 3) **stadiul desfacerii** — în care are loc transformarea produselor finite în bani (M' — B'). **Trecerea succesivă a fondurilor productive prin cele trei stadii, îmbrăcînd în fiecare stadiu o anumită formă și îndeplinind o anumită funcție, poartă denumirea de circuitul fondurilor.**

Corespunzător sferei în care se găsesc și formei pe care o îmbracă, fondurile productive se grupează în **fonduri de producție** — care se găsesc în stadiul producției și îmbracă forma mijloacelor de muncă și a obiectelor muncii și **fonduri de circulație** — care se găsesc în stadiile aprovizionării și desfacerii și îmbracă forma mijloacelor bănești și a produselor finite.

Fondurile de producție la rîndul lor se împart, în funcție de modul în care se consumă și își transmit valoarea asupra noului produs, în **fonduri fixe** și **fonduri circulante**. **Fondurile fixe reprezintă acea parte a fondurilor de producție care participă în procesul de producție cu întreaga valoare de întrebuințare, dar își transmit valoarea asupra noului produs în mod treptat, de-a lungul mai multor cicluri de producție.** Ele se concretizează în mijloace de muncă (mașini, utilaje, agregate, clădiri aferente desfășurării procesului de producție).

Fondurile circulante reprezintă acea parte a fondurilor de producție care se consumă în întregime într-un singur ciclu de producție și își transmit dintr-o dată valoarea asupra noului produs. Ele se concretizează în obiectele muncii (materii prime, materiale, combustibil) și în fondul de retribuție a lucrătorilor.

În mișcarea lor, fondurile circulante, materializate în obiecte ale muncii, se transformă în procesul de producție în produse finite, care reprezintă fonduri de circulație. În mod similar, fondurile de circulație, materializate în sume bănești obținute în urma vânzării produselor, se transformă în materii prime și materiale, care reprezintă fonduri circulante. În urma acestor transformări, iau naștere mijloacele circulante. **Prin mijloace circulante înțelegem fondurile circulante și de circulație luate împreună și exprimate sub formă bănească.**

Mișcarea fondurilor nu se întrerupe odată cu efectuarea unui circuit, ci se repetă în mod continuu. **Circuitul fondurilor productive** privit nu ca un act separat, ci ca un proces neîntrerupt, care se repetă continuu, poartă denumirea de **rotația fondurilor.**

Rotația fondurilor se desfășoară în timp. **Timpul de rotație a fondurilor este format din timpul de producție, respectiv durata de timp în care fondurile se află în sfera producției și timpul de circulație, adică perioada de timp în care fondurile se află în sfera circulației.** La rîndul său, timpul de circulație este compus din timpul de aprovizionare și timpul de desfacere

Cu cît timpul de rotație a fondurilor va fi mai mic, cu atît numărul de rotații dintr-un an va fi mai mare, iar întreprinderile vor obține cu același volum de fonduri o producție marfă vîndută și încasată mai mare. **Numărul de rotații sau coeficientul vitezei de rotație a fondurilor (Kr) se determină ca un raport între producția marfă vîndută și încasată (Mi) și valoarea totală a fondurilor (Ft), adică:**

$$Kr = \frac{Mi}{Ft}$$

Alături de evidențierea numărului de rotații a fondurilor de producție, are loc și evidențierea distinctă a **numărului de rotații a mijloacelor circulante (Ni)**, care se determină, de asemenea, ca un raport între volumul producției (Q) și volumul mijloacelor circulante (S), adică:

$$Ni = \frac{Q}{S}$$

Dacă inversăm acest raport și-l ponderăm cu numărul de zile dintr-un an (365) obținem **durata în zile a unei rotații a mijloacelor circulante (De)**, adică:

$$De = \frac{S}{Q} \cdot 365$$

Accelerarea vitezei de rotație a fondurilor productive și în cadrul acestora a mijloacelor circulante impune reducerea timpului de rotație, respectiv atît a timpului de producție cît și a timpului de circulație. Dacă reducerea timpului de producție se obține prin introducerea progresului tehnic, ridicarea calificării, organizarea științifică a producției și a muncii și îmbunătățirea structurii fondurilor de producție în sensul reducerii ponderii celor cu o viteză de rotație mică și care nu intervin direct în acțiunea asupra obiectelor muncii (clădiri și construcții-montaj), reducerea timpului de circulație se obține prin încheierea la timp a contractelor economice, alegerea celor mai rapide căi de transport, organizarea unei bune aprovizionări și unei bune desfaceri.

Necesitatea și căile utilizării eficiente a fondurilor întreprinderii

UTILIZAREA eficientă a fondurilor de producție ale întreprinderii presupune utilizarea eficientă atît a fondurilor fixe cît și a fondurilor circulante.

Fondurile fixe constituie cea mai importantă parte a avutiei naționale. Evidența lor se ține la **valoarea de inventar** (valoarea la care s-au cumpărat și, respectiv, înregistrat cînd au fost introduse în întreprindere), **valoarea de înlocuire** (valoarea necesară înlocuirii fondului fix uzat care urmează să fie scos din funcțiune și înlocuit cu un nou fond fix de același fel, dar produs în condiții de producție diferite, ceea ce presupune și cheltuieli de producție diferite) și **valoarea rămasă** (diferența dintre valoarea de inventar și valoarea transmisă asupra produselor și recuperată în urma vânzării acestora).

Dinamismul economiei românești a determinat creșterea continuă a fondurilor fixe din țara noastră. În perioada 1951—1982, volumul fondurilor fixe a crescut de 9,7 ori, ajungînd în 1982 la 2 193 de miliarde lei. Concomitent cu sporirea volumului lor s-au produs modificări în structura lor productivă și în distribuirea lor pe ramurile economiei naționale ca și în ceea ce privește calitatea lor.

Toate aceste modificări de ordin cantitativ, structural și calitativ au condus la creșterea eficienței utilizării lor. Eficiența utilizării fondurilor fixe este oglindită de anumiți indicatori cum sînt: 1) **beneficiu la 1 000 lei fonduri fixe**; 2) **producția netă la 1 000 lei fonduri fixe**; 3) **producția marfă vîndută și încasată la 1 000 lei fonduri fixe**; 4) **producția globală la 1 000 lei fonduri fixe**. Dintre acești indicatori, primii doi — beneficiile la 1 000 lei fonduri fixe și producția netă la 1 000 lei fonduri fixe — fac parte din sistemul de indicatori și normative de eficiență obligatorii pentru toate întreprinderile.

Înfăptuirea obiectivului fundamental al actualei etape — trecerea la o nouă calitate în toate domeniile de activitate — impune creșterea și pe viitor a eficienței utilizării fondurilor fixe. Potrivit Legii pentru adoptarea planului național unic de dezvoltare economico-socială a României pe perioada 1981—1985,

producția netă la 1 000 lei fonduri fixe (valoare neamortizată) urmează să ajungă pînă în anul 1985 în industria prelucrătoare la 800 lei.

Sporirea eficienței utilizării fondurilor fixe se asigură prin: promovarea progresului tehnic (pe calea înnoirii fondurilor fixe); extinderea folosirii în timp a fondurilor fixe (lucrul în mai multe schimburi și eliminarea întreruperilor accidentale) și intensificarea utilizării acestora (creșterea gradului de încărcare a fondurilor fixe în unitate de timp).

Alături de utilizarea eficientă a fondurilor fixe se impune și utilizarea eficientă a fondurilor circulante. Unul din indicatorii care evidențiază eficiența utilizării fondurilor circulante îl reprezintă **producția marfă vîndută și încasată la 1 000 lei fonduri circulante (N)** care se determină ca un raport între valoarea producției marfă (Pm) și valoarea fondurilor circulante (Fc) ponderat cu 1 000, adică:

$$N = \frac{Pm}{Fc} \times 1000$$

Pe baza hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului din decembrie 1982, Plenara C.C. al P.C.R. din 14—15 noiembrie 1983 a adoptat „Programul privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor, reducerea consumului de materii prime, de combustibil și energie și valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor în perioada 1983—1985 și pînă în 1990”. Potrivit acestui program, gradul de valorificare a materiilor prime și materialelor urmează să crească față de 1980 cu 29,5% în 1985 și cu 64% în 1990.

Principalele căi de creștere a utilizării eficiente a fondurilor circulante sînt următoarele: a) stabilirea necesarului de materii prime pe bază de norme și normative și încadrarea în consumurile planificate; b) îmbunătățirea tehnologiilor și introducerea de tehnologii noi care să ducă la economisirea de materii prime și energie; c) înlocuirea materiilor prime și materialelor scumpe, din import și deficitare cu materii prime și materiale ieftine, din producția internă și care nu prezintă greutate în aprovizionare; d) gospodărirea judicioasă a materiilor prime, materialelor și combustibilului, prevenind formarea de stocuri supranormative; e) extinderea tipizării produselor; f) recuperarea și refolosirea materialelor și subansamblelor.

Căile îmbunătățirii folosirii capacităților de producție

IMBUNĂTĂȚIREA utilizării fondurilor fixe, oglindită de sporirea producției obținute cu ajutorul lor, își găsește concretizarea în îmbunătățirea utilizării capacităților de producție. Prin **capacitate de producție înțelegem producția maximă care poate fi obținută într-o perioadă dată, pentru o anumită structură și calitate a producției, în condițiile folosirii depline a fondurilor fixe productive.** Mărimea capacității de producție (C) se determină ca un produs între mărimea caracteristică a verigii de producție conducătoare (K), indicatorul de utilizare intensivă (I) și fondul de timp disponibil din perioada dată (Td), adică: $C = K \cdot I \cdot Td$.

Presupunind că o țesătorie dispune de 150 războaie de țesut (K), că suprafața care poate fi țesută de un război într-o oră (I) este de 300 mp, iar numărul total de ore de funcționare a unui război într-un an (Td) este de 2 400 ore, mărimea capacității de producție (C) a țesătoriei respective este de 108 mil. mp, adică: $C = K \cdot I \cdot Td = 150 \times 300 \times 2\ 400 = 108\ \text{mil. mp}$.

Îmbunătățirea folosirii capacității de producție se poate asigura pe două căi: **pe cale extensivă**, care presupune mărirea coeficientului de schimburi, reducerea întreruperilor planificate și eliminarea celor accidentale și **pe cale intensivă**, care presupune organizarea desfășurării producției și a muncii, încărcarea la întreaga capacitate a utilajului, mărirea vitezelor de lucru în limitele admise etc.

Corespunzător celor două căi de îmbunătățire a folosirii capacităților de producție se întîlnesc și doi indicatori care oglindesc această îmbunătățire: **indicatorul utilizării extensive (Td)** care oglindește gradul de folosire în timp și **indicatorul utilizării intensive (I)** care exprimă producția obținută pe capacitate de producție în unitate de timp. Indiferent de calea folosită pentru îmbunătățirea utilizării capacității de producție, aceasta trebuie îndeplinită în condițiile unei economicități maxime.

Autogestiunea economico-financiară și trăsăturile ei

PRIN natura activității lor, întreprinderile intră în relații cu alte unități economice, cu statul socialist și cu lucrătorii lor. **Ansamboul relațiilor dintre unitățile economice, dintre acestea și statul socialist precum și dintre ele și lucrătorii lor în legătură cu folosirea și dezvoltarea obiectului proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție constituie conținutul categoriei economice de autogestiune economico-financiară.**

Autogestiunea economico-financiară reprezintă în același

timp un principiu de conducere științifică a economiei socialiste. Potrivit acestui principiu, oamenii muncii, care alcătuiesc colectivele unităților economice, conduc nemijlocit activitatea din unitățile respective și gospodăresc în mod autonom mijloacele materiale și bănești care se găsesc în proprietate socialistă și le-a fost incredințată. În același timp, activitatea fiecărei unități constituie o parte a planului național unic. Îmbinarea conducerii unitare, pe baza planului național unic, cu autonomia economico-financiară a întreprinderilor se concretizează în autogestiunea economico-financiară.

Autogestiunea economico-financiară constituie, de asemenea, o componentă a noului mecanism economico-financiar, a sistemului de forme și metode socialiste de conducere. Esența acestei metode constă în recuperarea integrală a cheltuielilor din venituri și obținerea unui beneficiu din care urmează să se restituie fondurile primite de la societate, să se formeze fondurile necesare dezvoltării, să se creeze resursele necesare satisfacerii unor nevoi social-culturale ale membrilor colectivului de muncă și participării oamenilor muncii la beneficii, să se creeze resursele necesare pentru contribuția unității la dezvoltarea generală a societății.

Conținutul autogestiunii economico-financiare este pus în evidență prin anumite **trăsături specifice** care sînt:

1. **Autonomie, independență în desfășurarea activității economice.** În vederea îndeplinirii sarcinilor de plan, întreprinderea are o anumită autonomie, independență, concretizată în: elaborarea și fundamentarea, în concordanță cu nivelurile orientative și normative de plan, a sarcinilor de plan; elaborarea și executarea bugetului de venituri și cheltuieli; întocmirea bilanșurilor contabile proprii; organizarea producției și a muncii etc.

2. **Autonomie în constituirea și utilizarea fondurilor.** Din beneficiul obținut, întreprinderile își constituie la dispoziția lor și utilizează următoarele fonduri: fond de dezvoltare economică; fondul mijloacelor circulante; fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social; fondul pentru acțiuni sociale; fondul pentru participarea oamenilor muncii la beneficii.

3. **Relații economice, financiare și juridice cu alte unități, relații directe cu bugetul de stat.** Asigurîndu-li-se dreptul de personalitate juridică, întreprinderile stabilesc între ele relații de vânzare-cumpărare, avînd la bază contracte economice, care constituie instrumente de fundamentare a planului. Întreprinderile stabilesc, de asemenea, relații cu statul socialist, instituțiile financiare și de credit și cu propriul lor personal în care își manifestă autonomia lor.

4. **Cointeresarea materială și răspunderea materială, pentru activitatea depusă.** Atît cointeresarea cît și răspunderea vizează, pe de o parte, unitățile economice în ansamblu, iar pe de altă parte, personalul acestora. Dacă cointeresarea materială a unităților economice se realizează prin intermediul fondului de retribuție, prețurilor și beneficiului, cointeresarea personalului se asigură prin remunerare, sistemul premial și de sporuri și participarea la beneficii. În mod similar, răspunderea materială a întreprinderii se asigură prin aplicarea de dobînză și penalități care micșorează beneficiile, iar răspunderea personalului prin penalități și amenzi.

5. **Dreptul de decizie al organelor colective de conducere.** Organele colective de conducere — adunarea generală a oamenilor muncii, consiliul oamenilor muncii și biroul executiv al consiliului oamenilor muncii — asigură participarea directă și prin reprezentanți ai oamenilor muncii la luarea deciziilor, la conducerea întreprinderilor. Pentru deciziile luate, autogestiunea economico-financiară presupune atît răspunderea organelor colective cît și răspunderea personală.

6. **Evidența și controlul economico-financiar.** Asupra activității desfășurate, întreprinderea exercită prin intermediul organelor colective de conducere și al organelor specializate, un control financiar preventiv și un control gestionar de fond. Acest control, care este cu atît mai eficace cît există un sistem informațional și o evidență a fondurilor puse la punct, se face în scopul îmbunătățirii activității economico-financiare.

Congresul al XII-lea al P.C.R. despre necesitatea ridicării continue a eficienței economice

DESFĂȘURAREA activității economice pe baza autogestiunii economico-financiare presupune ca fiecare întreprindere să realizeze cel puțin beneficiile planificate, să se încadreze în indicatorii de eficiență cel puțin la nivelul planificat. Eficiența economică (E) se exprimă ca un raport între efectul util sau rezultatul obținut (R) și efortul depus sau cheltuiala

$$\text{făcută (C), adică: } E = \frac{R}{C}$$

Intrucît atît efectul util cît și efortul depus îmbracă forme extreme diferite și eficiența economică poate fi exprimată sub numeroase forme, prin intermediul mai multor indicatori, fiecare oglindind un anumit aspect al său. În funcție de ace-

vitătea desfășurată se disting: eficiența producției; eficiența cercetării științifice; eficiența investițiilor; eficiența comerțului exterior etc. În funcție de factorii creșterii economice utilizați avem: eficiența factorului uman (productivitatea muncii); eficiența fondurilor fixe; eficiența resurselor naturale (gradul de valorificare) etc.

Indiferent de formele pe care le îmbracă și de indicatorii prin care se exprimă, eficiența economică se regăsește sintetizată în gradul de satisfacere a nevoilor raționale, materiale și spirituale ale întregului popor. Ca urmare, Congresul al XII-lea al partidului a înscris între orientările și sarcinile sale de bază pentru cincinalul 1981—1985 „sporirea mai accentuată a eficienței întregii activități economice prin creșterea substanțială a gradului de valorificare a materiilor prime, utilizarea intensivă a fondurilor fixe, mai buna folosire a forței de muncă, reducerea costului de producție, îndeosebi a cheltuielilor materiale, sporirea rentabilității economice”.

Concretizând aceste prevederi, programele speciale adoptate de Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1983, pe baza hotărâri-

lor Conferinței Naționale a partidului din decembrie 1982, a înscris creșterea în 1985 față de 1980 a productivității muncii în industria republicană cu 41%, în construcții-montaj cu 45,2% și în agricultura de stat cu 63,1%, gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor cu 29,5%, obținerea până în anul 1985 a unei producții nete de 800 lei la 1 000 lei fonduri fixe și reducerea cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă industrială cu 81 lei.

conf. dr. Gr. PĂRAIAN

INTREBĂRI

- 1) Ce sînt fondurile întreprinderii și cum se grupează ele?
- 2) Ce sînt capacitățile de producție și care sînt căile îmbunătățirii utilizării lor?
- 3) Ce este autogestiunea economico-financiară și care sînt trăsăturile ei?
- 4) Ce este eficiența economică și ce forme de exprimare a sa cunoașteți?

Fundamentarea și respectarea riguroasă a reducerii consumurilor

(Urmare din pag. 18)

putut găsi soluții tehnologice apte să elimine bavura, care are o pondere de aproape 30% în consumul total de metal. Economia fundamentată de întreprindere nu reprezintă, astfel, decît o proporție neînsemnată din sarcina de reducere stabilită de organul ierarhic superior.

De aici rezultă două concluzii:

— atunci cînd un obiectiv pare realist, consiliul de conducere, specialiștii unității nu trebuie să-l respingă în bloc, ci să facă tot ce le stă în putință pentru a reduce decalajul între sarcină și realizări, acționînd asupra acelor elemente pentru rezolvarea cărora dispun de posibilități efective:

— pe de altă parte, la proiectarea normelor de consum și a indicilor de utilizare a metalului să se pornească de la posibilitățile tehnice și tehnologice existente la nivelul întreprinderii. Centrala industrială de mecanică fină (care cunoaște nivelul pierderilor tehnologice prin bavură, la tehnologia actuală a producției de scule și piese de mină) să ajute mai

mult colectivul I.U.S. Brașov în găsirea de soluții tehnice — și să nu se mulțumească doar cu defalcarea globală a sarcinilor de plan proprii, defalcare ce prevede un indice de utilizare a metalului cu 30% superior celui fundamental prin fișa tehnologică a întreprinderii*).

Conducerea întreprinderii s-a adresat Institutului de cercetare științifică, inginerie tehnologică și proiectare pentru sectoare calde din București, propunîndu-i, ca temă de cercetare, elaborarea unei tehnologii de forjare a pieselor care să asigure diminuarea pierderilor tehnologice cu 20%. Institutul nu a dat încă un răspuns ferm de acceptare. O altă soluție ce depășește posibilitățile de rezolvare ale unităților ar fi asimilarea în fabricație, de către Ministerul Metalurgiei,

* N. red.: Într-un articol publicat în nr. 9/1984 al R.E., directorul general al C.I.M.F. menționa, printre obiectivele prioritare spre realizarea cărora au fost concentrate eforturile centralei, „rezolvarea problemelor cu caracter tehnic, avînd în vedere „aria largă de tehnologii, care poate fi abordată”; „întreaga activitate a centralei a fost subordonată... economisirii materiilor prime, materialelor”.

a unui oțel de tipul 31 Crom V₃, cu mai puține elemente de aliere (deci, mai ieftin), a cărui utilizare în fabricația de scule ar putea reduce cu 3—4% consumul de metal — întrucît ar permite obținerea unei grosimi mai mici a bavurii — și, prin renunțarea la operația de recoacere în vederea debitării, ar micșora la jumătate consumul de gaz metan.

Desigur, că, în spiritul sarcinilor subliniate de tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta Plenară a C.C. al P.C.R., consiliul de conducere al întreprinderii trebuie să mobilizeze mai intens colectivul tehnologic și ceilalți specialiști în vederea găsirii de soluții pentru încadrarea strictă în consumurile planificate, inclusiv pe calea modernizării structurii sortimentale. Avem în vedere, de pildă, creșterea — pe capacitățile existente — a ponderii fabricației unor produse noi, solicitate de beneficiari și care au un coeficient mai mare de utilizare a metalului (chei dinamometrice, truse pentru electroniști, produse din materiale refolosibile etc.). Aceasta va contribui la respectarea și reducerea normelor de consum, la aplicarea efectivă și eficientă a principiilor mecanismului economico-financiar.

Specializarea și exigențele creșterii eficienței

(Urmare din pag. 8)

nare centrifugală, pentru diverși beneficiari. Treptat, pe măsura „omologării” cercetărilor efectuate și a „validării” aplicațiilor în procesele de fabricație, colectivul respectiv poate evolua, constituindu-se într-o mică întreprindere mixtă de cercetare și producție capabilă să furnizeze întreaga documentație tehnologică și echipamentul specific necesar numeroaselor unități specializate în fabricația de piese și semifabricate obținute prin aplicarea procedurii de turnare centrifugală. Pe instalațiile pilot ale acestei întreprinderi pot fi executate și comenzi speciale de piese și semifabricate cilindrice O astfel de întreprindere, a cărei furnitură constă din documentații tehnologice complete, asistență tehnică, produse și echipamente cu caracter de unicat și serii foarte mici, încorporînd preponderent muncă de concepție, devine capabilă să atragă cerințele unităților specializate în fabricație și să exercite un rol coordonator asupra dezvoltării lor tehnice și tehnologice.

Nivelul înalt al profesionalității unei

asemenea întreprinderi mici, demonstrat prin înaltul nivel calitativ al produselor și serviciilor oferite, reprezintă o șansă reală de afirmare largă pe plan mondial. Colectivul și mai apoi întreprinderea pot lua ființă ca o filială cu autogestiune a Institutului de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru sectoare calde, localizat ca incintă pe lângă o altă întreprindere din ale cărei suprafețe existente pot fi disponibilizate acestui scop suprafețele necesare. Într-o evaluare cu totul preliminară, numărul de personal de concepție și de cercetare al unei astfel de întreprinderi de înaltă profesionalitate ar fi de circa 100 de lucrători. Sub aspect tehnologic considerăm oportună organizarea acestei întreprinderi ca unitate independentă. Ne lipsește însă „statutul” pentru funcționarea unor astfel de unități, deoarece, în cadrul reglementărilor actuale, o întreprindere de 100 de lucrători nu poate asigura retribuția personalului de înaltă calificare, cum ar fi de exemplu cercetătorii principali de gradul I.

Linii tehnologice de fabricație create și executate printr-o activitate pre-

dominant conceptuală, așa cum le-am descris mai înainte, au o specializare foarte aprofundată, pentru o anume familie de piese turnate centrifugale; în aceeași măsură este specializat și personalul pentru exploatarea lor. Marea varietate a familiilor de piese executabile prin aplicarea procedurii de turnare centrifugală determină o diversitate corespunzătoare de linii tehnologice pentru fabricarea lor. Constituirea și eventuala combinare a acestor linii în unități de fabricație distincte poate fi definită, de la caz la caz, fie ca unități mici independente, fie ca secții cu autogestiune în cadrul unor turnătorii ale întreprinderilor beneficiare. Formularea și fundamentarea acestor opțiuni se soluționează în cadrul proiectelor de dezvoltare pentru obiectivele respective.

În încheiere, considerăm oportun să menționăm că aspectele tehnologice ale problematicei specializării, a căror prezentare sumară am încercat-o pînă aici, reprezintă doar o prismă prin care trebuie privită specializarea. Fructificarea condițiilor tehnologice ale specializării se face însă printr-o serioasă activitate de gestiune. Reunirea specializării cu gestiunea în obținerea eficienței activității o vom prezenta în alt număr al revistei.

Preponderența factorilor intenționali în evoluția cursului dolarului

ÎN publicațiile occidentale de acum un deceniu se puteau găsi numeroase comentarii în care cursurile de schimb din momentele de slăbire maximă a dolarului erau calificate ca „iraționale“, „absurde“, „caricaturale“. În fapt, ca urmare a două devalorizări oficiale și apoi a unei necontenite depreciere în condițiile generalizării sistemului cursurilor fluctuante, moneda americană prezenta la mijlocul anului 1973 — comparativ cu 18 luni în urmă — o scădere de curs care pe ansamblul relațiilor comerciale ale S.U.A. atingea 25 la sută, iar în raport cu anumite valute aproape 40 la sută. Vehemența partenerilor avea ca explicație faptul că ei resimțeau efectele creșterii puternice a competitivității mărfurilor americane ce nu fusese obținută pe o cale firească, prin acțiuni economice concrete precum sporirea investițiilor, a productivității, ori ridicarea nivelului tehnic, ci constituia rezultatul unei evidente subevaluări a monedei în cauză, determinată pe calea măsurilor administrative și a jocului piețelor valutare, influențat tot prin manevre mai mult sau mai puțin deschise întreprinse de S.U.A.

După zece ani iată că poziția monedei americane apare din nou calificată ca anormală, inexplicabilă, ilocică, nu mai că de data aceasta în sens exact opus. Publicații caracterizate altminteri printr-un limbaj sobru au apelat, pentru ilustrarea situației, la formule ca „dolarul exploziv“, „levitația dolarului“, „paradoxul insuportabil“, „dolarul contravine gravitației“, „sfidarea logicii“. Cu sublinierea, la fel ca altădată, că raporturile de valoare dintre principalele valute și dolar — acum însă supraevaluat în mod flagrant — sînt în mare parte consecința unor acțiuni ale S.U.A., slujind propriilor interese în dauna partenerilor.

*Nedumerirea apare inevitabil, luînd naștere întrebări legitime ca, spre exemplu: Cum de este cu putință ca dolarul, care îndeplinește un rol atât de important pe plan internațional, să atingă asemenea limite considerate ca absolut nejustificate economic? Ce factori au contribuit la salturile din acești ani, de la subevaluarea la supraevaluarea pronunțată a monedei respective? Și, mai cu seamă, dacă și cum pot realiza S.U.A. avantajele din modificări de curs în sensuri cu totul diferite?

O infirmare a conceptelor tradiționale

ELUCIDAREA multitudinii de cauze și implicații ale fenomenului devine cu atât mai dificilă cînd se trece la urmărirea evoluției monedei americane în anii '80 corelată cu elemente economice considerate dintotdeauna esențiale în formarea relațiilor de curs. Este adevărat că, așa cum au arătat numeroși specialiști din țările occidentale, modificările raporturilor de valoare în condițiile cursurilor valutare fluctuante s-au dovedit în privința tuturor monedelor a fi importante, instabile și imprevizibile. Totuși, anumiți indicatori

de primă importanță au continuat să reprezinte termeni de referință, ținînd seama de influența lor incontestabilă asupra piețelor valutare, așa cum este cazul, de pildă, cu situația balanței comerciale și a balanței de plăți curente ale unei țări. Soldul pozitiv sau negativ al plăților cu străinătatea generează implicit o restrîngere ori o sporire a disponibilităților existente pe plan extern în valuta implicată, cu o incidență directă și imediată asupra nivelului său de curs prin jocul cererii și ofertei.

Or, evoluția din ultimii ani a dolarului nu a mai urmat ca înainte modificările soldului plăților externe ale S.U.A. Din reprezentarea grafică apărută în ultima ediție a „Perspectivelor economice ale O.C.D.E.“ se poate observa că între 1973 și 1980 a existat o relație destul de strînsă și apropiată în timp între poziția balanței plăților curente a țării respective și raporturile de valoare ale dolarului cu principalele valute, pentru ca din 1981 să se producă o disjungere, o bifurcare din ce în ce mai accentuată a curbelor cîndva evident corelate (vezi graficul).

Pentru a sublinia neconcordanța cu teoria clasică a formării relațiilor de curs, trebuie arătat că în 1983 S.U.A. au înregistrat un deficit comercial de circa 65 miliarde dolari și un deficit al plăților curente de peste 40 miliarde dolari, pe cînd Japonia a obținut un excedent al balanței de plăți curente de circa 21 miliarde dolari, R. F. Germania de peste 5 miliarde dolari și Anglia de peste 1 miliard dolari. Tot ca elemente de referință în defavoarea dolarului apar și creșterea mai rapidă în S.U.A., în perioada 1972—1983, a costurilor de producție în industrie, cu 30 la sută, adică dublu comparativ cu Japonia și R. F. Germania, precum și sporirea prețurilor de export, care între 1979 și 1983 a fost de 29 la sută în ce privește S.U.A., în timp ce Japonia a prezentat o majorare de numai 6 la sută, iar R. F. Germania o scădere de 12 la sută. Cu toate acestea, urmărind cotațiile de pe piață se constată că, dacă se face ajustarea în funcție de rata inflației, cursul dolarului indică o creștere între 1981 și 1984 de 30 la sută față de yenul japonez și 27 la sută în raport cu ansamblul monedelor vest-europene. Față de marca vest-germană deprecierea a depășit 40 la sută, atîngînd nivelul cel mai ridicat din ultimii 10 ani, în raport cu lira sterlină creșterea a fost de peste 70 la sută, iar cursul în moneda franceză practic s-a dublat între 1980 și 1983, de la 4 la peste 8 franci pentru 1 dolar*).

Un raționament logic, bazat pe mecanismul pieței, duce la ideea că o asemenea creștere a cursului dolarului nu putea să se producă decît cu condiția ca oferta să nu fi satisfăcut cererea de dolari o lungă perioadă de timp și într-o măsură însemnată. Pornind de la datele publicate de O.C.D.E. se constată, însă, că numai în 1982 și primul semestru al anului 1983 deficitul cumulat al balanței americane de plăți curente a depășit 25 miliarde dolari, un ordin de mărime ce trebuia să pună sub semnul întrebării capacitatea de absorbție a pieței financiare. S-a dovedit în fapt

că aceste ieșiri masive nu numai că au fost resorbite, dar au apărut chiar insuficiente pentru acoperirea cererii nete de active în dolari, din moment ce cursul monedei în discuție s-a depreciat numai în această perioadă de timp cu 15 la sută. Devine evident că în căutarea factorilor cauzali ai întăririi dolarului se cere abandonată sfera ofertei în favoarea identificării cu precădere a elementelor determinante ale unei cereri de o amploare fără precedent.

Profitul nu numai din dobinzi, ci și din cotație

UNUL dintre principalii factori, dacă nu cel mai important, care a contribuit la evoluția aparent surprinzătoare a dolarului din anii '80 îl reprezintă, după cum s-a dovedit, ansamblul măsurilor de politică economică adoptate în S.U.A. Între acestea pe un prim plan se situează, prin implicații, transformarea structurală ce a intervenit în decursul ultimilor ani în sistemul financiar american. Trebuie amintit că între 1933 și 1978 nivelul dobinzilor la majoritatea activelor financiare din această țară a fost într-un mod precis încadrat, spre a se menține scăzut, prin dispoziții legale federale sau statale. În răstimp de cinci ani majoritatea acestor reglementări restrictive au fost abrogate, creîndu-se posibilitatea creșterii dobinzilor corespunzător necesităților atragerii de fonduri ale deținătorilor naționali plasate în afară, precum și de capital străin, potrivit cerințelor pieței americane.

Modificările aduse, ce denotă o adevărată mutație conceptuală în materie, nu au fost întimplătoare, nici izolate, producîndu-se deliberat în contextul noilor opțiuni de politică bugetară și monetară rezultate după schimbarea de administrație din 1981. Se știe că în intenția de a relansa activitatea economică în conformitate cu platforma sa electorală, actuala Administrație a apelat de la începutul mandatului la importante cheltuieli de la buget, depășind substanțial veniturile, ceea ce a dus la însemnate deficite bugetare. Este edificator că, potrivit datelor comunicate, deficitul cumulat pe patru exerciții anuale (1982—1985) se ridică la 670 miliarde dolari, un record istoric absolut. În intenția de a capta fluxurile de capital pentru acoperirea enormelor necesități de împrumuturi ale Trezoreriei federale și totodată a cerințelor crescînde ale firmelor particulare, autoritățile americane au dus în acești ani o statornică și declarată politică a dobinzilor înalte, ale cărei urmări concrete la scară națională și internațională sînt bine cunoscute.

Datorită măsurilor luate pentru creșterea nivelului dobinzilor, precum și atenuării intervenite în procesul inflaționist, dobinzile reale, atît pe termen scurt cît și pe termen lung, au fost în mod constant în ultimii ani cu cel pu-

* 8,69 franci francezi = 1 dolar la 12 ianuarie 1984, nivel record pentru piața de la Paris

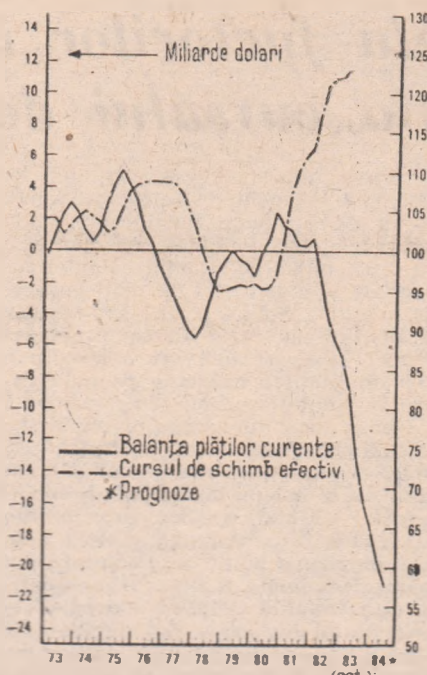
țin 2—3 procente mai ridicate în S.U.A. decât în celelalte țări industrializate, oferind posibilitatea unui câștig efectiv mult mai substanțial decât pe alte piețe. Deținătorii de active americane au considerat că menținerea acestui nivel înalt al dobânzilor, în pofida criticilor stîrnite pretutindeni, reprezintă un indiciu concludent privind orientarea politicii monetare pe termen lung a organelor competente din această țară. Faptul că au fost anunțate importante deficite bugetare, în jur de 200 miliarde dolari pe an, pînă în 1988, a permis celor interesați să anticipeze randamente cât se poate de avantajoase în continuare la activele în dolari în comparație cu cele libelate în alte monede, tocmai plecîndu-se de la premisa persistenței presiunii combinate publice-private asupra piețelor financiare pentru tranzacțiile în moneda respectivă.

În această politică de suscitare a interesului deținătorilor de disponibilități monetare un rol însemnat a revenit însăși fermității dolarului, cursului său ridicat, care a devenit un scop în sine, întrucît investitorii urmăresc profitul nu numai din dobînzii ei și din cotație, ci și alte cuvinte din rezultatul la convertire a monedei cu care operează. Ca atare, asigurarea imaginii unui dolar puternic, „tare”, privit și într-o perspectivă mai îndelungată, a devenit o componentă obligatorie a întregului complex de măsuri menite să favorizeze migrația resurselor financiare dinspre străinătate către S.U.A. De altfel, tocmai cu această finalitate, de a spori și mai mult atracția plasamentelor în active americane, actuala Administrație a procedat și la o reducere cu 10 la sută a impozitelor pe venit, ceea ce a mărit sensibil randamentul net al capitalurilor investite în dolari sub diferite forme.

Se conturează astfel interesul și avantajele S.U.A. în ce privește o întărire a monedei sale care, nu trebuie uitat, i-a adus totuși o scădere a competitivității în schimburile comerciale printr-o majorare implicită a prețurilor de export și o ieftinire a importurilor în raport direct cu deprecierea monetară înregistrată. Obiectivul major economic, social și politic fiind însă reluarea creșterii, înviorarea cât mai pregnantă a activității productive cu multiplele ei consecințe, alimentarea cu fonduri a devenit prioritară, împingînd pe un plan secund efectele negative incontestabile ale supraevaluării dolarului resimțite de economia americană, fără a mai vorbi de impactul produs la scară mondială, evitat în general în referirile oficialităților din S.U.A.

Monedă de refugiu

AR însemna, însă, o nesocotire a multiplelor determinări de natură psihologică ce animă pe investitorii capitaliști dacă s-ar reduce interesul pentru dolar numai la efectul acțiunilor, oricît de eficace s-ar fi dovedit ele, întreprinse de Administrația S.U.A. Capitalurile în căutare de profit au manifestat preferință pentru piața americană scontînd pe existența în general a unor condiții mai propice de desfășurare a afacerilor datorită apariției anumitor semne de reluare a creșterii economice, încă neconfirmate în celelalte țări occidentale. Ca dovadă, intensificarea simțitoare a fluxurilor de fonduri spre S.U.A. în

după Perspectives économiques de l'O.C.D.E., nr. 34, decembrie 1983

anul 1983, adică după ce datele publicate au indicat mai clar posibilitatea intrării într-un ciclu economic ascendent, în avans față de restul lumii capitaliste.

Climatul economic stimulator, impresia de prosperitate au fost de mare însemnătate și pentru evoluția altor monede, cel mai grăitor exemplu fiind îndelungata fermitate a mărcii vest-germane din anii '70, cînd economia acelei țări era considerată „locomotivă” sistemului economic occidental. Atribuirea de cîva timp a unui asemenea rol economiei americane a avut urmări favorabile asupra dolarului, putînd să acționeze atît timp cît se mențin decalajele în ritmul de creștere, investiții, rata inflației, utilizarea capacităților de producție.

Dar, în numeroase comentarii apărute în Occident se insistă asupra atracției deosebite exercitate de dolar pur și simplu în chip de monedă de refugiu, pornindu-se nu numai de la considerente economice, ci și de ordin politic, social, militar. Deținătorii de capital din țări caracterizate prin instabilitate politică, din zone afectate de conflicte perpetuate în timp sau acute, dar chiar și din țări capitaliste dezvoltate consideră că S.U.A. prezintă comparativ mai puține riscuri privind schimbări radicale de regim politic, conflicte sociale de amploare, reorientări în politica economică — precum naționalizările decise de guvernul francez — și vulnerabilitate militară, exceptînd ipoteza unei catastrofe confruntări militare. De aceea se apreciază că activele străine se află acolo la un adăpost mai sigur decât în alte țări, chiar față de acelea știute dintotdeauna ca locuri de refugiu.

Faptele au demonstrat că în conjunctura politică și economică a ultimilor ani plasamentele sub diferite forme în dolari au devenit într-adevăr un pol de atracție tot mai puternic pentru investitori, estompînd alte monede, dar și mijloacele tradiționale de tezaurizare ca aurul, argintul, pietre prețioase. Într-o lume al cărei singur crez este profitul, dolarul a apărut ca răspunsul pentru nu se știe cît timp, unui dezi-

derat capitalist fundamental — rentabilitate cît mai ridicată în condiții cit mai sigure. Practic s-a produs o întîlnire între interesul Administrației S.U.A. de a finanța imensele deficite bugetare fără a lipsi de resurse angrenajul economic particular și interesul capitaliștilor naționali și străini, care au părăsit alte piețe în favoarea celei americane.

Cifrele stau dovadă a unei adevărate migrații de fonduri ce se constituie deopotrivă efect și cauză a întăririi cursului dolarului. Spre exemplu, investițiile străine directe în S.U.A., care au sporit între 1976 și 1979 într-un ritm anual de circa 8 miliarde dolari, au depășit o medie de 12 miliarde dolari în cursul anilor '80, iar totalul activelor aparținînd societăților americane deținute de nerezidenți s-a mărit de la 68,3 miliarde dolari în 1980 la 101,8 miliarde dolari în 1982. De asemenea, postul „erori și omisiuni” al balanței globale de plăți a S.U.A. este extrem de concludent. Acest post în care apar, între altele, mișcările de capital ce nu au fost înregistrate în statisticile oficiale și astfel nu au fost cuprinse în capitolele corespunzătoare ale balanței, s-a hipertrofiat, prezentînd în ultimul timp un sold pozitiv de o mărime neobișnuită, respectiv +25,8 miliarde dolari în 1981 și +41,9 miliarde dolari în 1982. Practic a atins aproape dublul soldului negativ al reglementărilor curente efectuate de băncile americane. În acest fel s-a ajuns ca S.U.A., deși au o balanță de plăți curente puternic deficitară, să treacă de la rolul lor tradițional de exportator de capital la acela de importator.

Concluzia ce se poate desprinde din întreaga situație de fapt este aceea că „supraevaluarea” dolarului din ultimii ani a rezultat în mare măsură din acțiunea conjugată a unor factori intenționali reflectînd anumite interese și nu cerințe de ordin general legate de evoluția economiei mondiale. Desigur că acești factori s-au coroborat cu întregul complex de elemente obiective și subiective ce imprimă o anumită tendință pieței, rezultatul intercondiționării diferitelor forțe concretizîndu-se pe parcurs în mișcări eractice, variații sensibile și chiar tendințe de scădere ale cursului acestei monede. Dintre factorii structurali, de durată, care au exercitat și vor continua să exercite o incidență semnificativă asupra acestui curs trebuie amintită mai ales cererea importantă de dolari generată de plățile din cadrul serviciului datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare. Pe baza datelor disponibile se estimează că această datorie este libelată în proporție de 80—90 la sută în dolari și cum plățile de dobînzii și rate scadente efectuate în 1982 și 1983 s-au ridicat în jur de 95 miliarde dolari, se poate deduce importanța sumei exprimată în această monedă care a fost necesară și a circulat între debitorii din „lumea a treia” și creditorii lor, presupunînd operațiuni de decontare, de credit, de schimb.

Rolul însemnat ce a revenit factorilor intenționali în ascensiunea cursului monedei americane din ultimii ani constituie încă o ilustrare a caracterului perimat, vădit inechitabil, al cadrului în care se desfășoară relațiile financiar-valutare dintre state.

Radu NEGREA

Reuniunea de la București a Grupului celor 77

Un important pas înainte în cooperarea economică între țările în curs de dezvoltare în domeniul alimentației și agriculturii

CONFERINȚA ministerială a Grupului celor 77 privind cooperarea economică între țările în curs de dezvoltare (Caracas, mai 1981) a considerat alimentația și agricultura ca un sector prioritar al acestei cooperări, date fiind situația critică în numeroase țări în curs de dezvoltare în materie de alimentație și agricultură, lipsa de surse sigure de aprovizionare în toate țările dezvoltate și folosirea într-o măsură sporită de către unele țări dezvoltate a produselor alimentare, ca o armă politică. Această conferință a recomandat să se adopte măsuri urgente pentru a se utiliza pe deplin capacitățile de producție alimentară ale țărilor în curs de dezvoltare și a se asigura autoaprovizionarea lor națională și colectivă cu produse alimentare, în vederea reducerii dependenței de piața mondială și de ajutorul alimentar, precum și a diminuării proporției încasărilor de devize utilizate pentru importurile de produse alimentare. Pentru realizarea acestui obiectiv conferința de la Caracas a recomandat (în cadrul unui Program de acțiune) un ansamblu de măsuri privind cooperarea țărilor în curs de dezvoltare.

Conferința de la Caracas a însărcinat Grupul celor 77 să convoace ulterior o reuniune pentru a examina aplicarea recomandărilor sale privind cooperarea economică între țările în curs de dezvoltare în domeniul agriculturii și alimentației. La invitația țării noastre, această reuniune a avut loc la București, în perioada 26-30 martie 1984. Desfășurarea la București a acestei reuniuni a Grupului celor 77 constituie o recunoaștere a atenției deosebite acordate de România, de președintele Nicolae Ceaușescu dezvoltării cooperării economice dintre țările în curs de dezvoltare, ca o componentă esențială a eforturilor lor pentru lichidarea subdezvoltării și instaurarea noului ordin economic internațional.

Reuniunea de la București — o contribuție importantă la extinderea cooperării între țările membre ale Grupului celor 77

REUNIUNEA de la București a Grupului celor 77, consacrată cooperării economice dintre țările în curs de dezvoltare în domeniul agroalimentar, la care au participat delegații din 56 de țări precum și reprezentanți a 13 organizații interguvernamentale, a trecut în revistă progresele obținute în aceste domenii și a examinat modalitățile de a extinde în continuare cooperarea din-

tre țările membre ale Grupului celor 77, în vederea depășirii dificultăților cu care sînt confruntate în sectorul agricol și alimentar.

Reuniunea a reafirmat importanța traducerii în viață a Programului de acțiune privind cooperarea economică între țările în curs de dezvoltare în domeniul alimentar și agricol, adoptat de Conferința ministerială a Grupului celor 77 de la Caracas.

S-a evidențiat faptul că s-au obținut unele rezultate pozitive în domeniul acestei cooperări.

În același timp, s-a subliniat că rezultatele obținute în cooperarea între țările în curs de dezvoltare în domeniul agricol și alimentar sînt sub nivelul posibilităților și necesităților în acest domeniu. S-a reliefat faptul că existența de nevoi complementare ale țărilor în curs de dezvoltare, ca și a nivelurilor diferite de dezvoltare ale acestor țări, gravitatea problemelor cu care sînt confruntate, ca și dificultățile pe care le întâmpină în rezolvarea lor impun, cu stringență, punerea în valoare a vastelor posibilități de cooperare economică și tehnică între ele în domeniul alimentar.

Aprovizionarea cu produse agroalimentare rămîne insuficientă într-un mare număr de țări în curs de dezvoltare, iar dependența lor față de importul acestor produse, provenind în principal, dintr-un număr redus de țări exportatoare dezvoltate, continuă să crească. În același timp, angajamentele asumate de țările dezvoltate în diferite organisme internaționale privind sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare, în domeniul agricol și alimentar nu sînt respectate, iar „dialogul Nord-Sud”, inclusiv în acest domeniu, se află în impas de mai mulți ani, ceea ce sporește și mai mult importanța cooperării dintre țările în curs de dezvoltare.

Față de această situație, reuniunea de la București a adoptat prin consens o serie de recomandări destinate să promoveze cooperarea reciprocă între țările în curs de dezvoltare în domeniul agroalimentar și să definească strategia lor în negocierile în acest domeniu cu țările dezvoltate. Printre numeroasele recomandări adoptate menționăm: crearea de societăți mixte sau de întreprinderi cu participarea mai multor țări în domeniul producției agricole precum și al asigurării, inclusiv prin schimburi externe, a factorilor de producție agricolă (îngrășăminte, pesticide, mașini agricole etc.); întărirea cooperării în domeniul cercetării științifice și pregătirii de cadre în sectorul agricol și alimentar, elaborîndu-se în acest scop un inventar al instituțiilor specializate din țările în curs de dezvoltare; favorizarea comerțului reciproc cu produse agricole și alimentare prin liberalizarea

schimburilor cu aceste produse în cadrul unui sistem de preferințe comerciale globale, care se va negocia între țările în curs de dezvoltare, încheierea de acorduri bilaterale și multilaterale, inclusiv de compensație, recurgerea la contractele pe termen lung, cooperarea între întreprinderile comerciale de stat și acordarea priorității de către guverne cumpărării de produse agroalimentare din țările în curs de dezvoltare, purtarea de către țările în curs de dezvoltare în mod colectiv de negocieri pe plan internațional în vederea liberalizării și stabilizării comerțului cu produse agricole, a sporirii sprijinului țărilor dezvoltate privind facilitarea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare în domeniul agricol și alimentar.

Participarea activă și constructivă a României

ROMÂNIA, care a deținut și funcția de președinte al reuniunii Grupului celor 77, a adus o contribuție importantă la lucrările sale. Delegația română a evidențiat dezvoltarea largă a colaborării României cu celelalte țări în curs de dezvoltare în domeniul agricol și alimentar, precum și dorința țării noastre de a extinde în continuare această colaborare, în avantajul reciproc, în conformitate cu Programul de acțiune de la Caracas. Țara noastră a indicat că este gata să pună la dispoziție capacitatea Institutului de cercetare pentru cereale și plante tehnice de la Fundulea pentru realizarea de acțiuni de cooperare între țările în curs de dezvoltare, în sfera de activitate a acestui Institut.

Reuniunea de la București, care a contribuit la identificarea de noi posibilități de extindere a cooperării între țările în curs de dezvoltare în domeniul agricol și alimentar, a fost apreciată de către participanți ca un succes. Participanții la reuniune au exprimat profunda lor apreciere față de poporul și guvernul României pentru ospitalitatea călduroasă care le-a fost rezervată și pentru excelentele condiții create desfășurării reuniunii. Recentă reuniune a reflectat hotărîrea Grupului celor 77 de a înfăptui pas cu pas prevederile Programului de acțiune de la Caracas, vizînd extinderea cooperării economice între țările membre ale Grupului celor 77. Este esențial ca măsurile preconizate de reuniunea de la București să fie transpuse cît mai rînd în viață, impulsînd și dezvoltînd această cooperare, care este necesară ca orîcînd.

JE A

Cererea de uraniu în țările nesocialiste

DEȘI aflată în scădere după anii de vîrf 1980 și 1981, producția de uraniu a țărilor nesocialiste continuă să depășească cererea de combustibil pentru centralele nucleare. Estimări recente arată că, în condițiile unei cereri de 31,5 milioane pe ansamblul acestor țări, deși stocurile sînt suficiente pentru a acoperi consumul pe 1-5 ani, se înregistrează în continuare o tendință de creștere a acestora. În grupul de țări menționate, producția a scăzut de la un total de 44 milioane tone în 1980 și 1981 la 41 milioane tone în 1982 și 38 milioane tone anul trecut. Modificările mai importante au constat în scăderea producției în Africa de Sud și Namibia, în timp ce s-au înregistrat creșteri în Australia, Brazilia și Franța. Prognozele anticipează

că creșterea capacităților de producție în centrele existente astăzi în lume, la 50 milioane tone pe an în 1990, nivel care va rămîne constant pe perioada următorilor cinci ani. Proiecții pe termen mai lung, respectiv pînă în anul 2025, arată că o posibilă creștere a cererii ar face ca producția în capacitățile existente, planificate sau în perspectivă să ajungă la 70 milioane tone la începutul anilor '90, pentru a rămîne la acest nivel pînă la începutul secolului următor.

Cererea în țările nesocialiste este așteptată să crească de la 31,5 milioane tone în 1983 la circa 53 milioane tone în 1990 și la 60 milioane tone în 1995. Prognozele pentru anul 2000 indică posibilitatea coordonării pentru prima dată a cererii cu producția.

Olanda: prognoze de politică economică

PRODUCTIVITATEA muncii, inflația și șomajul constituie probleme care impun măsuri urgente de rezolvare în vederea îmbunătățirii situației economice a Olandei. Un studiu de conjunctură elaborat de O.C.D.E. consideră că

nivelul actual al productivității muncii în Olanda se află la un nivel extrem de redus, atît sub raportul dinamicii acestui indicator, cît și comparativ cu standardele internaționale.

Soluțiile propuse de specialiștii O.C.D.E. vi-

zează în principal reducerea subvențiilor de stat acordate industriilor devenite necompetitive, stimularea sectoarelor de vîrf și reducerea alocațiilor destinate asigurărilor sociale, ca o cale de diminuare a cheltuielilor publice. Majorarea taxelor sau indexarea salariilor nu sînt acceptate de O.C.D.E. ca măsuri viabile în condițiile actuale care impun adoptarea unei politici deflaționiste, cu rezultate pe termen cit mai scurt.

Rata șomajului — una dintre cele mai ridicate în rîndul țărilor membre ale O.C.D.E. — este așteptată să crească în continuare, cu perspectiva de a ajunge la 16,5 la sută la sfîrșitul anului. Creșterea reală, cu puțin peste 1 la sută, a P.I.B. înregistrată în 1983 și prognozată pentru 1984 pare să nu asigure condiții suficiente pentru a susține îmbunătățirea situației încadrării forței de muncă. Pe de altă parte, inflația se va accentua în continuare în 1984, în conjunctura agravată de prognozele care indică posibilitatea sporirii indirecte și a prețurilor la mărfurile din import.

Programe de dezvoltare

LIBIA: priorități economice ale planului cincinal

STRATEGIA dezvoltării economiei, reflectată în cadrul actualului plan cincinal (1981-1985) vizează realizarea unei dezvoltări echilibrate, prin revitalizarea agriculturii și industriei prelucrătoare, care să permită creșterea gradului de acoperire a cererii interne și crearea unui număr sporit de locuri de muncă.

Un rol deosebit de important în realizarea proiectelor și programelor de dezvoltare revine investițiilor (18,5 miliarde dinari), al căror volum depășește de două ori pe cel prevăzut în cadrul planului anterior (1976-1980). Industria va concentra 22,3 la sută din volumul valoric al investițiilor, iar agricultura — 16,8 la sută. Ramurile industriale prioritare vor fi industria grea și industria ușoară, creșterea producției fiind estimată la circa 25 la sută pe an, respectiv 18 la sută. De asemenea, se va acorda atenție sporită industriei chimice, petrochimice și de rafinare a țiteiului, producția fiind destinată cu prioritate exportului.

Dintre obiectivele industriale ce urmează a fi realizate în actualul cincinal se evidențiază: construcția rafinării Misurata (capacitate 10 mil. tone/an); dezvoltarea combinatului petrochimic Ras Lanouf (instalații de butadienă, polietilenă), combinatul chimic Sirte (instalații de amoniac, acid azotic, și îngrășăminte chimice), fabrici de materiale de construcție (ciment), unități cu profil metalurgic (țevi, cabluri, produse din aluminiu).

Agricultura — care va concentra investiții de ordinul a 3 miliarde dinari — va înregistra un ritm mediu anual de creștere de 7 la sută. Programele de creștere și diversificare a culturilor vor fi realizate mai ales în zona litoralului mediteranean (extinderea suprafețelor irigate cu 66 mii ha, dezvoltarea fermelor zootehnice, realizarea unor lucrări de aducțiune a apei). Importante proiecte privesc construcția de locuințe, extinderea rețelei de transporturi (construcții de drumuri, dezvoltarea capacităților portuare) și telecomunicații.

Potențialul economic și programele de investiții conferă Libiei noi valențe pe linia extinderii relațiilor ei economice externe. În acest context — în spiritul bunelor relații de colaborare pe multiple planuri — există posibilități sporite de dezvoltare a cooperării între România și Libia în domeniile economic, tehnico-științific, în industrie, agricultură, transporturi, petrol și construcții social-culturale.

M. MARCEL

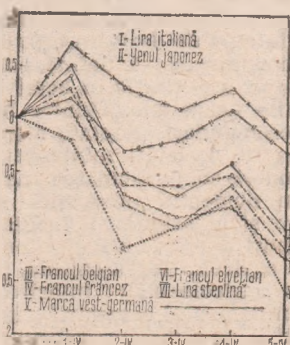
EVOLUȚII MONETARE

PRIMA SAPTĂMINĂ A LUNII APRILIE a.c. a fost marcată de o redresare generală a dolarului S.U.A. pe piețele valutare.

Atenția operatorilor de devize a fost focalizată în direcția urmării îndeaproape a politicii de credit pe care Sistemul Federal de Rezerve intenționează să-l adopte, ținînd seama de actuala stare a economiei americane și de perspectivele acestora. Întrucît reducerea deficitului bugetar ridică încă probleme mari și complicate (mai ales dacă se are în vedere faptul că propunerile privind introducerea de taxe suplimentare asupra beneficiilor corporațiilor ridică opoziție serioasă din partea acestora) și deci necesarul de fonduri pentru finanțarea acestuia obligă autoritățile monetare centrale să sporească atractivitatea investițiilor fondurilor internaționale în dolar, politica dobînzilor înalte pare să fie promovată pentru moment. Și într-adevăr, creșterea neconținută a dobînzilor la fondurile federale de la circa 10% la începutul perioadei prezentate, spre 11% spre sfîrșitul ei, cu intervenție limitată pe piață din partea Sistemului Federal de Rezerve, a antrenat creșterea și a celorlalte categorii de dobîzi, principalele mari bănci americane ridicînd, din nou, pentru a doua oară în ultimele 3 săptămîni, dobînda preferențială „prime rate“ de la 11,5 la 12%, iar în cele din urmă, vineri, pe 6 IV 84, mult prognozată ridicare a taxei oficiale a scontului s-a înfăptuit (de la 9,5 la 9%).

Totodată, renunțarea presiunilor inflaționiste conștient un alt element de bază în promovarea de către autoritățile monetare centrale a unei politici de credit restrictive, pentru că, așa cum aprecia într-un foarte recent studiu o bancă americană... „Întrucît este greu să găsim soluții fiscale viabile din partea Congresului la finele acestui an... Sistemul Federal

Noi-restricții în politica de credit

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada IV; bază: 30 III 1984

de Rezerve va rămîne principalul agent în limitarea presiunilor inflaționiste și în acest context prognozele creșterii în continuare a dobînzilor s-ar părea să aibă o bază destul de solidă.

Lira sterlină a înregistrat deprecierea cea mai accentuată în relația cu dolarul — circa 1,6% (1.425 dolari/liră pe 6 IV, comparativ cu cotația de referință de 1.4450 dolari/liră), iar indicele de depreciere în raport cu monedele a 10 țări, principalii parteneri comerciali ai Marii Britanii, a atins nivelul de 79,7%, cel mai scăzut din aprilie 1983; greva muncitorilor din industria carboniferă fiind citată ca unul din factorii de influență negativă primordială.

Deprecieri apropiate în raport cu dolarul au înregistrat (se dau cotațiile de la închiderea din 6 IV, față de cele corespunzătoare din 30 III) francul elvețian (2,175 și 2,15 franci/1 dolar), marca vest-germană (2,63 și 2,5975 mărci/1 dolar), francul francez (8,0850 și 8,00 franci/1 dolar) și francul belgian (53,75 și 53,18 franci/1 dolar).

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au prezentat o evoluție ascendentă la eurodolar (de la 11% la 11,25%) și la euromarca vest-germană (de la 5,875 la 5,9375% respectiv), în timp ce la euro lira sterlină și eurofrancul elvețian cotațiile au fost relativ stabile, în jurul nivelului de 9,1875% și respectiv 3,9375%.

Prețul metalului galben la Londra a manifestat o tendință de scădere aproape permanentă, al doilea fixing din 6 IV 84, de 380,25 dolari/uncie fiind cu 8,25 dolari/uncie sub cel corespunzător din 30 III, de 388,50 dolari/uncie.

Gheorghe MUNTEAN Alexandru OLTEANU

Iugoslavia: evoluții in comerțul exterior

POTRIVIT datelor Direcției Federale de Statistică, notează revista **Ekonomika Politika**, în anul 1983 schimburile externe ale Iugoslaviei s-au cifrat la 22,1 miliarde dolari, volum inferior cu 2,7 la sută celui din anul anterior, ceea ce se datorează aproape în exclusivitate reducerii importurilor. În timp ce exporturile s-au menținut practic la nivelul anului 1982, însumând 9,9 miliarde dolari, importurile s-au redus cu circa 600 milioane dolari, cifrându-se la 12,1 miliarde dolari. Sursa menționează că exporturile în valută convertibilă (cu o pondere de peste 63 la sută din total) au evoluat favorabil, depășind cu 13,5 la sută pe cele din anul anterior.

Orientarea geografică pe fluxuri de schimb se prezintă astfel:

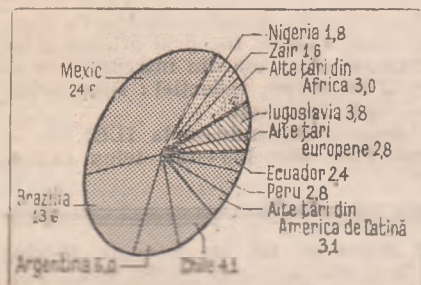
	1983, în %	
	Export	Import
Total	100	100
Țări socialiste	46,7	36,9
Țări capitaliste dezvoltate	33,4	46,2
Țări în curs de dezvoltare	19,9	16,9

La începutul anului curent schimburile externe ale Iugoslaviei au manifestat o tendință de îmbunătățire a raportului dintre export și import. Astfel, în prima lună a anului exporturile totale au crescut cu 8 la sută față de aceeași lună a anului precedent; un spor mai pronunțat s-a remarcat în cazul livrărilor în valută convertibilă (+ 22 la sută). În același interval, importurile s-au redus cu 30 la sută, o scădere mai accentuată înregistrând achizițiile în valută convertibilă (- 37 la sută).

Reeșalonări ale datoriei externe

PROCESUL devenit foarte cunoscut în ultimii ani, de negociere între țările în curs de dezvoltare și băncile occidentale creditoare a unor reeșalonări ale plăților aferente datoriei externe (rate scadente și dobinzi) a înregistrat în anul 1983 o amplificare. Surse ale Băncii Mondiale menționează că în timp ce în anul 1982 11 țări au reeșalonat plata a 4,7 miliarde dolari, în 1983 un număr de 29 de țări au renegociat sume scadente însumând 68,8 miliarde dolari. Din totalul de 29 de țări, 15 au mai recurs la reeșalonări cel pu-

mrd. dolari

Sursa: The Economist

țin o dată în perioada 1980—1982, iar multe dintre acestea se așteaptă să apeleze la procedura respectivă și în anul 1984. Pe primele locuri se situează Mexicul cu reeșalonarea a 24,6 miliarde dolari, Brazilia cu 13,6 miliarde și Argentina cu 6 miliarde (vezi graficul). Surse bancare occidentale precizează că sumele reeșalonate în 1983, deși mai ridicate decât în anul anterior, nu au redus prea mult necesarul de fonduri ai țărilor în curs de dezvoltare legat de rambursarea datoriei externe. Pentru 1984, necesarul a 21 de țări mari debitoare pentru plata ratelor scadente și a dobinzilor este evaluat la 154 miliarde dolari.

Prognoze demografice in Japonia

CONSILIUL japonez pentru elaborarea politicii economice prezintă într-un document privind perspectivele situației social-economice pe termen lung câteva elemente de prognoză demografică, având ca orizont primele două decenii ale secolului următor. Populația Japoniei va evolua astfel (mil. persoane): 1980 — 116,8; 1990 — 122,8; 2000 — 128,1; 2008 — 130,1. După atingerea acestui „virf”, va avea loc o oarecare reducere a populației și o stabilizare la nivelul de circa 118 milioane. Consecința acestui proces o reprezintă reducerea populației apte de muncă (15—64 ani). Dacă în 1980 ponderea populației apte de muncă în numărul total a fost cea mai ridicată printre țările capitaliste dezvoltate, respectiv de 67,4 la sută (comparativ cu S.U.A. 66,3 la sută, R. F. Germania 66,3 la sută, Franța 64 la sută, Suedia 64,3 la sută, Anglia 64,3 la sută), spre anul 2020 această pondere va fi de 61,5 la sută, devenind cea mai redusă (în țările menționate se va situa corespunzător la 64,8 la sută, 64,1 la sută, 64,4 la sută, 62,9 la sută și 65,2 la sută). Ținând seama de prelungirea duratei învățământului și intrarea întârziată a forței de muncă noi în procesul de producție, ponderea persoanelor active în totalul populației ar urma să scadă de la 60,4 la sută în 1980, la 55,1 la sută în 2020.

Vietnam: priorități in industrie

ÎNDEPLINIREA sarcinilor cantitative ale dezvoltării industriei vietnameze în anii 1984—1985 este însoțită de o serie de măsuri vizând reorganizarea întreprinderilor, perfecționarea sistemului de conducere, optimizarea folosirii capacităților existente, cărora li se adaugă acțiuni de economisire strictă a materiilor prime și energiei, de reducere a costurilor și ridicare a productivității muncii.

Potrivit orientărilor pe termen lung în industrie se va acorda și în anii 1984—1985 o atenție prioritară subramurilor producătoare de materii prime și semifabricate, precum și de bunuri de consum de strictă necesitate, inclusiv produse ale industriei alimentare. Industria textilă are ca principal obiectiv realizarea în acest an a unei produc-

de 320 mil. m țesături, care ar urma să atingă 380 mil. m în 1985. În industria zahărului, producția se va cifra la 320 și respectiv 350 mii tone. Sortimentul de bunuri de consum de primă necesitate se va diversifica, prevăzându-se creșteri ale producției de aparate electrotcasnice, produse ale industriei mecanice, produse din sticlă și ceramică.

Producția de energie electrică va înregistra creșteri în ritmuri de circa 10 la sută anual, atingând 5,3 miliarde kWh în 1985, iar producția de cărbune la rândul său urmează să se dezvolte susținut, cifrându-se la 6,5 milioane tone în 1984 (+8 la sută) și 8 milioane tone în 1985 (+25 la sută). Construcția de mașini are ca priorități în anii 1984—1985 asigurarea reparațiilor capitale și a producției de piese de schimb, în primul rând pentru utilajele folosite în agricultură, industria textilă, industria carboniferă, transporturi și industria materialelor de construcții.

Surse neconvenționale de energie

DUPĂ o primă etapă, în care preocupările s-au îndreptat către substituirea petrolului importat cu cel din producție autohtonă, specialiștii britanici se orientează — în perspectiva perioadei post-petoliere — către folosirea surselor neconvenționale de energie. Dintre aceste surse, instituțiile de specialitate consideră rentabilă utilizarea în scopuri energetice a deșeurilor industriale, precum și a energiei solare, aceasta din urmă fiind în măsură să aducă economii de pînă la 25% în cheltuielile generate de consumurile energetice destinate încălzirii imobilelor.

O a doua grupă cuprinde sursele de energie de larg interes, dar în cazul cărora costurile de exploatare rămân încă ridicate. Dacă cercetările în domeniul utilizării energiei valurilor au fost întrerupte datorită cheltuielilor deosebit de mari implicate, în schimb se apreciază că energia eoliană poate fi folosită în condiții mult mai accesibile. O stație prototip, de 250 kW a intrat deja în funcțiune; un proiect de anvergură îl constituie stația eoliană pilot din Orkneys, al cărei cost este estimat la 9 milioane lire sterline.

Un interes în creștere prezintă energia geotermică (ape termale și apă încălzită prin injectare la mari adâncimi). În acest domeniu s-a făcut deja un experiment în Cornwall, cu cheltuieli de circa 18 mil. lire sterline; es- imările arată că cheltuielile pentru realizarea unei viitoare stații pilot se vor ridica la aproximativ 25 mil. lire sterline. Tehnologia constă în esență în injectarea apei la adâncimi de 6 000 metri, unde, în mediul termic închis, se pot obține temperaturi de pînă la 100 grade C.

În privința utilizării marelui, specialiștii sînt înclinați spre construirea de baraje de mici dimensiuni, cu posibilități mai ridicate de exploatare.

Programul britanic de cercetare destinat dezvoltării surselor neregenerabile este evaluat pentru anul în curs la 12 mil. lire sterline, dintr-un total de 22 mil. lire sterline alocate pentru cercetări în domeniul energiei și conservării energiei.

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 15 din 13 aprilie 1984

— 23 August 1944 — act istoric cu adinci rezonanțe pentru progresul economiei românești (Gheorghe Crețoiu)	1
ECONOMIE NAȚIONALĂ	
— Cercetarea geologică și cerințele punerii în valoare a noilor zăcăminte (Nicolae Berinde)	3
— Acordul global — impletire strinsă între interesele individuale și cele colective (II)	5
— Specializarea și exigențele creșterii eficienței (I. Calboreanu)	7
— Exporturile complexe și creșterea eficienței (Adrian Olariu)	9
— Autogestiunea în întreprinderi : răspun- deri, acțiuni, rezultate. Prevenirea și lichidarea stocurilor de materiale (Nicolae Hirizan)	12
— Productivitatea muncii — factor strate- gic hotărâtor al ridicării calitative a economiei românești (I) (Barbu Gh. Pe- trescu)	14
— Corelația costuri-prețuri de vânzare la unele produse animaliere (Mircea Boța)	16
ȘTIINȚA — TEHNOLOGIE — EFICIENȚĂ	
— Beneficiul — indicator calitativ de co- mensurare a eficienței inovării și mo- dernizării producției (Petre Rotaru)	17
CONDUCERE • ORGANIZARE	
— Fundamentarea și respectarea riguroasă a reducerii consumurilor (Cristea Ioniță)	18
TEORII • IDEI	
— Autonomia și interdependențele sistemu- lui bănesc (Constantin Ionete)	19
— Școli • curente • economiști. Condiția umană și socială — obiect de confrun- țări doctrinare (Ion Florea)	22
ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CON- CURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂ- MINTUL ECONOMIC SUPERIOR	
— Fondurile întreprinderii și autogestiunea economico-financiară (Gr. Părăian)	24
ECONOMIE MONDIALĂ	
— Preponderența factorilor intenționali în evoluția cursului dolarului (Radu Ne- grea)	27
— Reuniunea de la București a Grupului celor 77. Un important pas înainte în cooperarea economică între țările în curs de dezvoltare în domeniul alimentației și agriculturii (Victor Aldea)	29
— Tendințe — conjuncturi	30
— Mondorama	31
ÎN SUPLIMENT : Probleme ale activi- tății consiliilor populare	

IN THIS ISSUE

— August 23, 1944 : an historical event of deep resonance for the progress of the Romanian economy (Gheorghe Crețoiu)	1
— The research in geology and the requirements for the commit- ment of the new deposits (Nicolae Berinde)	3
— Global salary system : close connection between individual and collective interests (II)	5
— Specialization and the requirements for increased efficiency (I. Calboreanu)	7
— Complex exports and efficiency increase (Adrian Olariu)	9
— Prevention and liquidation of the stocks of materials (Nicolae Hirizan)	12
— Labour productivity : a decisive and strategic factor for the qualitative increase of the Romanian economy (I) (Barbu Gh. Pe- trescu)	14
— The correlation costs — selling prices for some animal products (Mircea Boța)	16
— The benefit : a qualitative indicator to measure the efficiency of the innovation and modernization of the production (Petre Rotaru)	17
— Substantiation and rigorous observance of the costs cut (Cris- tea Ioniță)	18
— Autonomy and interdependencies of the banking system (Con- stantin Ionete)	19
— Schools • trends • economists. The human and social condition — subject of doctrinary confrontation (Ion Florea)	22
— The leading role of the voluntary factors in the evolution of the dollar (Radu Negrea)	27
— The Bucharest meeting of the Group of 77. An important step forward in the economic cooperation between developing coun- tries (Victor Aldea)	29

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

— 23 Августа 1944 года — исторический акт глубокого резонанса для прогресса румынской экономики (Георге Крецою)	1
— Геологические исследования и потребности освоения новых месторождений полезных ископаемых (Николае Беринде)	3
— Бригадный подряд — тесное переплетение личных и коллектив- ных интересов (II)	5
— Специализация и требования повышения эффективности (И. Кальборяну)	7
— Комплексный экспорт и рост эффективности (Адриан Олариу)	9
— Самохозяйствование на предприятиях: ответственность, меры, результаты. Предупреждение и ликвидация сверхнормативных материальных запасов (Николае Хиризан)	12
— Производительность труда — решающий стратегический фактор. качественного роста румынской экономики (I) (Барбу Г. Петреску)	14
— Соотношение затраты — продажные цены на некоторые виды животноводческой продукции (Мирча Боца)	16
— Прибыль — качественный показатель соизмерения эффектив- ности обновления и модернизации производства (Петре Ротару)	17
— Обоснование и строгое соблюдение снижения затрат (Кристиа Ионица)	18
— Автономность и взаимозависимость банковской системы (Кон- стантин Ионете)	19
— Школы, течения, экономисты. Социальное и гуманистическое положение личности — предмет столкновения доктрин (Ион Флора)	22
— Преобладающее влияние волюнтаристских факторов в эволюции курса доллара (Раду Негреа)	27
— Встреча в Бухаресте «Группы 77». Важный шаг вперед в эконо- мическом сотрудничестве между развивающимися странами в области производства продовольствия и сельского хозяйства (Виктор Алдя)	29

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Re- vista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămî- nial) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînial) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați con- tinuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și a- gențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției : Bulevardul Magheru nr. 28—30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresindu-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136—137, telex 11 126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația : 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28—30, etaj 1, sectorul 1, Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

BUCURIA PĂRINȚILOR SÎNT COPIII...

Bucuria oricărui copil, o îmbrăcăminte frumoasă, comodă, practică !
Magazinele „MATERNA” și raioanele specializate ale comerțului de stat vă oferă un bogat și variat sortiment de confecții, tricotaje, din țesături sau tricoturi, în desene viu colorate, moderne, adecvate ținutei celor mici, încălțăminte ușoară, flexibilă, practică, cu tălpi matriteate și fețe din înlocuitori.

Pentru a vă oferi posibilitatea să alegeți
estimentația adecvată copiilor dv., într-un
od cit mai comod și fără a vă deplasa la
stanțe prea mari, vă oferim adresele ma-
gazinelor specializate în desfacerea acestor
rticole :

- str. Bărăției nr. 81
- Șos. Ștefan cel Mare nr. 33
- Calea Moșilor nr. 60 B
- Drumul Taberei Bl. C 15 (nr. 84-86)
- Băneasa - Șos. București - Ploiești nr.

20

- Calea Dorobanți Bl. 8
- Șos. Alexandriei Bl. L. 4
- Șos. Pantelimon Bl. 35
- B-dul 1 Mai nr. 35 A
- Calea Griviței nr. 210
- Romarta copiilor - Calea Victoriei 20

Să nu uităm că și copiii au moda
și, iar magazinele specializate de
„MATERNA” vă stau la dispozi-
cu toate noutățile create de in-
stria noastră.

PLACĂ PE ROTILE

Tip

SKATE-BOARD

Acest articol sportiv găsește o largă utilizare de către toate categoriile de vîrstă. Produsul constă din placa propriu-zisă, cu formă ovală, montată pe două axe suspendate pe o tijă cu tampon amortizor și un cep montat în bușă din poliamidă, în jurul căreia se rotește axul în plan orizontal.

Prin schimbarea centrului de greutate, placa balansează deasupra axelor suspendate, care pivotează în locașul bușei. Astfel practicantul avansează în serpentine, printr-o mișcare șerpuitoare. Cei avansați pot să învețe figuri foarte complexe și variate.

Exercițiile cu placă pe roțile impun în mod obligatoriu folosirea echipamentului de protecție constînd din : cască, cotiere, mănuși, genunchiere și eventual ghețe cu talpă anti-derapantă.

Placa pe roțile se execută în două mărimi :

	tip SENIOR	tip JUNIOR
lungimea	850 mm	650 mm
lățime tren de rulare	210 mm	170 mm (schimbabilă)
înălțimea	125 ± 5 mm	95 ± 5 mm (reglabilă)

INSTRUCȚIUNI DE FOLOSIRE

Înainte de folosire se verifică strîngerea șuruburilor și a piulițelor, starea rulmenților, tampoanelor, roților și a plăcii.

În timpul folosirii NU se țin miinle în buzunar !

NU se calcă niciodată pe partea posterioară a plăcii !

Pînă la învățarea folosirii corecte, se recomandă a fi însoțit de o altă persoană pentru ajutor.

Nerespectînd indicațiile de mai sus, veți fi nevoit să abandonați practicarea acestui sport.

Lei 5
 (inclusiv suplimentul)